

Unitárius Közlöny

Kolozsvár, 1888-1948/1990. 7. (67) évf.
6-9. szám, 1996 június-szeptember. Ára: 500 lej.

D. Dr. Erdő János, az Unitárius Egyház 29. püspöke 1996. július 27-én, életének 84. évében váratlanul elhunyt.

1913. április 28-án született Kézdivásárhelyen. Elemi és középiskolai tanulmányait is itt végezte. 1931-1935 között az Unitárius Akadémia hallgatója, illetve végzettje. A lelkészi oklevél megszerzése után az oxfordi Manchester College-ban folytatta tanulmányait, ahonnan hazajöve 1937-től kolozsvári segédlelkész, középiskolai vallásoktató lelkész. 1941-ben történelem és jog szakcsoportból teológiai magántanári vizsgát tett, majd 1946-tól az Unitárius Teológiai Akadémia, illetve 1949-től a Protestáns Teológiai Intézet Unitárius Fakultása rendszeres teológiai tanszékének tanára. Közben a kommunista rendszer hamis vádak alapján elítélte, és 1959-1963 között politikai börtönök kínjait szenvedte végig Szamosújvártól a Duna-Deltáig. Hazajöve után újra a lelkésznevelés munkáját vállalta fel, mint a reformátusokkal és lutheránusokkal közös általános vallástörténet és az unitárius vallástörténet rendes professzora. A jövő lelkészeinek felkészítését élete hivatásaként végezte magasszintű igényességgel élete végéig. És elmondhatjuk, hogy Egyházunkban ma alig szolgál olyan lelkész, aki ne lett volna az ő tanítványa teológiai tanulmányai ideje alatt.

Egyházunk legmagasabb törvényhozó testülete 1972-ben főjegyzővé, 1994-ben pedig püspökévé

D. Dr. Erdő János püspök halála és temetése

választotta. És mint minden szolgálatában és tisztségében, úgy ebben is példamutató és fáradhatatlan módon járt elől, egész életét unitárius egyházunk és népünk szolgálatára áldozta. Magatartása, kiállása, teológiai felfogása érezhető módon befolyásolta és meghatározta korunk unitarizmusát.

Teológiai munkássága széleskörű volt, teológiai tanulmányai külön kiadásban jelentek meg, de a Keresztény Magvetőben is, melynek az utóbbi több mint két évtizedben szerkesztője volt.

Temetése, amelynek méltó megrendezésére az Egyházi Képviselő Tanács megtette a kellő intézkedéseket, 1996. július 31-én volt, déli 12 órakor a kolozsvári

belvárosi templomból. A temetési szolgálatot dr. Szabó Árpád főjegyző végezte. A különböző egyházak, intézmények nevében a következők búcsúztatták:

– dr. Szabó Pál egyházunk főgondnoka az egyetemes Unitárius Egyház nevében

– Kolcsár Sándor esperes, közügyigazgató, az egyházkörök elöljárói és hívei nevében

– Szombatfalvi József csehétfalvi lelkész az egyetemes lelkészi kar nevében

– dr. Bodor András az unitárius egyháztársadalmi egyletek nevében

– dr. Rezi Elek a kolozsvári és székykeresztúri unitárius líceumok tanári testülete és diákjai nevében

– Zsakó Erzsébet a volt kolozsvári unitárius középiskolák munkaközössége

– dr. Murvay Sámuel a magyarországi Unitárius Egyház elöljárói, lelkészei és hívei

– Rob Eller Isac oaklandi lelkész az észak-amerikai unitárius-univerzalista Egyház

– Adrian Howarth az angol unitárius egyház

– dr. Csiha Kálmán az Erdélyi Református Egyházkerület

– Tökés László püspök a Királyhágómelléki Református Egyházkerület

– Christoph Klein püspök a romániai ágostai hitvallású német evangélikus egyház

– Mózes Árpád püspök a romániai Zsinatprezsbiteri magyar evangélikus egyház

– Tempfli József püspök a gyulafehérvári római katolikus érsekség, a nagyváradi, temesvári és szatmárnémeti római katolikus egyházmegegyék nevében.

– dr. Irineu Bistrițeanul püspök a román ortodox egyház,

– dr. Kozma Zsolt teol. tanár a Protestáns Teológiai Intézet tanári testülete és teológiai hallgatói nevében

– Patrubányi Miklós a Magyarok Világszövetsége nevében.

Táviratban vagy levélben küldték el részvétüket:

– John Buehrens az amerikai unitárius univerzalista egyház elnöke

– Spencer Lavan a chicagói Meadville/Lombard Teológiai Főiskola elnöke

– Leon Hopper a testvéregyházközségi Tanács nevében

– dr. Donald Harrington ny. unitárius lelkész

– dr. Gellérd Judit és George William a Center for Free Religion részéről

– John Gibbons az amerikai unitárius univerzalista lelkésszövetség nevében

– Jeffrey Teagle főtitkár az angol unitárius egyház nevében

– dr. Leonard Smith a Manchesteri Unitarian College principálisa

– Clifford M. Reed főtitkár az Unitárius Univerzalista Nemzetközi Tanács nevében

– Austin Fitzpatrick lelkész az angliai unitárius egyház Romania alapítványa részéről

– Szücs Ferenc nagykövet a bukaresti magyar nagykövetség nevében

– Lábod László államtitkár úr, a Határon Túli Magyarok Hivatala nevében

– a bukaresti Vallásügyi Államtitkárság államtitkára.

Lelkészeink legnagyobb része (75), híveink, hazai és külföldi egyházak méltóságai, művelődési és társadalmi szervezetek, intézmények képviselői nagy számban vettek részt és búcsúztatták, kísérték utolsó útjára a Házsongárdi temető lutheránus részlegébe, ahol örök pihenőre helyeztük a mindannyiunk által tisztelt és szeretett főpásztort.

Pihenése legyen csendes és emléke áldott.

ANDRÁSI GYÖRGY

TEMETÉSI BESZÉD

Textus: Mert nem beszédben áll az Isten országa, hanem erőben. (1Kor 4,20)

Jézus prédikálása középpontjába helyezi Isten országát s eljövetelének örömezenetét hirdeti Galilea falvaiban. Isten országa titokzatos valóság, amelynek természetét egyedül Jézus képes megismertetni. Isten országa a legkiválóbb isteni adomány, az a legfontosabb érték, amelyet az embernek minden kincse árán kell megszereznie. Ahhoz, hogy megkapja, bizonyos feltételeket kell teljesítenie. Sohasem lehet igazságosság alapján járó bérnek tekinteni, Isten szabadon fogadja fel az embereket szülőjébe, és azt adja a munkásoknak, ami neki tetszik. Ennek ellenére az embernek válaszolnia kell a hívásra: a szegény lelkülete, a gyermek magatartása, az Ország és igazságának tevékeny keresése, az üldözések elviselése, mindannak feláldozása, amivel az ember rendelkezik, egyszóval az Atya akaratának teljesítése, különösen a testvéri szeretet területén, mindez szükséges ahhoz, hogy az ember bemenjen Isten országába, és véglegesen örökölje. Jézus az evangélium pedagógiájának eszményeként magának Istennek korlátokat nem ismerő szeretetét állítja: „Legyetek tökéletesek, miként a ti mennyei Atyátok tökéletes”.

Pál apostol találóan sűríti egyetlen mondatba Jézus tanításának lényegét. Isten országa nem beszédben áll, hanem erőben, ezzel azt is mondjuk, hogy Isten országa láthatatlan, de valóságos erőrendszer, amely világosan, hatalmasan és szüntelenül építi a maga dicsőséges országát – történelemben és történelem felett, a mindenkori pillanatban és az örökkévalóságban.

Ebbe a nagy erőrendszerbe próbálom meg beállítani dr. Erdő János püspök alakját, és arra felelek, hogy micsoda erővel bírt ő, és micsoda erőket mutatott meg benne Isten? Mert arról tett bizonyosságot, hogy élete legfontosabb pillanataiban önmagára és világára, múltjára és jövőjére nézve ez a tanítás mond neki legtöbbet. Itt és most már azt is láthatjuk, hogy ez mond róla a legtöbbet.

Kétségtelen, hogy az úgynevezett erős egyéniségek közé tartozott. Nem fizikailag, hanem szellemiségében volt valami súlyos és tömör. Szerette a nyugodt és egyenletes rávezetéseket, kézzel fogható módon akart tapasztalni; szerette a dolgokat ésszel felérni, vagy nem ágaskodott utánuk. Ezért idegenkedett minden spekulációtól, álfilozófiától és romantikától, s lett teológiájában szükségképpen a rendszeres hit- és erkölcsstan képviselője, s végsősoron történettudós. Mert ismerni akarta azt a talapzatot, amelyen állunk, s követni akarta azokat, akik okosabbak és jobbakk voltak, mint mi. Éber, reális, pontos és megbízható volt; a nagy összefüggések és rendszerek mellett a tények érdekelték, azért mert a tények az igazság gyermekei.

Nem beszédben áll Isten országa, hanem erőben, ez Erdő János szellemiségére nézve azt jelenti, hogy egyenletes, tiszta felfogása, nyugodt és öntudatos világszemlélete őt olyan teológussá tették, aki meghatározó módon irányt szabott az utóbbi félévszázad unitárius hit- és életfelfogásának.

Nem beszédben áll Isten országa, hanem erőben, ez jellemzi az ő erkölcsi mivoltát és magatartását is. Minde-

nekelőtt lássuk meg, mennyire független volt emberek véleményétől, tetszésétől vagy nem tetszésétől. Mennyire nem volt tényező életében, hogy mosolyognak-e rá, vagy duzzognak az emberek miatta. Soha senki előtt nem hallgatta el véleményét, amelyet a legnagyobb határozottsággal képviselt. Nemcsak szókimondás volt ez: volt ebben sok a próféták erkölcsi bátorságából.

A legsúlyosabb, embert és erkölcsöt próbáló időben, amikor az ateista hatalmi kényszer meg akarta semmisíteni a vallást és az egyházat, a szenvedések mélységeiben is, úgy állott mint élő szobor, az igazság tántoríthatatlan harcosa, aki maga volt az erő, akiben bízni lehetett, mert nem félt azoktól, akik a testet megölhetik, csak attól, aki a lelket veszítheti el.

Nem beszédben áll Isten országa, hanem erőben. Isten országának abban a titkosan munkáló, de eredményekben napvilágra jövő, láthatatlan, de élethű rendszerében, amelyet a magyar unitárius egyház valósít meg és képvisel ezen a földön, Erdő János csakugyan egy darab élő erő volt. A rendnek, az önérzetnek, az önismeretnek, éberségnek, jóságos akaratnak és fegyelemnek az embere.

De nem maradhatunk meg annak az erőnek a szemléleténél, amelyet ő mutatott meg egyéniségében, mert éppen ez az erő utal egy más és magasabb erőre: arra, amit Isten mutatott meg benne. A nagy és felséges Isten, a mi gondviselőnk és megtartónk, aki világot formáló örök tervében úgy akarta, hogy a Kárpát medencében felgyűljön az evangélium világossága, hogy tépett és vert magyarjai letelepedjenek az Élet fejedelmének lábaihoz, templomok épüljenek az ő szent nevének lélekben és igazságban imádságára, s iskolák támadjanak az ő ismeretének terjesztésére.

Ez a mi örökkévaló egy Istenünk, akit Jézus után Atyánknak szólítunk, minden korszakban megtalálta a maga alkalmas eszközeit arra, hogy az Ő ügye a földön el ne essék. Ilyenként formálta meg ezt a tört cserépedényt is, akiben erejét sokféleképpen megmutatta. Megmutatta kezeinek munkáját, ujjainak fénylő nyomait, amidőn testét és lelkét, külső és belső emberét formálta.

Megmutatta, amikor bölcsőjét egy szorgos munkáscsaládba helyezte 83 esztendővel ezelőtt, mert ott az anyatejjel magába szívhatta azokat az eszményeket is, amelyek életünk alapértékeiként megtartói voltak ennek a népnek: az anyanyelvet, a hitet és a munkát. A Kárpátok koszorújának ölelésében, Kézdivásárhelyen tágult csodálkozó gyermekszeme a világra, s ahogy nőtt a látókör, úgy gazdagodott a szellem és a lélek világa. Ott lett elkötelezettje egy életre annak a népnek, amely viharos történelme ellenére csodálatra méltó túlélője maradt e tájnak s lett hitvallásává a költő vallomása: „Szeretlek népem mindhalálig.”

Isten a maga erejét mutatta meg benne, amikor gazdagon megáldotta talentumaival, s a tudás göröngyös útjának örök vándorává tette. Ezen az úton Kolozsvár volt a következő állomás, ahol a választott hivatásra való készültségben ismerhette meg azt a népi szólást, amelyet egy életre vezérelve választott és másokat is erre biztatott: a jó pap holtig tanul. Tervszerű következetességgel és sokak által nem értett önfegyelmel rakta le az alapokat a teológiai évek alatt, amelyre később ráépíthette hite és tudása

hajlékát; az élet tett tanúbizonyságot mellette, hogy ez a hajlék kösziklára épült s a bekövetkező nagy viharok sem tudták megingatni és kárt tenni benne.

A lelkési oklevél megszerzése számára nem a végső cél volt, mert a benne munkáló isteni erő hajította, s ő boldogan vállalta ezt a kényszert: elmélyülni, gazdagodni s egyre magasabbra hágni Isten és a világ titkainak ismeretében. A híres, ősi angol egyetemi város Oxford, és az unitárius főiskola, a Manchester College támogatta világszemléletét egyetemessé, de Mikessel szólva, úgy szerette meg az emberiséget, hogy nem felejtette el népét és szülőföldjét.

Amikor hazajött, hogy a kortárs költő-pap szavaival: „elvesse magát a rög alá”, talán még nem sejtette, hogy az az isteni erő, melyet Jeremiásként „csontjaiban emésztő tűzként” érzett, őt arra hívta el, hogy ne pásztor legyen egy gyülekezetnek, hanem tanító-nevelője, először „kiskolák fokon”, később magasabb szinten a jövő nemzedékének. Így bár mindig a jelent formálta, mégis a jövőnek munkált, azt építette. A kolozsvári vallásánár kitörülhetetlen nyomokat hagyott növendékei lelkében, akik ma már deresező fejjel vallanak hálás szívvel a kapott útravalóról. Később a teológiai nevelés „gyönyörűséges igáját” vette vállaira, s ma egyházunk minden lelkésze tanítványának tudhatja magát. Élete során tevékeny, sőt oroszlánrészt vállalt egyházunk különböző munkaterületein, mégis elsősorban és mindenekelelt nevelő: vallásánár, tudós professzor maradt haláláig, a vallás-erkölcsi nevelés elkötelezettjeként.

Isten a maga erejét mutatta meg benne, amidőn családi életét megáldotta és megszentelte. Rendelt mellé hű szíveket: a testvérek ragaszkodását, a hitves önfeláldozó szeretetét, amely haló pora felett is mécsvilágként ég, a fiú odaadó, hűséges szeretetét, amint nyomdokait keresi a tudás rögös útjain.

A kisebb család mellett vállaira vette a nagyobb család gondjait is, s beépítette magát annyira szeretett egyháza közösségébe, egész életét odaáldozva, hogy szilárdan álljon az unitárius Déva vára, amelyben a szabadság nem raboskodik, hanem éltető, megelevenítő erejével az örökkévalóságnak munkál, engedvén szabadon szárnyalni a lelket, amely „mindent megvizsgál, még az Isten mélységeit is.

És Isten élete jutalmaként megengedte, hogy e nagy család fejeként, egyháza főpásztoraként teljesíthesse ki élete hivatását. Ezért mondjuk most őszinte gyászban: „leesett a mi fejünk koronája”.

De nem beszédben áll Isten országa, hanem erőben. És még valamiben, amit az apostol is idegondolt, mert később a legnagyobbnak nevezi: a szeretetben. Isten megmutatta a maga szeretetét is most, amikor „csendesén és váratlanul” magához ölelte, s békés álomban az örökkévalóságba emelte. Ezért valljuk, hogy hiszünk az örökéletben, mert hiszünk Isten országa megvalósuló erőrendszerében, ahol nincs halál és elmúlás, csak egy van, ami örök és legyőzhetetlen: Isten halálban is éltető szeretete. „Mert Isten szeret, s aki szeretetben marad, az Istenben marad, és az Isten is őbenne.” Ámen.

Dr. SZABÓ ÁRPÁD

HÁROMSZÁZ ÉVES

a korondi unitárius iskola

A honfoglalás, a honalapítás 1100. évfordulója alkalmából az anyaországban különösen, de mindenütt, ahol e nagyvilágban magyarok élnek, büszke örömmel készülnek ennek, a népünk történelmét meghatározó nagy horderejű eseménynek a megünneplésére. A megemlékezéseknek, köszöntőknek, rendezvények sokaságának, változatos tárgy körű múzeumi és más kiállításoknak tartalma egyetlen mondanivaló köré összpontosul: bemutatni, világ elé tárni mindazt a szellemi, anyagi értéket, amikkel az elmúlt 1100 év alatt „annyi szenvedés és oly sok viszály” ellenére is, hozzájárultunk a világ kultúrája kincsestárának gazdagításához, bizonyítandó ezzel, hogy „egy népnél sem vagyunk alábbvalóak”.

A megemlékezéseknek egyik igen jelentős témaköre az 1000 éves múltira visszatekintő magyar oktatás/nevelés eredményeinek a bemutatása, amely nevelésnek kezdeti célja az volt, hogy a honfoglaláskor keletről hozott hitvilág felszámolásával kereszténnyé tett magyarság az európai népek sorába beilleszkedhessen, felzárkózhasson. Ebben a Géza fejedelem és a Szent István király által kezdeményezett és végrehajtott átnevelési folyamat továbbvitelében meghatározó jelentőségük volt az egyházi iskoláknak. Ezeknek sorát a dunántúli Pannonhalma Benedek-rendi kolostorában helyet kapó legelső magyar iskola nyitotta meg.

Ettől az időtől kezdve ezer éven át – a történelmi korok inkább mostoha mint kedvező körülményei között – a keresztény egyházak mindenike oktatói/nevelői rendszerükkel a hit, az erkölcs, a művelődés, a tudás épületének tartópilléreivé váltak.

Az oktatásnak ebből az ezer éves történetéből nekünk unitáriusoknak – kezdve Dávid Ferencsel – négy és egynegyed századnyi idő jutott. Ennek folyamatában oktatásunknak a bölcsői – a teológiánk és három kollégiumunk mellett – az egyházközségeink által fenntartott falusi felekezeti iskoláink voltak. Ezekből indított el az az unitárius szellemű utánpótlás, amely a 17-18. század Európájának felvilágosodási eszmeáramlatába beilleszkedett magyar oktatás keretében unitárius tartalmú és művelődésünk folytonosságát biztosíthatta.

Iskoláinknak tehát, de különösen későközépkori falusi felekezeti iskoláinknak, népünk életmódjának, szemléletének az alakításában meghatározó szerepük volt: az akkori, jórészt még az önellátó ősi gazdálkodási rendszer kötöttségébe beszorult, s emiatt művelődésre nem sokat adó népet elmaradottságából, a szellemi parlagnál kellett kiemelni, s egyúttal lelki pallérozottságát is szolgálni.

Ez a törekvés azonban, amint ezt egyházközségeinkben a 18. század első harmadától követhető püspöki generális és az esperesi vizitációknak a kúrátori számadáskönyvekben olvasható megállapításaiból, valamint a felsőbb hatósági, az oktatásra vonatkozó rendeleteket tartalmazó jegyzőkönyvekből kitűnik, már az alap lerakásánál, a gyermekek tanításánál nagyon nehezen indult. Ennek legfőbb oka az volt, hogy az akkori önellátó gazdálkodási keretben dolgozó földműves népünk szemléletében a gyermek is „termelőszköznek” számított, akinek munkájára „hómenéstől hóle” stéig”, a tavaszi nyitástól rekedésig az állatok legeltetésében, őrzésében igen nagy szükség volt. Télen pedig a falu népe szegény rétegének gyermekei a „ruhátlanság” miatt nem „jártak fel” az iskolába.

Ennek a szemléletnek a megváltoztatására, a művelődés iránti hajlam felkeltésére – az említett évszázadok egyházi oktatási rendszerének megfelelően – általában a lelkészi funkció végzé-

se mellett az "iskolát is tartó" papok voltak hivatva, s a módosabb egyházközségekben külön alkalmazott oskolamesterek tanítottak. Ők voltak azok a világitó mécsesek, akik a nemzet, s abban felekezetünk „napszamosai”-ként a lelkek homályában az unitárius életszemléletű tudás világozóságát igyekeztek megújítani és táplálni.

Hálával kell ma rájuk gondolnunk, mert az ezer éves magyar oktatásban ránk, unitáriusokra háruló feladatok megvalósíthatóságának ők voltak termékenyítő munkásai.

A korondi unitárius egyházközség egyike volt azon népesebb eklézsiáknak, amelyben a 17. század végén már oskolamester által vezetett tanítás folyt. Ennek a megállapítása az énlaki egyházközség levéltárában a múlt évig rejtőző szerény okirat szövegéből vált lehetővé, s így a korondi hajdani oktatás első írásos említésének tekinthető. Ez az ívnagyságú vastag, merített papírra lúdtollal írt okirat pontosan 300 éves, 1698. március 9-én szövegezték Korondon, korondi emberek. Az okmány tulajdonképpen egy elzálogosítási szerződés. Ennek szövegében, s minden bizonnyal írójaként, jelentkezik most 300 év után a korondi unitárius egyházközség színe előtt a régi, néhai, elsőként megismert nevű, unitárius oskolamester: *Almási Daniel* uram személyében. Éppen jól időzített ez a mostani jelentkezése, mert a millicentenárium évében Vele és egyúttal a korondi unitárius iskoláztatás több évszázados meglétével köszönhetjük magyar népünknek ezt a nagy ünnepét.

Mielőtt azonban a korondi egyházközség hajdani iskolai oktatása történetének fájáról néhány forgácsot lepattintanék, engedtesék meg, hogy a 300 évvel ezelőtt élt ősök életvitelének, gondolkodásmódjának néhány vonását a most felfedezett és bizony nem gyakori becses okmány tartalmának ismertetésével, megszerkesztésének eredeti formájában, akkori magyaros-latinos nyelvezetének szép veretes ízével érzékeltessem.

Az okmány szövege a keltezése helyét, a benne szereplő személyek kilétét, s a megírásának idejét így közli: "Mü Molnos Thamas Udvarhely Szekben Korondon lako nemes Személy, és Gyerfi Andras ugyan Korondon, Sofalvai soaknához szolgáló Személy és Almási Daniel mostan korondi unitaria Ecclesianak Schola Mestere. Adgyuk tudtara mindenek[nek] az kinek illik ez levelünk[ne]k rendiben, quod in hoc anno praesenti (hogy ezen jelen esztendőben) 1696 die 9 Martii Mikoron valánk az fenn specificált Székben es Faluban az Unitariusok Schola mester[e] házánál jelen levén mü előttünk edgy felöl Udvarhely Székben Patakfalván lako Georfi János Ur, más felöl fenn meg irt Székben Korondon lako Molnos András."

A szerkesztés további rendjében következik az okmány megírásának tárgya, amely tulajdonképpen egy malombérleti szerződés, feltételes időre és szigorú kikötésekkel biztosítva, így:

"Adá ennek okáért Molnos András az maga része malmát fen meg irt Georfi János Ur[na]k zálogjára pro flr. 28 á huszon nyocz magyar forintokért, mely malom van ugjan Korondon, az falu felső vege az nehai Péter Deák Ur kapuja előtt, adá peniglen ilyen formában hogy valamiglen Molnos András az meg említett summa pénzt meg nem adná, tehát Georfi János Ur és felesége s posteritása (örököse) szabadosan birhassa mind[en] per patvar nélkül, mely ellen semmi nemü remedium (perorvoslat) ne állhason, se Repulsio (visszautasítás) se Inhibitio (letiltás) se Contradictio (ellentmondás) vagy Gravis Principis (súlyos beszéd)." S aztán kikötik, hogyha Molnos András a maga pénzével ki akamá

váltani bármikor a "rész malmot", azt Györfi János úr, vagy a felesége, vagy az örököse el kell fogadja, "melyről kezet adának egymásnak". S aztán következik a szokásos ízes záradékmondattal: "Mely dolog mű előttünk így menvén véghez, irtuk meg mű is fide nostra mediante (a mi hitünk szerént) kezünk írásával és petsétünkkel meg is erősítettük. Datum Anno die breve supranotatis. (A fenn megírt évben és napon).

A gondolom nem érdektelen kitérő után nézzük meg, hogy a közelebről elmúlt évszázadokban Korondnak hol voltak az ősi iskolái, azok milyenek voltak és hogyan működtek? Az 1696 év körüli első iskola hollétét, amelyben Almási Dániel oskolamester uram tanított, pontosan nem ismerjük. Valószínű, hogy a kor szokása szerint annak a kőtemplomnak a közelében lehetett, amely eredetileg a katolikusoké volt, majd a reformáció itteni megerősődésekor az unitáriusoknak adatott, s ezektől aztán az ellenreformáció megindulásakor vissza is vétetett. Ennek következtében alakítódik ki aztán a 18. század elejétől fokozatosan az új unitárius egyházközségi központ-együttes, templomával, papi- és oskolamesteri lakával, iskolájával.

Ebben az újonnan kialakított központban építődik fel 1720-ban (a mai templomtelken) a még toronynélküli zsindellyel fedett kőtemplom, ad hírt erről az 1773-ban a keresztyúri egyházkör ekléziáinak ingatlan és ingó javait számbavevő Matrix. (Vö. Adorjáni Rudolf - közlő - A keresztyúri kör egyházközségek vagyonleltára a 18. század utolsó harmadából. KerMagy, 1991 37. évf.) S hogy ennek az új egyházközségi központnak a telkei a maiakkal azonosak, arról az 1840-ban tartott püspöki generális vizitáció jegyzőkönyvének az "Ecclesia fekvő javai"-t számbavevő fejezetben a "Belső jószágok" hollétére vonatkozó leírások tájékoztatnak, eszerint: *A templom telke.* "Szomszédai keletről, délről, Nyugotrol a' Papság és Mesterség telkei, északról a Piatzra fel menő utca." (Az itt épített templomot 1820-ban megújítják, s a nyugati végéhez kőtoronyot "ragasztanak.") *A papi telek.* "Keletről a' Lörintz Josef lakjoszága, délről a Kalonda pataka, nyugotrol a Mesteri telek és a' Templom kö kerítése, északrol az utca határolja." *A mesteri telek.* "Keletről a' Papitelek, a' czinterem, délről az patak, nyugotrol a' R.Cat. Pap kertje, északrol a' piatzra járó utca határolja."

E telekegyüttes kialakításának kezdetére vonatkozó okmányokat is - szerencsére - az említett generális vizitáció "tollvivője" felleltározta. A leírások természetesen csak röviden ismerteti tartalmukat, megnevezve szerkesztőiket, de ennyiből is megállapítható, hogy mindenik okmány Cessionális (átengedési okirat), azaz adományozási vagy adásvételi szerződés. A legkorábbi 1719-ben (tehát a templom építését közvetlenül megelőző évben) fródott Szabó Mihály és Ravasz János regiuságok (királybíróóságuk) alatt, a második "ugyan a Papi vagy Mesteri telekről s a' Templom helyéről 1737-ben Bálint Mihály, Jánosi Gergely és Márton Mihály aláírásuk alatt költ." A harmadik "A' templom helyéről 1741-ben január 30^{án} Kovács László és Barabás Mihály regiuságuk alatt készült cessionális." A negyedik "A' Kántorság telke iránt 1797-ben, Ápr. 18^{án} Ujszékel János és Fábíán István aláírásuk alatt készült." S van még "Egy csomóban két darab levél a' régi templom dolgában a' R. Catholicusokkal volt torzsalkodásról" szoló.

Az előbb jelzett mesteri telekre épült fel valamikor az 1700-as évek elején az unitáriusok *második* - valószínű a kor akkori igényeihez képest igen szerény - *iskolaépülete*. Ez azonban mintegy évszázad múlva, amint az az 1826-ban tartott esperesi vizitáció jegyzőkönyvének az iskolavizsgálatra vonatkozó alábbi megállapításából kitűnik, elromosodott állapotba jutott: "...meg vizsgálá a

D[iócesana] visitatio a' Mesteri telket 's azon nevezetese a' Classis, mellyetis ruinában tanála, 's ennél fogva imponala (parancsolá) a' Curatornak annak megjobbítását..." A megintésnek aztán úgy látszik meglelt a foganatja, mert "Az Unitárius Valláson lévő Oskolák állapotjáról a' Keresztyúri Széki környéki Esperesi kerületben" elkészített Tabella szerint Korondon az "Oskolai épület és annak mivolta: Jó." S ugyanezen táblázatnak arra a kérdőpontjára vonatkozóan, hogy a "Fiuk és Léányok együtt tanítottaké" a felelet: "Külön Házban" azaz helyiségben. Korondon tehát már ekkor a 19. század elején unitáriusok gyermekei nemek szerint - a felsőbb hatóságok által is szorgalmazott korszerűbb iskolakeretben - különválasztva tanítottak.

Az iskolaépület állapota azonban az elrendelt javítások megtétele után is tovább romlott, mert az 1828-ban tartott esperesi vizitáció jegyzőkönyvének alábbi mondatából arról értesülünk, hogy az unitáriusok *új iskolát* építenek, tehát a harmadikat. "Oskolába járó Gyermekek de prezenti (jelenben) nem tanáltának, ennek oka az - írja a jegyző - hogy a Fiuk és Léány Gyermekek Classisa jo commoditással (kényelemmel) újra, és a telken más helyre építettvén, még tökéletesen el nem készítették." Az 1828. évi kiadási tételekből aztán megtudjuk, hogy a kúrator az "oskola házat építőnek" egy forint előleget adott, s 1829-ben "az új oskolaházat építő Mester embereknek" kifizette a 23 forint kialakított építési díjat. E tétel mellett elszámolja az iskolaház tetőzetének fedésére "vett harmadfél ezer sendejért" adott 5 Magyar forintot és 60 dénárt.

Ha összehasonlítjuk az oktatásnak ezt az igényesebb célzattal, 1828-ban felépített hajlékát az akkori székelykeresztyúri egyházkör mintegy 28 ekléziájának a püspöki vizitációk alkalmával leírt, tanításra is szánt épületeivel, kitűnik, hogy a korondi iskolán kívül alig néhányban volt még ilyen iskolatípus, amelyben a fiúk és leányok oktatása - a felsőbb egyházi és világi hatóságok által is állandóan szorgalmazott iskolarendszer ellenére - külön történt. A tanításra szánt osztályokban - Classisokban -, mivel az iskolai oktatás is - nem tartván külön oskolamestert - a lelkész feladata volt, a nagyon egyszerű háromosztatú papi házban történt. Ennek pitvarából nyílt egyfelől a pap "lakóháza" - szobája -, másfelől pedig a szűk, inkább tapaszos, mint deszkás padlójú Classis, amelybe a világosság egy, ritkán két kicsi lantornával vagy hólyaggal borított ablaknyíláson szűrődött be.

Másabb volt ennél az egyházközség lélekszámához, erejéhez mérten módosabb, Korondnak harmadik unitárius iskolája. Az 1840-ban tartott püspöki generális vizitáció jegyzőkönyve, miután meghatározza a mesteri telek fekvését s azon az oskolamester lakását, ezt a harmadik módosabb iskolaházat írja le: "Ezen telken vagyon a' Mesteri lak, pitvar által el választott két szobával, fából épült sendely fedél alatt, üveg ablakokkal, záros ajtókkal s tüzelő berendezésekkel elkészítve; *az utca sorában vagyon a' Tanító ház*, két osztályban a Fiu és Léány nevendékek számára, ajtókkal és üveg ablakokkal ellátva."

Ebben az épületben folyt tehát a korondi unitárius gyermekek tanítása a 19. század második negyedének a kezdetétől. Ennek és a megelőző két iskola építéstörténetének elhangzott ismertetése után - kitűzött célunk szerint - ízelítőt hadd tekintsünk bele csak a 19. század elmúlt iskolai oktatásának a mikéntjébe, amely a megelőző évszázadok gazdálkodási módjának szemléletéből fakadó hagyományként most sem történt zökkenőmentesen. A régi földművelő ember életében - amint már szó esett erről - igen fontos tényező volt a gyermek, akinek segítségét az életszükségletek előteremtésében csak nehezen tudta nélkülözni, s emiatt az iskolába járatástól - a lehetséges kibúvókat felhasználva - vonakodott.

Ennek a szemléletnek, magatartásnak a megváltoztatását egyházi főhatóságunk az egyházközségeinkbe küldött szigorú figyelmeztetésekkel, zsinati főtanácsi határozatokkal igyekezett elérni. A különböző szintű vizitációk, vizsgálatok, az iskolai oktatás ellenőrzésére rendelt "Censoria Commisiok" pedig elsősorban a kúratoroknak, presbitériumoknak, oskolamestereknek, papoknak, végrehajtás végett adott utasításokkal próbálták "jobbításért" - mikor több, mikor kevesebb sikerrel - az "Atyák felszerkentését" elérni. Szemléltetésképpen hallgassunk meg néhány ilyen vonatkozású idézetet. 1824-ben például a novemberben tartott vizitáció megállapítja: "Oskolába járó gyermek nem találtaték, mely aránt (...) a Mester az Atyák restségével igazollá magát, melljnl fogva a Concernáns (illető) Tiszt[elt] Dullo (!) - székely széki bíró - által kényszerítse az Atyákat, maga pedig minden privatusát (magánügyét) férre téveh a' legnagyobb ügyekezettel tanitson, hogy e' virágzó Ecclesiában legyen virágozó az oskola is." 1827-ből: "Oskolába járó gyermek pro prezenti (jelenleg) tsak négyen találtatának mellynek okául tudakozodván a vizitáció ugy jöve ki, hogy jollehet a Mester Atyafi (...) felkérte, eljárta (a szülőket) sokan tehetetlenségből, némelyek restségből nem mentek fel az oskolába, megparancsolá ezért a visitatio , hogy intsek meg a resteket 's akik nyolcad napok alatt gyermekeiket oskolába föl nem adnák, ha a külső Jurisdictionak Transcribáltatni fognak (törvényhatóságnak átiratnak) magoknak tulajdonítsák." 1832-ben az iskolába "fel járt 20 gyermek kivül" - írja a jegyző - "még kétszer huszan is volnának (...) de ezek közül sokakut a szegénység tartat hátra, midön nintsen lábbeliek és egyéb Ruházattok." Ezek között a kúrator és a presbitérium - rendelik - "szedjék ki a tehetősebbeket", hogy ezek "oskolába való járásra szorittassanak." 1834. novemberéből: "Oskolába járó gyermekek nintsenek ebben a népes Ecclesiában (...) a közgyűlésen megszolitá a D[iöcesana] Visitatio a jelenvoltakat is, akik Marhákkal való járással szekerességgel való elfoglaltsággal" mentik a gyermekeket az iskolából való elmaradását. A vizitáció a továbbiakban elrendeli, hogyha a szülők fel nem küldik "harmad napok" alatt gyermekeiket az iskolába, "külső Tiszti kézbe adassanak." Az 1841-ben tartott vizitáció a marhák őrzésére köldött gyermekek "Atyáit" szigorúbb rendeléssel kívánta jobb belátásra szorítani: "Az oskolába tanuló gyermekek éppen nintsenek, miért kimene a rendelés a falu birohoz, hogy minden oskolába járható gyermekek szülőinél marhájuk el-kötessék", tehát hajtassa be a bíró a legelőről a faluházához, ahonnan azokat csak megszabott pénzbüntetés ellenében tudja az illető szülő kiváltani.

Az iskolaköteles gyermekek iskolalátogatásának nagyjából a 19. század közepe tájáig fenálló kevés és szörványos voltát a vizitációk főképpen azért nehezményezték, mert a korondi egyházközség a nagyobb lélekszámúak közé tartozott. Egy ideillő filmkocka segítségével nézzük meg, hogy miért?

Korond összlakossága lélekszámáról első ízben - de még felekezeti megoszlás nélkül - az 1786-87-ben tartott első magyarországi hivatalos népszámlálás adatai tájékoztatnak, eszerint a község akkori 228 házában 234 család 1092 lelke élt. Nemek szerint 563 férfi és 529 nő. Az 563 férfi lakos társadalmi, foglalkozásbeli voltát illetően így oszlott meg: pap 2, nemes 65, paraszt 83, polgár és paraszt örököse 72, zsellér 124 (!), egyéb foglalkozású 74, és végül 124 1-12 éves gyermek, és 45 13-17 év közötti ifjú. Csak a "férfi sarjadékot" vették számba. A mintegy fél évszázad múlva tartott püspöki generális vizitáció aztán számba veszi az unitárius "Lelkek számát e" szerint: a., Családos gazda van 159, b., Özvegy férfi és asszony 25, c., özves száma a két nemben

699." A századvég és a századforduló statisztikai adatai a lélekszám fokozatos gyarapodását tükrözik. Orbán Balázs statisztikája 1868-ban Korondon 2386 lélekkel számol, s ebből már 871 az unitárius. Az 1900-ban végzett országos felmérés további gyarapodást mutat: az összlétszám 3462, s ebből 978 az unitáriusok száma. Ez a lélekszám a korondi unitárius egyházközséget valóban a legnagyobb eklézsiák közé sorolja.

Az idők folyamatában a fokozatosan gyengülő lélekszámmal párhuzamosan növekedésnek indult - ha megtorpanásokkal is néha - a taníttatástól, tanulástól sok ideig húzószkódó unitárius ember művelődési vágya is. Iskolájába gyermekei egyre többen és egyre rendszeresebben "feljártak". Megértik lassan a rendszeres tanulás fontosságát, s az iskolába járást már nem a Szentgyörgynapi tavaszi nyitás és a Szentmihály-nap körüli "rekedés" határozta meg, hanem a meghatározott szorgalmi idő; a gyermekek kora szerinti két csoportra osztott *mindennapi iskola*: a 6. év betöltésétől a 12. év betöltéséig, és a 12. év betöltésétől a 15. év betöltéséig kötelező *ismétlő iskola*; ezt követően pedig az 1870-es években államilag szorgalmazott *felöltő oktatás* az estéli órákban, amely "szép Cél előmozdítására" az egyházi főhatóság a "tanítók és lelkészek közreműködését kéri."

A korondi unitáriusok lelkében 300 évvel ezelőtt Almási Dániel oskolamester uram gyújtogatta az értelem mécsesének szerény lángocskáit, s követték őt kitaróan az utána következő idők oskolamesterei. Nevük régi iratokban rejtőzik, s örvend a kutató, ha ezek közül néhányukat kiemelheti a múlt homályából, így például a 19. század első felében éltek sorából Barabás Györgyöt, Ürmösi Józsefet, Demeter Sámuel, Bentze Sámuel, Köntés Istvánt, Ürmösi Károlyt és Nagy Sámuel. Ők voltak azok, akik lelkészeikkel együtt végzett munkásságuk nyomán a korondi népes egyházat az erdélyi unitárius egyházközségeink élvonalába emelték, s hogy ez így volt, bizonyítja az 1841. augusztus 22-28. napjain tartott Korondi Zsinat, amelynek leglényegesebb határozata volt iskolatípusainkba az anyanyelvű oktatás bevezetése.

Mennyi mindent el lehetett volna még mondani a korondi nemes eklézsiánk iskolájának, iskoláztatásának jelentőségéről, szerepéről a vizitációk jegyzőkönyveinek és a Felsőbb Rendelések könyveinek búvárlása nyomán. Ha ezt nem is tehetjük most meg, egy tényt ki kell hangsúlyoznunk: történetéből kiviláglik egyházunk művelődéspolitikájának az a céltudatos, következetes törekvése, amelynek eredményeként az egyetemes magyar közművelődést, annak célkitűzéseire igazodva s azokat segítve, sajátosan unitárius vonásokkal gazdagíthatta.

Így állt és áll a korondi unitárius egyházközség a megmérő idő serpenyőjében, s ebbe a serpenyőbe az iskoláztatásáról gyűjtött szerény, de szívből adott ajándékával igyekszik köszönteni nemzetünk ittlétének 1100 éves évfordulóját.

És hogy az elkövetkezendő évszázadok sorát megélhesse magyar népünk, Gál Éva Emese Fohász c. versének néhány sorával forduljunk mi is gondviselő Istenünk felé:

*"Maradj örökké velünk, drága Isten
ha hontalanná válik itt a szó
Te mindenütt vagy, most sem lehetsz máshol,
hát mentsd e tájat, mentsd a pusztulástól,
és ments minket is."*

Dr. MOLNÁR ISTVÁN

(Elhangzott Korondon 1996. május 12-én a millectenáriumra emlékező ünnepi rendezvényen.)

AZ UNITÁRIUS LEÁNYNEVELÉS TÖRTÉNETE (4. rész)

Unitárius nevelés folyt a hittanórákon. Nekünk Erdő János tiszteletes úr volt a hittantanárunk. Azért írtam lelkészi címét, mert számunkra elsősorban példamutató nevelő volt, bár tudjuk, hogy minden feladatát szívvel-lélekkel végezte. A hittanórákat iskolákban és az egyházi irodában tartotta nagyon pontosan. Soha nem késett, de mi sem engedhettük meg magunknak. Emlékszem, egy alkalommal nagyon meg volt hűlve. Mi, Szentgyörgyi Ilikével kértük, hogy menjen haza, bepótoljuk a leckét máskor. "Első a kötelesség" - mondta, és az órát megtartottuk. Az egyházi énekek tanulását is nagyon szigorúan vette. Minden szakaszt meg kellett tanulnunk. Sok éven át aztán válásóra, templombajárás alig volt. Lelkészek, énekvezérek van mit pótoljanak a kényszerűségből elmulasztott évtizedek miatt. Vasárnapi iskolába járni nagyon szeretünk, mert mindig kitalált számunkra valami érdekes foglalkozást. Például, mindenki kapott egy lapot, amire bármilyen kérdést leírhatott, nemcsak vallási vonatkozásúakat. Bármi érdekelt, akár véleményt nyilvánítottunk, mindenre válaszolt. Ha kételyeink voltak, azt is megmagyarázta, tisztázta. Mindig lelkileg feltöltődve távoztunk. Erdő János a szó legnemesebb értelmében lelkészünk volt.

1941-ben megalakult "Az unitárius középiskolás leányok munkaközössége". Amint a neve is mutatja, magában foglalta Kolozsvár összes középiskoláinak unitárius leánytanulóit. Vezetője Erdő János hittantanárunk volt. Választottunk diákvezetőt is magunk közül. Ha jól emlékszem, Vas Sári tanítóképzős töltötte be legelőször ezt a tisztet nagy tehetséggel és hozzáértéssel. A Munkaközösség alkalmat adott az ismerkedésre is. Tudtuk, hogy különböző iskolákban kik az unitáriusok. A közös hit és a munka egybekovácsolt.

Ebben a közösségben sokoldalú képzés folyt. Legalábbis én képzésnek nevezem. Kulturális, szociális s még fizikai munkát is végeztünk. Kultúrműsorokat rendeztünk, szavalóversenyeket, sok népdalt tanulunk. Itt kapták az indíttatást a leendő pedagógusok és mások. Lelkésznevelőnk nagyon jól ismerte a növénydekeket. Mindenki olyan feladatot kapott, aminek leendő foglalkozásában hasznát vette. Minket, képzősöket a vasárnapi iskolába osztott be. De foglalkoztunk az Írisz-telepi unitárius árvagyermek nevelésével is. Ugyanis itt volt árva- és aggmenháza az unitárius egyháznak. Én egy egész nyarat töltöttem ott, gyakorolva a tanítói hivatást. Tudom, hogy akkor hittantanáromat az ellátásomról való gondoskodás is vezette, mert az árvaházban lakást és kosztot kaptam.

Az árvákkal nem egyedül foglalkoztam. Együtt tevékenykedtünk Székely Gergely teológussal. Hittanórákat és istentiszteleteket tartott. Népdalokat tanítottunk és műsorokat rendeztünk. Sok év után találkoztunk Mészkon, szülőfalumban, ahol nyugdíjas koráig lelkészként működött.

Amint már említettem, a Munkaközösségben kultúrműsorokat rendeztünk. Felkerestük a Bulgária-telepi, Írisz-telepi unitárius gyülekezeteket. Mindig telt ház fogadott. Nagy sikert arattunk a Kék madár színdarabbal. Volt énekarunk is. Itt tanultuk a szebbnél szebb népdalokat. A szavalóverseny nyertesei mindig jutalomban részesültek. Dengyel Ilus, Tarnai Emília, Sigmond Júlia mindig a nyertesek között volt. Tarnai Emília és Sigmond Júlia itt kapta az indíttatást, hogy a későbbiekben szép sikereket érjen el a színészi pályán.

Örökké emlékezetes marad a szováti iskolaszenteles. Egy autóbusszon utaztunk egyházunk vezetőivel Dr. Kiss Elek püspök úr is velünk énekelt egész úton. Komoly műsorral indultunk, tetszett is a közönségnek. Erdő János tanárunk nagyon igényes volt, csak jól betanult, színvonalas munkát fogadott el. S ha néha megijedtünk a ránk osztott feladat nehézségétől, mindig azt mondta, hogy igenis, meg tudod csinálni, csak akarni kell. Bízott bennünk s ezáltal fejlesztette az ön-bizalmunkat, akaratunkat. Készített az életre.

Ide kívánkozok egy emlékéim. Az unokám kisiskolás volt, amikor az egész család részt vett az istentiszteleten. A templomból kijövet megláttuk Erdő János professzor urat. A férjem azt mondta az unokámnak:

- Jól nézd meg ezt a bácsit, mert ő a nagymamának a mestere.

Szociális munkát is végeztünk. Látogattuk és segítettük az öregeket, sokgyermekes özvegyeket. Így gyakoroltuk azt az unitárius tételt, mely szerint Istennek munkatársai vagyunk az ember szolgálatában.

Munkaközösségünk két munkatábort szervezett. Egyet Árkoson, a másikat Homoródalmáson. Sajnos egyikén sem vehettem részt. A tábort önellátó volt. A leányok takarítottak, mostak, főztek a szakácsnők segítségével, és a mezőre jártak kapálni, szénát gyűjteni. Főleg öregeknek és özvegyeknek a földjén dolgoztak. Ezt nevezem munkára való nevelésnek! Vasárnaponként egyenruhában felsorakozva vonultak a templomba.

De nemcsak dolgoztak. Volt szórakozás is. Kirándultak, fürödtek, táncoltak. Volt disznótoros ebéd is. Erdő professzor úr vallomása szerint a tábor nemcsak nevelés céljából szervezte, hanem a fizikai erőnlét fejlesztése érdekében is, mivel a háborús években nem jutottunk megfelelő táplálékhoz. Az biztos, hogy a résztvevők megerősödve, telt arcokkal érkeztek haza.

A Munkaközösség másik célja az volt, hogy ismerjük meg hazánkat. Legalábbis én így fogalmaznám. Sokat kirándultunk. Végigjártuk Aranyosszéket, virágot tettünk Balázs Ferenc sírjára. Sosem felejttem el, milyen szépen szavalta Gálfi Zoltán unitárius gimnazista: "Egy lángot adok, ápdold, add tovább".

Másik alkalommal elmentünk Torockóra és Torockószentgyörgyre. Itt Brassai Sámuel szülőházában is-

merkedtünk polihisztorunk életével és munkásságával.

Megcsodáltuk, hogyan kell fel a nap kétszer Torokón. Először a Székelykő mellett, majd fölötte. Sokat láttunk, tanultunk. Felmentünk a Székelykőre, kimásztunk a szentgyörgyi várhoz. Megismertük annak történetét.

Félévi bizonyítványosztáskor mindig értékelő összejövetelt tartottunk, teadélután keretében. Meghívtuk az unitárius tanárnóket. A jeles tanulók kitüntetésben részesültek, tanév végén jutalmat kaptunk.

Feledhetetlen évek voltak. Ma is érezzük az együvértartozás kötelékét.

A Munkaközösség szelleme ma is hat. Az unitárius nőszövetség életrekelése a volt munkaközösségi tagok érdeme, élen Zsakó Erzsébet országos elnökönkkel.

1953-ban Erdő János tanárunk más beosztást kapott, új lelkész jött a helyébe s a Munkaközösség megszűnt.

A Munkaközösség indulójával zárom emlékezéseimet:

*Letúnt az éj, köszönt a nap
Miénk az élet, dalra hát!
Munkára hív, serkent a vágy
Követni Jézusunk szavát.
Egy Istenünk, vezérelj,
Szent kezed óvjon a bajtól.
Igaz ügyünket győzelemre vidd
Előre együtt, előre mind!
Felénk egy holdogabb kor int.
Leng a zászlónk, egy az Istenünk
Bár reng a föld, áll a mi hitünk.
Letúnt az éj, köszönt a nap
Miénk az élet, dalra hát!*

TÖRÖKNÉ BORBÉLY LENKE

Millecentenáriumi rendezvényeink

A honfoglalás 1100. évében a Kárpát medence magyarsága különböző ünnepi rendezvények keretében emlékezett meg a számunkra jelentős évfordulóról. Az ünnepi rendezvényekre Egyházunk is bekapcsolódott. Három szinten tartott az alkalomhoz méltó ünnepélsorozatot:

Egyházközségi szinten augusztus 18-án gyülekezeteink legnagyobb részében megkonduktak a harangok és úrvacsoraosztással egybekötött alkalmi istentiszteleten emlékeztek a jeles évfordulóra. Egyházközségeinkben augusztus 24-25. napján tartott köri közgyűlések keretében ünnepeltek.

- I. Kolozs-Tordai körben - Bágyonban
- II. Maros-Küküllői körben - Ádámoson
- III. Székelykereszturi körben - Székelyszentmihályon
- IV. Székelyudvarhelyi körben - Homoródkarácsonfalván
- V. Háromszék-Felsőfehéri körben - Nagyajtán.

Egyetemes szinten augusztus 31-szeptember 1-én Kolozsváron tartottunk megemlékezést az Egyházi Képviselő Tanács tagjainak, espereseinknek, lelkészeinknek, híveinknek, bel-, és külföldi vendégeinknek részvételével.

Szombaton de. 9 órai kezdettel tartott tudományos szimpózium keretében "Az Unitárius Egyház hozzájárulása a magyar kultúrához" címen hat előadás hangzott el, az alábbiak szerint:

- dr. László Gyula: A honfoglalás*
dr. Szabó Árpád: Az 1568. évi tordai országgyűlés határozata a vallásszabadságról és az erdélyi unitarizmus
dr. Bodor András: A kolozsvári Unitárius Kollégium - az első erdélyi főiskola a vallás, tudomány és művelődés szolgálatában

dr. Molnár István: A székelykeresztúri Unitárius Főgimnázium és az erdélyi művelődés.

dr. Gaal György: A Tordai Unitárius Iskola az erdélyi művelődés szolgálatában

dr. Faragó József: Kriza János unitárius püspök úttörő hozzájárulása a magyar népköltészet gyűjtéséhez.

A szimpózium szünetében 11 órai kezdettel került sor a kegszerekből és értékes kiadványokból megrendezett

egyháztörténeti kiállításra. Az ünnepélyes megnyitót dr. Bodor András, a DFE elnöke tartotta Szombaton este 6 órai kezdettel ünnepi hangverseny volt a kolozsvári belvárosi templomban.

Műsor:

Áhitat: dr. Rezi Elek

1. Bach: d-moll toccata és fuga
orgonán előadja: B. Molnár Tünde
2. Stradella: Irgalmas Isten
énekel: Georgescu Mária az Állami Magyar Opera magánénekes
3. Kodály: Ének Szent István királyhoz
előadja: Állami Magyar Opera énekkara
vezényel: Laskay Adrienne
4. Händel: Largo - részlet a Xerxes c. operából
énekel: Kiss Domokos, az Állami Magyar Opera magánénekes
5. Kodály: 121. Genfi Zsoltár
előadja: Állami Magyar Opera énekkara
6. Összeállítás Markó Béla verseiből
szaval: Balázs Éva színművésznő
7. Liszt: Tu est Petrus
orgonán előadja: B. Molnár Tünde
8. Bartók: Dalok
énekel: Georgescu Mária
9. Bach: d-moll hegedű - oboa verseny
előadja: Márkos Albert, Szövérdi Márton és a Concordia kamarazenekar
10. Kodály: Magyarokhoz
előadja: az Állami Magyar Opera énekkara
vezényel: Laskay Adrienne

Záróének

Szeptember 1-én vasárnap a belvárosi templomban tartott hálaadó istentiszteleten az imát Szent Iványi Ilona a magyarországi Unitárius Egyház főjegyzője, az ünnepi beszédet dr. Szabó Árpád főjegyző mondta.

A rendezvénysorozat méltó megemlékezés volt a honfoglalás 1 000. évfordulójára és kifejezésére juttatta egyházunk több mint négy évszázados hozzájárulását Erdély és általában a magyarság művelődéstörténetéhez.

Millecentenáriumi kopjafa-avatásra

Örömteljes szívvel állunk e szent helyen
Óreg templomunknak parányi udvarán
Mikor legyen békén szívünkben ha most nem
Midőn beszélhetünk nemzedékünk múltján.

Midőn köszönthessük azokat kik értünk
Közről, távolról hozzánk kíváncoztak
Isten segítséggel e szép napot megértük
E kedves napok sok örömet hoztak.

Érezzék nagyvonalú közöttünk magukat
Így nekünk is szebb léssen közös ünnepünk
Így átszelésülve várjuk holnapunkat
Hogy jobb lesz talán az eljövendő nekünk.

Jövőnköt várjuk, a múltunkat ismerjük
Szebb jövőnk hitével bizunk Istenünkben
Kilábálva a bajjaink sors is nekünk
Nem tapos több balsors bizó reményünkben.

Ebben a múltunkban szentelünk emléket
Hogy ez az ezerszáz éve született a magyar
Dicsőséges Árpád néli nemzedéket
Feledés nem árja soha be nem takar.

Millecentenáriumi örökké élni fog
Míg a magyar keblekben magyar szív dobog
Mint életető társaság ki nem fog
Mint tűznek metéget, mely érettünk lobog.

Múltunk üzenetéről beszél a kopjafa
És minden igaz lélek kell értse a szavát
Volt a magyarnak is valaha hatalma
Midőn három tenger is mosta határát

Üzen a múltunknak és mesél a kopjafa
Haza mentéséért jártak véres karddal
Kijárt a rémet, hogy veszte van a magyar
Rabok a népet, tatár, török hada.

De az ár napággal az szap is lefolya
A kövek ma talak még tisztábban mint addig
És tiszta kövekre áll fel új haza
És nyitabb lett a nép újból valamedig.

Most is beszélünk, ez szabadság szülöttje
Neki a múltunk méltó emlékeztést
Hogy e kopjafát Kisfalunk nagykincse
Bizalom nagy jó egy nemzet létezését.

Álljon hár e mű és érjen már százévet
Amikor egy újjal cserélhetünk megát
Kívánság s okot mond és megmeddig élhet
Amíg tarthassa falunk fenntartását.

Míg e mű gömbjében egy ponton mi is lelünk
Mely világ földtekéjét szelvével szelje
Addig nekünk is meglesz a múltunk
Életünket a sors akárhogyan sálja.

A nagyvilágba nézünk ha kiürül a gömbre
E nagyvilágba leljük a magyarság hazáját
Kit történet vihara sodorral örökte
Idegenbe kell keresse a hazatitását.

De ott is szeretete még hárzadott lobog
Jelkép az a láng mely szelvével látható
Honvágnak lángja a nagyvilágban
E láng a szívekből ki nem váltható

Tartsd fenn soká te szelvével a lángodat
Utókor is tanulja meg jelentőségét
Lángolt szívvel tarthasd meg magyarságodat
Ha e földön nem hárzadott soha a hitedet.

Léteddel történelmet a múltunk közöttük
Ábrándunk új világ utókor kergetőzik
Kétezer kapuja előttünk kinyitott
Az új kétezerbe sok kérdés rejtezik.

Legyél élő tanú ezred nyitányában
Sok szépben és jóban legyen sok szerencséd
Örülj, ha e népet láthatod boldogságban
És sírj te is ha látod e hú neked vesztét.

Legyél biztatója falunknak, népünknek
Hogy nem veszhet el a nép ki Istenbe bízik
Ha ezerszázévig állt sok körülménynek
Még egy ennyi biztós népünknek adatik.

Népünknek adatik csak jobbat eddigijél
Derengő szabadság váltsan nap sugarra
Béke legyen a célmatáborban, és mindennél
Boldog élet szőljön minden nép háza.

A jog asztalánál egymással ültessünk
Ne legyen nagy és kicsi ember
Egymás szavában bízzunk és ültessünk
Oh, hozd el ezt nevelés biztós kétezer.

EGYHÁZI ÉLET

Szentegyháza egyházunk legmagasabb szószéke

Köszönöm a szentegyházi lelkésznek és gyülekezetnek, hogy az idei pünkösöd alkalmával meghívtak lelkészi szolgálatot végezni. Ez az egyházközség egyházunk legfiatalabb egyházközsége és az ott eltöltött rövid idő maradandó élményekkel töltött el.

Időben és térben messze az út Kolozsvártól Szentegyházáig, de lélekben közel... Közvetlen tapasztalataimat próbálom rögzíteni. Késő este érkezem a lelkészi lakásra, így kívülről keveset láthatok belőle, de a kapun belül mindjárt megállapítom, hogy itt rend uralkodik és munka folyik. Az épület, amely magában foglalja a templomot, a lelkészi irodát és a lelkészi lakást, rendben van.

A lelkész és családja közvetlenül és szeretettel fogad. Elbeszélgetünk. Hamisítatlan forrásból megtudom, hogyan alakult meg ez az egyházközség, mik a terveik, melyek a gondjaik.

- Holnap kevesen leszünk a templomban, mert búcsú volt Csíksomlyón - mondta a lelkész.

Mellettünk halkán, de biztosan csobog a Homoród.

Napfényes, igazi pünkösdi reggelre ébredünk. A lelkész istentisztelet előtt elmegy a kórházba, úrvacsorát oszt.

A hívek gyülekeznek, leülnek az erre a célra előkészített padokra, van aki a simogató napfényre, van aki az enyhet adó árnyékba, mert távolról jött. Az istentisztelet és az úrvacsoraszertartás felemelő. A kicsi templom tele van, nem vagyunk kevesen, sokan vagyunk és az énekvezér irányításával buzgóan énekeljük "egy akarattal" pünkösdi énekünket: "Rengjen a föld belé, úgy énekeljtek..."

Én hiszem, hogy „reng a föld belé” úgy énekelünk! Különösen akkor, amikor látom, hogy ez az alig három éves egyházközség ilyen buzgósággal ragaszkodik hitéhez.

"És minden nap egyakarattal kirtartva a templomban és megtörve házanként a kenyeret részesednek vala eledelben, örömmel és tiszta szívvel" (ApCsel 2,46).

A legmagasabb unitárius szószék a szentegyházai, tapasztalataim alapján állítom, hogy e magassághoz a hívek méltók tudnak lenni.

Köszönöm, hogy együtt lehettünk!

SZABÓ ZOLTÁN egyházi titkár

Konfirmációi ünnepség Székelyudvarhelyen

A székelyudvarhelyi 2-es számú unitárius egyházközség 1996. június 23-án tartotta konfirmációi ünnepségét. Bensőséges ünnep a konfirmálás. Határkő a vallásos ifjak életében, akik virággal díszített templomban, ünnepélyes keretek között Isten, szülők, nagyszülők, keresztszülők, rokonok és a népes templomi gyülekezet előtt hitük megőrzéséről nyilvánosan is vallást tettek és a gyülekezeti közösségbe - teljes jogú egyháztagként - beavatást nyertek.

Hosszú az út a konfirmálásig még akkor is, ha "az évek telnek, mint a percek...". A gyermek keresztelesekor a felnőttek elkötelezik magukat, hogy a családban keresztny szellemben nevelik, majd az első osztálytól rendszeresen vallásórára járatják, hogy megtanuljanak imádkozni, megismerkedjenek a tanulságos bibliai történetekkel, egyházunk múltjának történetével, hitünk és vallásunk kérdéseivel.

Rüsz Domokos lelkész és Varga István hitoktató-lelkész következetes valláserkölcsei nevelésben részesítették a konfirmáló növendékeket, akik elsajátíthatták vallásunk lényegét, Istenről és emberről való felfogásunkat; tanítómesterünk, eszményképünk - Jézus - követésére való hívását, az ő tanítá-

sait, példázatait, melyek számunkra "út, igazság és élet"; egyházalapító első püspökünk - Dávid Ferenc - életét és munkásságát; az 1586-os Tordai Országgyűlés vallási határozatát, amely először foglalta törvénybe a lelkiismereti és vallásszabadságot, hogy mindenki azt a vallást gyakorolhatja, amely felfogásával megegyezik, mert a "hit Isten ajándéka". Megtanulhatták az ünnepek jelentőségét, gyakorlását. Az Unitárius Anyaszentegyházról, bűn és bűnbocsánatról, örökélet-felfogásunkról, vallásos szertartásaink gyakorlásának szükségességéről gyarapíthatták ismereteiket.

A konfirmáló növendékek alapos felkészülésről tettek tanúbizonyságot, határozott feleleteik meggyőzőek voltak.

Ebben az évben 32 leány és 19 fiú, összesen 51 ifjú konfirmált. A fogadalom letétele után első alkalommal részesülhettek az úrvacsora szertartásában.

Szép hagyományá vált az ősi népviseletben való megjelenésük. A konfirmálás emlékét csoportképpel és az egyházközségtől kapott konfirmációi emléklap által örökítettük meg. A konfirmálás emlékére szülők, nagyszülők, keresztszülők pénzadományokkal járultak hozzá a Bethlen negyedi új templom építéséhez.

BÁRÓ HAJNAL

Nyári események Ádámoson

Az ádámosi egyházközség nagy igyekezettel és izgalommal várta és fogadta a millecentenáriumi évet. Az év első fele a készülődés jegyében telt, hiszen tudtuk, hogy a maros-küküllői Egyházköri Közgyűlés megrendezése megtisztelő feladatként áll előttünk. Készülődésünk nemcsak a nagy esemény előkészítésére korlátozódott. Június hónap folyamán műemléktemplomunk tornyának megrongálódott zsindeletét teljes egészében megjavítottuk, újraszindelyeztük. A munkálatokat Szász Zoltán, ifj. Csikos Sándor Pál és Szálteleki János mesterek végezték Isten segítségével. A javítás anyagi fedezetét a hívek adományozták. Ugyanekkor került sor a szintén műemlék kiskapu zsindelezésére, amelyről Kelemen Lajos, Művészettörténeti Tanulmányok című munkájában azt írja, hogy a református egyházközség tulajdona. A vélemények erről az állításról megoszlanak: az unitáriusok magukénak vallják, a reformátusok úgyszintén. Jelenleg ez a kiskapu a két egymás mellett lévő templom között található.

Augusztus 19-án millecentenáriumi istentiszteletet tartottunk, melynek keretében három ifjú tett hitéről és egyházhűségéről tanúbizonyságot. A konfirmálók nevei: Csiki Edit, Fofezán Csaba és Szabó Csilla Piroska. A konfirmálást követően a gyülekezet úrvacsorát vett. Az ünnepi műsor keretében Szilágyi Erzsébet és Molnár Mária verseket szavaltak. Végül a Himnusz éneklésével zártuk ünnepünket. Egy hétre rá, augusztus 24-25. napjain egyházköriünk közgyűlését láttuk vendégül. Erre az alkalomra visszaállítottuk a templom piacára a régi kő úrasztalt. A műemlék értékű asztal kőlapjára a karzat alatt találtam rá. Az asztal lábát a templom fala aljában találtam meg kettőtörve. Ezt Csikos Sándor, Lázár Domokos, Bordi András segítségével megjavítottuk és a templom piacán elhelyeztük. A műemlék értékű asztalt 1799-ben készítették, akárcsak a híres kőpersely, amely ma is templomunkban található.

A millecentenáriumi és a Köri Közgyűlés emlékére Lázár Domokos nyugalmazott tanító egy magyar és egy unitárius címert faragott. A két címet a templom két karzatára függesztették fel.

A Köri Közgyűlésen szombat délután az istentiszteletet Veress László Ferenc bethlenszentmiklósi lelkész, a vasárnap délelőtti Sándor Szilárd szász-nádasi-pipei lelkész vé-

gezték. Az úrvacsorai ágendát Máthé Ödön nyugalmazott lelkész modotta. Kántorizált Hunyadi Mária küküllődombói énekező. Az ünnepi istentiszteletet a Himnusszal zártuk. Utána a közebed következett.

Az egyházközség tagjainak ezúton is köszönetet mondok az idéni erőfeszítésekért és a gondviselő Isten áldását kérem életükre.

Adja a jó Isten, hogy hasonló megvalósításokról és ünnepi eseményekről számolhassunk be a kedves Olvasóknak.

MEZEI CSABA lelkész

Kriza-émlékünnepély Nagyajtán

Nagyajtai unitárius lelkészként örömmel számolok be a május 19-én magtartott színvonalas Kriza János-émlékünnepélyről.

A nagyajtai születésű költő, unitárius püspök, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, Magyar Királyi tanácsos, a székely népköltészet felfedezője és az első klasszikus értékű székely népköltészeti gyűjtemény létrehozója, nyelvjárskutató, tudós születésének 185. évfordulója alkalmából méltató és köszöntő beszédet mondott Barabás Mihály igazgató úr, a Nagyajtai Kriza János Alapítvány elnöke, az ünnepély szervezője; irányításával a helyi Kriza János általános iskola diákjai, valamint a nagyajtai Gazdag Miklós Polgári Daloskör Péter Géza karnagy vezényletével színvonalas műsort szolgáltatott a központi parkban lévő Kriza szobor előtt és az ünnepi istentiszteleten az unitárius vártemplomban.

A Simon Áron tanító úr által vezetett középjaitai fúvószenekar kíséretében a szobor talapzatához a kegyelet koszorúit helyezte el az unitárius egyházközség, a Kriza János általános iskola, a Kriza János emlékbizottság, a nagyajtai RMDsz.

Az ünnepi istentisztelet alkalmával a helyi lelkész által elmondott szószerű beszéd után Gál Jenő, volt nagyajtai lelkész, Kisgyörgy Zoltán geológus-mérnök előadást tartottak. Az ünnepi szertartás után a gyülekezet asszonyai "harmaton sült" kürtöskaláccsal és székely köményessel kínálták meg a népes gyülekezet minden tagját.

Ez ünnepély alkalmával a lelkészi lakás parkjában Id. Marosi Imre gondnok, Id. Bihari József tb. gondnok, valamint e sorok írója kopjafát állíttatott, mellé vadrózsát ültetett Kriza János emlékére. A remekbe vésett kopjafa készítője id. Bartha István nagyajtai népművész.

Az ünnepélyre szóló művészi kivitelezésű meghívó bőloni Bíró Donáth grafikusművészt dicséri.

Az emléknep színvonalát növelte az a 90. db. új kiadású unitárius énekeskönyv, amely Dr. Kisgyörgy Árpád adományaként első ízben került a nagyközönség elé.

Az ünnepélyt megelőzően az unitárius egyházközség vezetősége Id. Marosi Imre gondnok irányításával Kisgyörgy László és Kosztándi Attila támogatásával igényes előkészítőmunkálatokat végzett. Az ünnepély után a meghívottakkal ízetes közebeden vettünk részt a helyi Sugás vendéglőben, mely alkalommal pohárköszöntőt mondott Id. Bíró Árpád, Gál Jenő ny. lelkész, Id. Bihari József.

Áldja meg az Isten mindazok életét, akik a megkészt tavaszi munkák ellenére nagy lelkesedéssel, hozzáértéssel és nem kis fáradsággal e szép ünnepélyt előkészítették; áldja meg azok életét, akik jelenlétükkel megtiszteltek és hozzájárultak ünnepségünk sikeréhez.

Úgy érzem csak e részletes beszámoló jegyében tudjuk igazán értékelni és illően megköszönni ez emlékünnepélyt. Csak így tudunk kellő mértékben tisztelni Kriza János előtt, aki a nép fiaként és barátjaként népéért élt.

FEKETE LEVENTE lelkész

Emléktábla-avatás

Szép és színvonalas ünnepély keretében került sor szeptember 8-án a jobbágyfalvi templomban a honfoglalásnak emléket állító márványtábla leleplezésére. A képen látható lelkes kis csoport magyar nemzetünk eme kiemelkedő történelmi eseményéhez méltó komolysággal és átéléssel adta elő az igényességgel összeállított műsort. A jól elvégzett munka sikerélménye csillogott az ifjak szemében és mindenki részéről egyértelmű vélemény fogalmazódott meg: megérte a ráfordított fáradságot. S akik ezen a vasárnapon ott voltak a templomban, egy szép és felemelő élménnyel gazdagíthatják lelki és gondolatvilágukat.

Az emléktábla elhelyezésének gondolata még az elmúlt évben megszületett az E.K. Tanács vonatkozó felhívása kapcsán. A sikeres kivitelezés érdekében elsősorban arra összpontosítottunk, hogy az esemény, amelyet az emléktábla megörökíteni hivatott, kellő hangsúlyt kapjon híveink előtt. A tisztánlátást és helyes értelmezését a honfoglalás történelmi tényének prédikációk, ide vonatkozó tanulmányok kivonatos ismertetése és gyakori szószerű hirdetések szolgálták. Az ünnepélyhez szükséges hangulat megteremtését az által próbáltuk eszközölni, hogy május 5. és szeptember 8. közötti időszakban minden vasárnap istentisztelet keretében más és más ifjú az eseményekhez illő verset olvasott fel.

Az emlékműsor gerincét Arany János Rege a csodaszarvasról című költeménye képezte. Ennek, egy sajátosnak is mondható előadásmódját alkalmaztuk. Ez abban nyilvánult meg, hogy a refrén által hét részre tagolt egységeket más-más leány szavalta, a refrént pedig az egész csoport közösen mondta. A refrén közös szavalása alatt végzett egyszerű mozgásokkal, helyváltoztatásokkal próbáltuk megjeleníteni a honfoglalás folyamatait. Ezt közvetlenül követte egy verses összeállítás, amelynek során elhangzott Kölcsey: Himnusz, Molnos Lajos: Csendesesen ballagó, Magyar Lajos: Van olyan föld és Himnusz, Reményik Sándor: Ahogy lehet című költemények, valamint egy részlet Kölcsey Mohács című esszéjéből. A műsort a Szózat elszavalása zárta. Ez után a Szózat akkordjai csendültek fel, mialatt a csoport egyik tagja az emléktáblát leleplezte. Az ünnepi istentisztelet a Himnusz közös eléneklésével ért véget.

Hittel valljuk, nemcsak jó és helyes, de szükséges dolgot is cselekedtünk ezzel, röviden: feladatot teljesítettünk. Tettük amit tennünk kellett, amit a józan ész, a tiszta lelkiismeret és történelmi múltunk jelent és jövődőt biztosító kötelező imperatívusza diktált. Hiszünk, hogy az emléktábla felirata:

896 – 1996

"És annyi balszerencse közt,

Oly sok vizsály után,

Megfogyva bár, de törve nem

Él nemzet e hazán."

örökre hirdetni fogja a mi nemzetünk történelmi folytonosságát itt ezen a tájon.

SZÉN SÁNDOR lelkész

A NŐSZÖVETSÉG ÉLETÉBŐL

Sepsiszentgyörgy

A sepsiszentgyörgyi unitárius nőszövetség már régebbi tervbe vette egy jutalomkirándulás megszervezését a tevékeny nőszövetségi tagok számára, melynek költségét részben a kiránduláson résztvevő tagok, részben a nőszövetség fedezte.

Az útirány fő célja: a mártírhalált halt, egyházalapító Dávid Ferenc unitárius püspök volt börtöncellájának megtekintése a dévai várban. E nemes cél érdekében indult útnak 1996. június 22-én reggel 6 órakor 24 nőszövetségi tag. Útirány: Sepsiszentgyörgy, Előpatak, Bodfalu, Höltővény, Feketehalom, Fogaras, Szeben, Szászsebes, Algyógy, ahol az első hosszabb pihenésre és széttekintésre is sor került.

Ezután Piskin volt a következő megálló, ahol megtekintettük a 70 hektár területen elterülő, ezelőtt 250 évvel Gyulai Ferenc által alapított Arboretumot, amely gazdag, ritkaság számba menő növényeivel a Román Erdélyi Kutatói Intézet használatában van.

Az eddigi úti élményekkel gazdagodva, de kissé fáradtan érkezünk Dévára, ahol a Samis Hotelben volt az éjjeli szállás. Már megérkezésünkkor szép látványt nyújtott a város elhelyezkedése, a hajdani Déva várának rejtelmesen kimagasló, zordon várfalai alatt, mely felidézte nemcsak történelmi múltját, hanem jelenét is. Éjszakai nyugalmunkat a vihar zavarta meg, a villámok sejtelmesen világították meg Déva egykori büszke várának romjait. Reggelizés után már napsütésben haladtunk felfelé a várhoz, utunkat finom illatú lombsátor alatt tettük meg. A vár romjai titokzatosan tárultak elénk, a valamikor börtönnök is használt cellák és a vasajtó feletti felirat "Dávid Ferenc emléke" előtt megrendülten helyeztük el a vasrácsos ajtón koszorúnkat, de hiába kerestük a kövön a feliratot, mert eltűnt a valamikor unitárius elődeink által elhelyezett márványtábla. Adózva egyházalapító püspökünk emlékének, énekeltük el a 124. zsoltárt "Egy Istenünk, egy édes hazánk" kezdetűt, majd Török Klára tiszteletes asszony imát olvasott fel. Pál Lenke nőszövetségi tag elszavalta Nyitrai Deák Berta Kilométerkövek a Maros mentén című költeményét. Közös imádkozva a Miatyánkot, meghatódva vetünk búcsút a történelmi múltat felidéző ősi romoktól. Leérve a várból, bementünk a Bethlen Gábor erdélyi fejedelem által épített Magna Curia-ba, amely ma Déva város múzema. A ma is impozáns, barokk stílusban épült kastély jelentőségét Bíró Melinda ismertette.

A következő, maradandó élmény Vajdahunyad várának megtekintése volt. A Hunyadiak ősi fészke teljes szépségében tárult elénk, hirdette a történelmi múlt eseményeit, a nagy, törökverő ő, Hunyadi János emlékét. A vár megtekinthető, restaurált részét vezetővel jártuk be, és megnéztük a várban szervezett grafikai kiállítást is.

Hazafelé jövet, az idő eltelte miatt, Szebenben sajnos csak kívülről tekintettük meg a híres Brukenthal Múzeumot, majd a Fő tér megsejmlélése után Fogaras felé folytattuk utunkat. Jó hangulatban, énekszóval érkezünk estefelé, 8 óra körül a fogarasi várhoz, ahol az esős idő ellenére körbesétáltuk a várat és megnéztük a külső és belső várudvart, amely restaurálás alatt lévén, megújulva hű tükrözje lesz Erdély történelmi múltjának.

Innen Brassó felé indultunk, de még sokáig kísérték utunkon a csodálatos szépségű Fogarasi-havasok. Dörgés és villámlás közepette értünk haza Sepsiszentgyörgyre, de a sok szép élmény után nem éreztük magunkat fáradtnak. Elhatároztuk, hogy ha lehetőség lesz rá, még szervezünk nőszövetségünk tagjainak áldásos munkája elismeréseként ehhez hasonló kirándulást, ahol közösen tudunk örvedeni az elénk táruló látóvilágoknak. Így kötjük össze a kellemest a haszonnal sok élményanyaggal gazdagítva ismereteinket.

FELHÍVÁS

A sepsiszentgyörgyi unitárius nőszövetség sokoldalú tevékenységének legfontosabb célja a városunkban épülő új, unitárius templom építésének anyagi és erkölcsi támogatása.

Ez a már több éve megkezdett és eredményes tevékenység is hozzájárult a nemes cél megvalósításához. A már felépült templom befejezési munkálatainak anyagi támogatásáért az unitárius nőszövetségek tagjaihoz fordulunk és kérjük asszonytársaink segítségét, hogy anyagilag támogassák ezt a nemes célt: "Nyújtunk egymásnak segítőkéz", hiszen összefogásban az erő.

Találják meg a megsegítés legeredményesebb módját és ezáltal segítsék templomunk mielőbbi befejezését. A nők kezdeményezőkézsége és leleményessége nem egyszer szép eredményekhez vezetett.

Ebben bízunk mi is, amikor unitárius asszonytársaink segítségét kérjük.

Az adományokat kérjük a sepsiszentgyörgyi unitárius egyházközség címére küldeni: 4000 Sfântu Gheorghe, str. Kós Károly 2. Oficiul Parohial Unitarian.

Testvéri szeretettel

a Vezetőség

Várfalva

A várfalvi unitárius nőszövetség 1994 januárjában alakult. A tagok létszáma kb. 30, tagdíjfizetés nincs.

A rendszeres tevékenységben kevesen vesznek részt, de szükséghelyzetben mindenki besegít.

Kézimunkakörünk sajnos nincs, a falunak nincs kézimunkahagyomány. Az asszonyok dolga a zöldségfélék értékesítése, amely télen is folyamatos.

A találkozások alkalmasszerűek, nálunk az öregek nem szorulnak segítségre. Segítjük a konfirmációra való előkészületeket.

Jelenleg a templomdíszítés folyik varottásokkal, a teljes munka nyár derekára lesz készen.

Reméljük, hogy munkánk ezután gyümölcsözőbb lesz.

A VÁRFALVI NŐSZÖVETSÉG VEZETŐSÉGE

Szentábrahám és Magyarandrásfalva

A nőszövetség 1990-ben alakult, 50 taggal indult. Jelenleg kb. 20 aktív tagja van. Tagsági díjat nem fizetünk, találkozóinkat decembertől ápriliséig tartjuk. Az idevalósi tanárok tartottak előadásokat, s a meghívott gyermekek szavalatokkal egészítették ki rendezvényeinket. Szeretettelvégségeinken teát, kávét, süteményt szolgálunk fel, télen kukoricát főzünk.

A magyarandrásfalvi templomépítéshez 1995-ben fogtunk hozzá. Az alapkövetételnél az amerikai testvéregyházközség küldöttéi vettek részt, valamint jelen volt még Kolcsár Sándor esperes úr is. Nagy szükség volna anyagi támogatásra a templom befűtésére. A nőszövetség tagjai megvendégelték a jelenlevőket. Később, a templomépítő önkéntes egyházi tagokat, férfiakat és nőket egyaránt a nőszövetség többször is megvendégelte, pálinkával, szendvicssel kínálta. Szentábrahám 500 tojást gyűjtött adakozás képpen.

A nőszövetség újrafestette a gyász-felszereléseket. Megcsináltatták a Hősök szobra körüli kerítést. Ugyancsak a nőszövetség határozata nyomán a kerítés mentén 11 fát ültettek.

Egy évben kétszer, év elején a nyári időszakra, iskolai év végén a téli időszakra a legszorgalmasabb templombajáró gyermekek könyv- és pénzjutalomban részesülnek. Természetesen a gyermekek karácsonyi ajándécsomagjához is hozzájárul a nőszövetség.

JAKAB DÉNESNÉ JÁNOSI ÉVA

„KEZDET BEN VOLT A TETT”

Tanulmányút a Meadville/Lombard teológiai fakultáson, Chicagóban? Egyhónapos intenzív kurzus Unitárius Egyháztörténet címen? Ki gondolta volna? S ha gondolta volna is valaki, szerény mosoly lett volna a válasz. És mégis, bebizonyosodott, hogy semmi sem lehetetlen. Négyen vettünk részt ezen az újabb próbálkozáson, próbatételen. Három IV. évet végzett hallgató: Szeredai Noémi, Koppándi Botond és Tordai Ernő, valamint jómagam mint gyakorló segédlelkész. Tudtuk, rajtunk múlik, hogy megtartja-e a Meadville/Lombard az erdélyi unitárius teológusoknak szánt ösztöndíját. Tudtuk, hogy ha beválik, akkor ezentűl évente nemcsak egy, hanem három vagy négy ifjú teológus lehet ez álom megvalósult szereplője.

Ennek a tanulmányútnak tulajdonképpen kettős célja volt, van: az első az elméleti oldal, vagyis az egyhónapos intenzív kurzuson való részvétel, a második, a gyakorlati oldal, vagyis az egyhónapos részvétel egy Unitárius Univerzalista Egyházközség mindennapi életében. Az első tanulmányozás, a második tapasztalatcsere. Szerintem ennél jobban, értékesebben nem is lehetett volna kihasználni e két hónapot.

Megérkezésünkkor Michael Burp, volt angoltanárnk, barátunk várt a repülőtéren, tehát már az első ember, akivel találkoztunk jószándékot sugárzott. A hosszú utazás fáradalmait kipihenve, már az első napokban szembe kellett néznünk a könnyűnek hitt, de mégis nehéz feladattal. Egy hetünk volt arra, hogy előkészüljünk az intenzív kurzusra. Rengeteg olvasnivalót kaptunk, ami próbára tette angol tudásunkat. Eleinte döcögve, majd egyre jobban és jobban ment. Mire eljött a kurzus ideje, mondhatni, már nem volt gondunk magával a nyelvvel.

Az egész heti "négy fal közti" olvasgatás után, kimerülten érkezünk meg Indiana állam fővárosába, Indianapolisba, hogy részt vegyünk az ott megrendezett Unitárius Univerzalista Egyház évi rendes Főtanácsán. E három nap energiapótló hatással volt ránk. Fől sem tudtuk mérni, hogy tulajdonképpen történelmi pillanatokot élünk e három nap alatt. Ugyanis ez volt az első alkalom az Unitárius Egyház történelmében, mikor hat személy jelenlétével tudtuk képviselni erdélyi Unitárius Egyházunkat. Hogy mennyire sikerült mindez, hogy mennyire voltunk képesek előtární jelenlegi helyzetünket, megvilágítani a jövőt, egyszerűen képviselni hazai unitarizmusunkat, már nem én vagyok az illetékes, hogy beszámoljak róla. Viszont azt az érzést, amit három nap után éreztünk, éreztem, nem könnyű, de megpróbálom szavakba foglalni.

Feltöltődtem energiával, új lehetőségek kilátásaival, új tervekkel, reménnyel, bizakodással - egyszerűen: új életlendülettel. Nemcsak azt éreztem, hogy létezek, hanem azt is, hogy szükség van rám.

Szükség van a mi válaszainkra; egy fölött kérdésre tudtuk, hogy közölünk ki az illetékes a válaszadásra, így mindanyian szóhoz jutva reméltük és reméljük, jó munkát végeztünk.

(Megjegyzés: Kedves lelkésztársak!

Saját tapasztalatomból mondhatom, hogy amerikai Unitárius Univerzalista "testvéreink" száz és száz kérdést tettek föl a mi élethelyzetünkkel kapcsolatba, tehát keveset tudnak rólunk. Ők érdeklődnek irántunk, akarnak tudni rólunk, akarják tudni, hogy miként segíthetnek. Ne legyünk hát restek! Informáljuk testvérgyülekezetünket sajátos helyzeteinkről, örömeinkről, bánatunkról, mert érdeklí őket. Ne legyen akadály a nyelv. Ha más lehetőség nincs, én vállalom a levelek fordítását, mert tudom, hogy mindannyiunknak van valami mondanivalója, csak el kellene mondani; mindannyiunknak szüksége volna segítségre, csak legyen kitől kérni. Ne várjuk hát karba tett kézzel, hogy történjen valami. Nekünk is tennünk kell valamit annak érdekében, bár egy annyit, hogy életjelt adjunk magunkról. Írom e felhívást azért, mert sokan jöttek azzal a kérdéssel, hogy mi történt xy gyülekezettel, mert már rég nem hallottunk felőle.)

Ilyen és ehhez hasonló gondolatokkal, tervekkel kezdtük meg a következő hetet, ami az intenzív kurzus megkezdését is jelentette. Fárasztó volt. Reggel kilenc órától délután öt óráig, két óras ebédszünettel. Kétszeres figyelmet igényelt, délután meg háromszorost is, de vállaltuk. Jelen voltunk, figyeltünk, mert tudtuk, hogy mindez értünk van, és ha már önmagunkért nem is, de a következő csoportért megtettünk mindent. Mert hiszem, hogyha megfelelő és határozott lesz az itteni visszajelzés, akkor lesz folytatása ennek a programnak, akkor a jövőben is lesz hasonló intenzív kurzus az erdélyi unitárius "teológus" ifjúság részére is.

(Megjegyzés: Tíhozzátok is szólók, teológiai hallgatók, barátok!

Tudom, hogy a IV-V. évfolyamok számára teher az angolra, főleg, ha már jól megy az angol nyelv. Én is így voltam vele, amikor IV., V. éves voltam. És ezért szégyeltem magam. Igen, mert csak önmagamra gondoltam, pedig még rám is fért volna egy kis angol nyelvtudás.

Vigyázatok, ne ismételjétek meg ugyanezt a hibát, mert ha nektek nincs is szükségetek "már" angolórákra, akkor legalább arra gondoltatok, hogy a következő évfolyamoknak szüksége lesz angoltanárra. Jelenlétetekkel becsüljétek meg az angoltanárt, mert amit ingyen kaptatok, azt ingyen kell tovább adjátok.)

A következő hét saját belátásunk szerint telt. Eljött a dolgoztatás ideje. Saját belátás szerint kiválasztott téma alapján írtuk meg. Parker Tivadartól, Ralph W. Emersonon keresztül az indiai Unitárius mozgalom (a Brahma Somaj) nőszövetségének tevékenységéig mindenről írtunk. Ez a hét is munkával telt el, de akartuk ezt a munkát, akartuk, mert vállaltuk, mert célt láttunk magunk előtt.

Ezen az első négy héten nem sokat láttunk az Egyesült Államokból, kevés emberrel találkoztunk, keveset tudtunk az ottani életéről. Jómagam is zúgolódtam emiatt, de végül megértettem, hogy mindenekelőtt nem az a fontos, hogy ott vagyok, hanem az, hogy méltó legyek arra, hogy ott lehetek. Az eredmény kiértékelése újból nem az én feladatom, de úgy érzem, sikerült, mert ha nem sikerült volna, akkor nem érdeklődtek volna a következő csoportot kielégítő előadásorozat címe, témája iránt, nem kérdezték volna meg, hogy mi volt jó és mi volt rossz számunkra, mit kéne kiküszöbölni és mit kéne bepótolni, hogy a következő csoport még jobban érezze magát és jobb körülmények között végezhesse munkáját. Tehát van remény a folytatásra, mert a kezdet tettének eredménye volt és reméljük lesz is.

E feszült hónap felelősségláza után megnyugodva, mondhatni magunkkal nagyjából megelégedve, indultunk a második hónap tapasztalatcseréjére. Négyen az ország négy sarkába utaztunk. Szeredai Noémi - Bedford, Boston környékére; Koppándi Botond - Seattle, Washington államba; Tordai Ernő - San-Diego, California-ba és én Fairfax, Virginia államba, Washington DC mellett.

Az eltelt, fáradságos hónap ellenére felújult erővel, a következő hónap ismeretlen kalandvágyával, izgatottan érkeztem meg a Washington melletti Baltimore repülőterre. Mindaz, amire egy hónapot vártam, egyetlen nap alatt zúdult rám. Láttam, hallottam, emberek tömegével találkoztam. Alig tudtam követni a mindennapok lépéseit, sokszor az információözön miatt azt sem tudtam mit jegyezsek fel, mert egy-egy zsúfolt nap után már nem volt a fejemben hely. A gyülekezetben eltöltött négy hét valóban tapasztalatcsere volt. Sokszor a "XXI." század emberének igényeit kellett szembesítenem saját ismereteimmel, eddigi tapasztalataimmal, sajátos élethelyzetünkkel. Sok "apróság" figyeltem föl, amelyeken eddig még nem is gondolkodtam, pedig fontosak.

Már az első napokban szembe kellett néznie saját unitárius egyházközségeink, valamint az amerikai unitárius univerzalista egyházközségek közötti különbségekkel. A fairfaxi unitárius univerzalista egyházközségbe való megérkezésem után pár napra a rendes vasárnapi istentiszteleten vettünk részt, mely minden szempontból tanulságos volt. Mindenekelőtt feleletet kaptam ar-

ra a kérdésre, hogy az emberek ott miért járnak a templomba, mert rögtön feltűnt, hogy valami különbség van. Ahogy észleltem, azért, hogy találkozassanak, hogy együtt legyenek és együtt jól érezzék magukat. Aki nem megy hétvégi szabadságra, az megtalálhatja a kikapcsolódást a UU templomban. Megtalálja, mert ott minden egyes egyháztag érezheti, hogy ott helye van, hogy ott várnak rá, hogy ott szükség van rá. Már a belépőnél, a falon megtalálható mindenkiné a névjegyzéke, tehát nyilván van tartva, nyilvánosan is; pár lépésre az asztal mellett egy egyháztag áll és üdvözlö a belépőket, ha nincs névjegyzéke készítenek, majd egyházközségi újsággal és napi programmal látják el. Helyet foglalva a templomban nem tűnik idegennek, mert tudja, hogy mi fog történni. Már e pár észrevételt is nehéz az erdélyi unitárius egyházközségekben is keresni, mert szinte egyetlen mozzanat sem található meg benne ennyire nyilvánosan és közvetlenül. Íme egy-két gondolat, amelyen - talán - érdemes elgondolkozni.

A továbbiakban, ami elragadta figyelmemet az az istentiszteleti rend volt. Az istentisztelet több mint felét a hívek vállalták föl: üdvözlőszavak, hirdetés, megnyitó, gyülekezeti ének, az öröm és a bánat csendje - aminek keretében, akinek mondanivalója volt - öröme vagy bánata - azt nyugodtan megoszthatta embertársaival - zenedarab stb., és a lelkész számára csak a prédikálás marad.

Nekünk meghatározott istentiszteleti rendünk van, amit évtizedek, évszázadok óta kevés módosításokkal használtunk és használunk. Minderre szükség volt és talán még mindig szükség van, hogy megőrizzük sajátos értékeinket, amit elődeinktől örököltünk. Erre még mindig szükség van, de érzem, hogy már nem sokáig, mert majd eljön a szólás ideje, mikor lehetőségünk lesz egy újabb lépésre, amikor biztonságba érezve hagyományunkat, már nemcsak a lelkészek feladata lesz a szólás, hanem a hívek is, akik így nyugodtan kifejezhetik érzéseiket, gondolataikat és közösen építhetik majd egyházunk jövőjét.

Nagyon különlegesnek tartottam ugyanakkor a különböző találkozókat, rendezvényeket, megbeszéléseket. - Jóleső érzés volt látni és hallani, hogy az amerikai Unitárius Univerzalista Egyház az a szervezet, amely fölkarolja a szociális életben elnyomott és embertelen módon kiközösített egyének, közösségek kérdését. A fajgyűlölettel a kisebbségek; a különböző életmódú emberektől korunk HIV vírusáig, az AIDS-ig mindennel foglalkozik és határozott álláspontot képvisel. Minden érdekli, ami az emberrel kapcsolatos.

Mindezek mellett nem feledkeznek meg saját ügyviteléről sem. Különböző gyűlések követik egymást az egyházközség életének görbülékenyebbé tétele érdekében. Foglalkozik a hívek hitbeli és

lelki kérdéseivel, melynek érdekében minden héten különböző üléseket tart az érdeklődők számára.

Ugyanakkor minden egyházközségnek saját alaptörvénye van. Az egyházközség odaillo, alkalmas tagjai negyedévenként üléseznek, és ha szükségét látják, akkor évente a törvényt módosítják. A törvények módosítását, újítását mindig a gyülekezet fogadja el. Ezek a törvények hasonlóak a mi egyházunk törvényeihez, a különbség csupán annyi, hogy a mi törvényeink nemcsak egy gyülekezetre, hanem az egész egyházra vonatkoznak. Erre viszont nekünk szükségünk van, mert kisebbségi mivoltunkat csak az egységben őrizhetjük meg. Elegendő, ha felekezeti különbségek miatt változik és részekre szakad. Viszont nagyszerű tapasztalat volt részt venni egy olyan gyűlésen, ahol szabadon, nyíltan, véleménynyilvánítás engedélyével, őszintén és ember módjára tudtak kiegyezni és határozatokat hozni. Talán ezt nevezik demokráciának - gondoltam magamban.

A gyülekezeti élet mellett volt idő és alkalom, hogy a környék történelmi jelentőségeit is végiglátogassuk. El lehet képzelni Washington környékét. A függetlenségi nyilatkozattól Jefferson monticelloi lakásáig, majd a vietnámi emlékfaltól a híres Pentagonig... láttam, halottam, tapasztaltam és nem hittem, hogy ott vagyok.

Mindezek után következett a szentháromsági testvérgyülekezet meglátogatása Walpoleban, New Hamshair államban. Nagyszerű érzés volt tudni, hogy a testvérgyülekezettel a tulajdonképpeni kapcsolatot, a személyes találkozást nem itt Erdélyben, hanem ott, náluk, a saját gyülekezetükben tudtam fölvenni. Az állomáson, amikor megérkeztem, mindketten tudtuk, hogy ki az, aki vár, és ki az, aki kell érkezzen, pedig sohasem találkoztunk, sohasem láttuk egymást azelőtt. Így legalább még mélyebb volt a találkozás öröme.

E négyhetes, minden perces tapasztalás után új tervekkel, elképzelésekkel feltöltődve érkeztem vissza Chicagoba, ahol találkozva a másik három kollégával, azt sem tudtuk hol kezdjük élménydús beszélgetésünket.

Hazaérkezve hálát mondtunk Istennek e szerencsés és gazdag utazásért, melyben feltöltődve új gondolatokkal, érzésekkel, emberként állhattuk meg helyünket. Eppen ezért, végezetül, de nem utolsósorban meg szeretném köszönni a chicagói Meadville/Lombard Unitárius Univerzalista Teológiának ezt a lehetőséget, melyet föl kínált, amely által negyedmagammal részt vehettem ezen a programon, amely által másként gondolkodó, más célt látó emberként térhettem haza.

Isten áldása legyen életünkön, hogy az elkövetkezendőkben másoknak is megadhassák ezt a lehetőséget.

LÁZÁR LEVENTE gy.s. lelkész

Az Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet nyara

Az erdélyi unitárius ifjúság szervezete, az Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet ez év nyarán négy rendezvényt szervezett:

1996. július 20 -augusztus 3. között, a homoród-szentmártoni Dávid Ferenc Ifjúsági és Konferencia Központban első ízben szerveztük meg Erdélyben az IRF (International Religious Fellowship- Nemzetközi Szabadelvű Vallásos Ifjúsági Szervezet) ezévi konferenciáját hat országból érkezett (Anglia, Egyesült Államok, Kanada, Magyarország, Németország, Svájc) harminc fiatal részvételével.

A konferencia témája a türelem volt, mint jellegzetesen erdélyi és unitárius fogalom, melyet az előadások által hármassal megvilágítás alá helyeztünk.

Előadónk voltak: Gabriel Andreescu (román társadalompolitikai megközelítés), Csapó József (romániai magyar társadalompolitikai megközelítés), Spielmann Mihály (kultúrtörténeti megközelítés) és Rezi Elek (egyház történeti és hitelvi megközelítés). A konferencia második hetét egy Erdélyt ismertető körút képezte.

Második nyári rendezvényünk a Pax Christi International Nemzetközi Békemozgalom szintén első erdélyi tábora volt az RMDSZ Ifjúsági Főosztálya és a kolozsvári Katolikus Egyetemi Lelkészség társ-szervezésében Kolozsváron augusztus 4-8. között. Rendezvényünk célja az erdélyi magyar történelmi egyházak, másfelől a romániai magyar társada-

lompolitikai helyzet ismertetése volt a Nyugat-Európából érkezett huszonhat résztvevő számára.

Augusztus 8-11. között Homoródalmáson szerveztük meg az ODFIE XX. erdélyi unitárius ifjúsági küldöttgyűlés-konferenciát. A konferencia témája az élő vallásosság volt, meghívott előadóink pedig Süle Ferenc pszichiáter, a budapesti Országos Ideg- és Elmegyógyászati Intézet Valláslélektan Osztályának vezetője és Szombafalvi József unitárius lelkész, akik a vallásosság belső és külső megnyilvánulásaira próbáltak rávilágítani. Ugyanakkor szervezeti életünk időszerű kérdéseit a hatvan egyházközségből érkezett háromszázötven résztvevő a küldöttgyűlés keretében vitatta meg. A konferencia munkáját összefoglaló zárónyilatkozatot mellékeljük.

Időben utolsó nyári rendezvényünk a homoródminti Gyepesben tartott szórványtábor-szervezői műhelyképzés volt. A két Homoródmentéről jött harminc fiatal öt napon át pontosította unitárius ifjúsági szervezetünk szórványterveit, kidolgozva a jövő évi szórványtáborok program- és költségvetés-tervezetét.

A fenti rendezvényeink anyagi alapjainak megteremtéséhez való hozzájárulásukért köszönetünket fejezzük ki a következőknek:

Homoródalmás faluközösségének, valamint az egyházközség lelkészének, keblitanácsának, híveinek és ifjúságának; Gyerő Dávid állatorvosnak és Gyerő Melinda agrármérnöknek; a sepsiszentgyörgyi Agrocomp, Bovicom, Conico, Covalact, Eves, Horticom, Flavicom, Közterületfennartó Egyedárúság, Mopaco, Városi Kertészet, Zoocomp vállalatoknak; a sepsiszentgyörgyi Szén Mária, Kovács Mihály, Kovács István, Dézsi Ferenc, Váncsa Kálmán, Kocsoládé István, Solymosi Ferenc, Ráduly Ferenc, Voaides Petre, Nagy László, a hidvégi Józsa Géza, az ürmösi Tóth Ernő, a nagyajtai Héjja Árpád, a köröspataki Bedő András, a homoródszentmártoni Sorbán Mihály, a szentegyházi Pálfi Gyula, a székelyudvarhelyi id. és ifj. Dénes Ödön, Lajos Sándor, Molnár József, Tóth Gizella, Gyöngyösi János és Daradics Sándor magánvállalkozóknak; a székelyudvarhelyi Infopress, Icos-conf vállalatoknak; a Kövendi és Sepsiszentgyörgyi Unitárius Egyházközségnek; az Illyés Közalapítvány Ifjúsági Szaktestületének és végül az Unitárius Egyház Képviselő Tanácsának.

A megelőző éveket vizsgálva megállapítható, hogy mind minőségi, mind pedig mennyiségi szempontból az ODFIE életében lényeges fejlődés történt. Ez a jelenség ugyanakkor a jövőbe mutat, és kötelez a megkezdett munka folytatására, Isten segítségével.

Összeállították: GYERŐ DÁVID, SZABÓ LÁSZLÓ

Nyilatkozat

Az Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet 1996. augusztus 8-11. között tartotta meg Homoródalmáson a XX. Erdélyi Unitárius Ifjúsági Konferenciát hatvan egyházközségből érkezett kb. 310 ifjú részvételével. A múlt értékeit elismerő, de a gyökeres változások szellemében elsősorban a jövőbe néző Konferencia záróünnepélyén a következő Nyilatkozatot tette közzé:

1. Konferenciánk témája "Az élő vallásosság" volt. A résztvevők vitacsoportokban dolgozták fel a Szombafalvi József unitárius lelkész által taglalt témát. Teológiai és mindennapi életünkkel kapcsolatos kérdések kerültek szóba. A csoportok szükségesnek találták tisztázni a vallás, vallásos cselekedet, élő vallásosság fogalmakat. Tevékenységünk abba az irányba haladt, hogy megtaláljuk az összhangot a teológia mint elmélet s a vallás mint megélt valóság között. Általános megállapítás: a civilizáció fejlődésével a fiatalság nagymértékben elidegenedett az egyháztól, bár vallásos érdeklődése élénk. Szükségesnek érezzük ifjúsági istentiszteletek bevezetését igényeinknek jobban megfelelő szertartási renddel, kinőve, de ugyanakkor megőrizve a hagyományokat. A megbeszélések végkicsengése az előadásban elhangzott két költői kérdésben összegezhető: „Nem vallás-e minden tett és gondolat?"; „Ki választhatja el a vallását cselekedeteitől?”

A második napi előadó dr. Süle Ferenc pszichiáter, a budapesti Országos Ideg- és Elmegyógyászati Intézet valláslélektani osztályának vezetője volt. Az előadás röviden bemutatta a ma emberének gépiessé és túlzottan értelmivé sorvadt életvitelének ellensúlyozásának felfokozódott vallási igényt, a vallásos élményt, az ahhoz való viszonyulás lehetőségeit, a vallásosság megélésének egészséges és torzult formáit, a tudattalan szerepét a vallásosságban. A vitacsoportok megbeszélései során közös megállapítást nyert, hogy Istennek önmagunkban való megtalálásához, a hit elmélyítéséhez külső segítségre van szükségünk. E segítség elsősorban a lelkészekről várható el, azonban az egyház jelenlegi berendezkedése erre nem nyújt lehetőséget.

2. A Konferencia a téma feldolgozása mellett hasonló fontosságot tulajdonított az Egylet szervezeti kérdései tisztázásának és új alapokra való helyezésének. Ennek elsősorban a '89 utáni újraindulás óta megtartott Küldöttgyűlés nyújtott keretet. A Küldöttgyűlés megtárgyalta a megnyitó ünnepélyen elhangzott titkári jelentést, elfogadta az Egylet választási szabályzatát, meghatározta a választmányi tagok kötelezettségeit és az egylet-képviselő körülményeit. A Küldöttgyűlés határozata értelmében az új Választmány kötelessége lesz a tavalyi Konferencián elfogadott Alapszabályzat kibővítése és az egyház Jogügyi Bizottságával való egyeztetése után megtenni a hátramaradt lépéseket az egylet jogi személylé váló bejegyzése érdekében.

3. A Konferencia egyetértéssel nyugtázta a múlt évi Választmánynak az Egylet megerősítése és kapcsolatteremtési érdekében kifejtett tevékenységét. Hazai viszonylatban a kolozsvári Katolikus Egyetemi Lelkészséggel és a református Ifjúsági Keresztyén Egyesülettel való együttműködés eredményeként közösen szerveztük meg a Pax Christi Nemzetközi Békeszervezet első erdélyi táborát. Az Egylet társadalmi elkötelezettsége szellemében nyilatkoztunk ki csatlakozási szándékunkat az erdélyi szervezetek érdekegyeztető és -képviselői szervezetéhez, a Magyar Ifjúsági Tanácshoz. Nemzetközi síkon az IRF-el (International Religious Fellowship, Nemzetközi Vallásos Szabadelvű Ifjúsági Szervezet) való kapcsolatunk megerősödésének bizonyítéka az 1996. július 20.-augusztus 3. között Erdélyben első ízben megrendezett IRF-konferencia.

4. Az egyetlen Erdélyben alapított történelmi egyház ifjúságaként elődeinkhez és múltunkhoz méltó jóvendőt, fejlődést és építést lehetővé tevő békét, hagyományaink és sajátosságaink szerinti emberséges életet remélünk Istentől. Mi így és itt akarunk élni: szülőföldünkön, magyarként és unitáriusként. Hisszük, hogy ehhez isteni jögnök van, hisszük, hogy ezen élni akarásunk természetes és vele senkit sem rövidítünk meg.

Az elhangzottak szellemében nem kisebbségként, hanem egy adott ország határain belül számbelileg kisebbségben levő nemzetközösség tagjaként igényeljük a társnemzeti státussal járó teljes egyenrangúságot, és csatlakozunk az RMDSZ által az öntörvényű magyar politikizálás szellemében megfogalmazott autonómia-törekvésekhez. Ugyanakkor határozottan tiltakozunk református testvéregházunk Világtalálkozója megszervezésének államhatalmi akadályoztatása ellen.

5. Ismételtlen megköszönjük a megnyitó ünnepély titkári jelentésében felsorolt magánszemélyek, vállalatok és intézmények támogatását. Isten fizesse!

Lezajlott Konferenciánk munkálataira és előttünk álló feladataink elvégzéséhez a Fennvaló áldását és segítségét kérjük!

Homoródalmás, 1996. augusztus 11.

Az Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet Választmánya

Tudósítások, hírek

• A II. évnegyedi Lelkeszi Értekezleteket június 4-13. között tartották meg. Az értekezleteken két előadás hangzott el és került megbeszélésre: Lőrinczi Károly, a Valláserkölcsi Nevelési Bizottság elnöke: Az iskolai valláserkölcsi nevelés, és Kovács István teológiai tanár: Az anyaggyűjtés szerepe és jelentősége a prédikációírás folyamatában. Az értekezleteket a következő rend szerint tartották: a kolozsvári egyházközségben június 4-5. napjain Lupényban, ahol istentiszteletet tartottak, amelyen a lelkeszi szolgálatot Kriza János Kolozsvár 3. sz. egyházközségi lelkész végezte, a marosküküllői egyházközségben június 10-én Marosvásárhelyen, a székelykeresztúri egyházközségben június 13-án Székelykeresztúron, a székelyudvarhelyi egyházközségben Abásfalván június 12-én, az istentiszteleten a lelkeszi szolgálatot Zsigmond Kinga homoródszentpéteri lelkész végezte, a Háromszék-Felsőfehér egyházközségben június 11-én Baróton.

• Teológiai hallgatónk nyári vizsgaidőszaka május 20 - június 20. között folyt. A teológiai évzáró istentiszteleten június 23-án dr. Szabó Árpád dékán végzett lelkeszi szolgálatot (Filippi 3,14), délután a Teológiai Intézetben tartották meg az évzárót.

Teológiai hallgatónk a húsvéti (április 7-9.) és a pünkösd (május 26-28.) ünnepek alkalmával legációk szolgálatot végeztek egyházközségeinkben.

A Teológiai Intézetben június 24-29. napjain tartották meg a szakvizsgát, amelyet Gyerkés Zsuzsa és Kecskés Csaba V. éves hallgatók sikeresen tettek le.

• A Dávid Ferenc Egylet április 21-i felolvasó ülésén Vallás és emberi jogok címen dr. Szabó Pál főgondnok tartott előadást, amelyet Béres Melinda és Nemes Márta hegedű-zongora száma és Koppándi Botond teológiai hallgató szavalata egészített ki.

A május 19-én tartott felolvasó ülésen dr. Erdő János püspök tartott előadást: A honfoglaló magyarság hitvilága címen. Zeneszámokkal szerepelt Monica Noveanu és Búzás Pál, szavalt Albert Júlia színművésznő.

A június 16-án tartott ülésen dr. Bodor András professzor előadása hangzott el: A kereszténység kezdetei Erdélyben címen; a zeneszámokat Márkos Albert, Botár Gerő, Olimpiu Moldovan és Török Béla (a CONCORDIA vonósnégyes) adta elő, énekelt Georgescu Mária színművésznő, szavalt Katona Éva színművésznő.

• Nagy Imre miniszterelnök születésének 100. évfordulója alkalmából szoboravatási ünnepséget rendezett a Hátáron Túli Magyarok Hivatala Budapesten, június 5-6. napjain. A rendezvény keretén belül június 5-én dízsvacsorát tartottak az Iparművészeti Múzeumban, június 6-án ebédet adott Tabajdi Csaba és Lábod László államtitkár a Magyar Honvédség Művelődési Házában, ezt követte a szoboravatási ünnepség a Vértanúk terén. A miniszterelnök Nagy Imre... című kiállítás megnyitója a budapesti Történeti Múzeum Gótikus Lovagtermében volt, az ünnepséget Göncz Árpád köztársasági elnök ünnepi fogadása zárta a Magyar Nemzeti Galériában. Az ünnepségen dr. Erdő János püspök és Andrási György előadótanácsos képviselte egyházunkat.

• A romániai holland nagykövetőnő protokoll látogatást tett egyházunknál április 26-án. A nagykövetőnőt dr. Erdő János püspök fogadta.

• Millicentenáriumi ünnepséget tartottak Ópusztaszeren június 13-15 között. Egyházunkat dr. Erdő János püspök, dr. Szabó Pál főgondnok, dr. Szabó Árpád főjegyző és Andrási György előadótanácsos képviselték. Ugyanebben az időben tartották a Magyarok Világszövetsége IV. találkozóját.

• Toronyavatási ünnepséget tartottak Bencédben, június 23-án. Az ünnepségen dr. Erdő János püspök vett részt.

• A kolozsvári belvárosi templom javításának támogatására jótékonyági hangversenyt tartottak június 23-án. A hangversenyen a Márkos Albert vezette Concordia kamarazenekar szerepelt.

• A kolozsvári Unitárius Kollégium millicentenáriumi ünnepséget tartott az egyház dísztermében június 10-én. Az ünnepélyen a kollégium diákjai szerepeltek.

• A kolozsvári és székelykeresztúri Unitárius Kollégiumokban június 14-én tartották az évzáró ünnepélyt. Kolozsváron Bálint B. Ferenc lelkész, Székelykeresztúron Báró József esperes tartott áhitatot.

• A Brassai Sámuel Líceumban június 15-én tartották a ballagást. Az ünnepélyt dr. Rezi Elek teológiai tanár imája nyitotta meg.

• A brassói egyházközség temploma fennállásának 60. évfordulóját ünnepelték június 15-16-án.

Halottaink

Szabó Dezső nyugalmazott lelkész életének 72. évében hosszú szenvedés után június 7-én elhunyt. 1925. április 30-án született Kolozsváron. Teológiai tanulmányait a Protestáns Teológiai Intézetben végezte 1950-ben, 1950-től a lupény-vulkáni, a nagyajtai egyházközségben végzett lelkeszi szolgálatot 1959-ig. 1959-től 1965-ig, mint politikai elítélt börtönbüntetést szenvedett. 1965-től a komjátszegi, majd a kolozsvári egyházközség lelkészeként szolgált egyházunkat. Tevékenyen részt vett a Keresztény Magvető szerkesztésében. Az Egyházi Képviselő Tanács és az Egyházi Főtanács tagja volt. Hűségessé szolgálatáért egyházunk megbecsülését érdemelte ki. 1993-ban betegsége miatt kényszerült nyugalomba. Június 11-én temették a Házsongárdi temetőben. A temetésen a lelkeszi szolgálatot Török Áron sepsiszentgyörgyi lelkész végezte. A kolozsvári egyházközség nevében Bálint B. Ferenc lelkész, a testvérlelkészek nevében Kiss Béla evangélikus főjegyző-lelkész és dr. Czirják Árpád római katolikus kanonok-érseki helynök búcsúztatták. A sírnál Török Áron fejezte be a szertartást.

Özv. Máthé Sándorné Sántha Gizella tiszteletesasszony, Máthé Sándor volt székelykeresztúri lelkész özvegye, május 12-én 67 éves korában Székelykeresztúron elhunyt. Temetése május 14-én volt. A temetési szolgálatot Báró József esperes-lelkész végezte.

Özv. Csongvai Lajosné Kiss Ilona tiszteletesasszony, néhai Csongvai Lajos nyárádszentmártoni lelkészünk özvegye, néhai Csongvai Attila szentgericei lelkészünk édesanyja július 5-én, 83 éves korában elhunyt. Marosvásárhelyen temették el július 8-án. A temetési szolgálatot ifj. Kozma Albert gyakorló segédlelkész végezte.

Isten adjon csendes pihenést eltávozott testvéreinknek!

Unitárius Közlöny.

A Keresztény Magvető melléklete.

Szerkesztő bizottság:

dr. Szabó Árpád főszerkesztő,

dr. Rezi Elek szerkesztő.

Szerkesztőség címe:

3400 - Kolozsvár, 21 December u. 9.

tel/fax: 195927..

Unitárius Közlöny

Kolozsvár, 1888-1948/1990. 7. (67) évf.
10-12. szám, 1996 október-december. Ára: 500 lej.

Betlehemben az első karácsonynak hamar vége lett, mert nemcsak, hogy el-
tűnt éjjél után a csillag s elhalt az angyali
ének, hanem a betlehemiek ahogy nem
fogadták be a születendő gyermeket, úgy
hamar el is felejtették a pásztorok hír-
mondását, s nemcsak a vidékre, hanem a
lelkekre is ráborult az esős tél és a közna-
pi érdektelenség szürke fátyola.

S bár azóta a betlehemi éj felejt-
hetetlenné lett s ott él az egymást követő
nemzedékek lelkében mint a hit legszebb
és legédesebb látomása, de azért folyton
hangzik a régi szeretet evangéliumában a
régis szemrehányás, hogy övéi be nem fo-
gadták, mintha csak minket is az a ve-
szély fenyegetne, hogy karácsonyfa,
gyertyaláng s angyali ének dacára mi is
osztozunk azok szívtelenségében, akik
Jézust be nem fogadják.

Nézzük csak közelebről életünket.
Karácsonykor azt énekeljük, hogy di-
csőség a magasban Istennek, hogy az-
után egy éven át minél kevesebbet jut-
tassunk neki belőle. Ezen a napon
irgalom és könyörület szállja meg a szívünket, de az esz-
tendően végig gyűlölködünk-marakodunk s kioltjuk a sze-
retet virító paraszát is. Egy napig bízunk a törvény, jog
és igazság eszményeiben s a többi napon megtagadjuk a
jog igazságát s az igazság jogát és szavazunk az erőszak-
ra. Egyszer egy évben békességet zengünk s testvéreknek
készülünk, s aztán vagyunk farkasai egymásnak. Egy es-
te a szeretet megszépítő hatalmát érezzük át, utána pedig
napirendre térünk felette. A napirend pedig a pénz, a ha-
talom, s erőszak szolgálata s az erkölcsieskedő intézmé-
nyek farizeizmusa. Igen, mi sem vagyunk jobbak és
mások, mint a betlehemiek voltak azon az éjszakán.

Meg lehet ugyanis gyújtani a karácsonyfa illatos gyer-
tyáit, el lehet merengeni a pásztorok és angyalok szép törté-
netén, s a gyermek lehet ma is olyan édes, hogy egy estére
megédesítse és felmelegítse a keserű és kegyetlen világot,
de befogadni őt, az más, az több, az annyi, mint belőle élni.

KARÁCSONY MAI ÜZENETE

hatalmának és életének nevezte.

Ezt az életet adja most is azoknak, akik őt befogadják
– ott vagyunk-e közöttük? –, s az ilyenek a mai kará-
csonyban is azt az isteni szabadító erőt élik át amely leve-
szi a terheket lelkünkéről s megtöri az önzés, irigység és
gyűlölködés hatalmát szívünkben.

Éljük át az evangéliumot; a régi evangélium ugyanis
így hangzik: „Nagy örömet hirdetek nektek, mert szüle-
tet nektek ma a Megtartó.” A mi mai evangéliumunk pe-
dig az, hogy nemcsak halljuk, de átéljük, s ahogyan
régén született, úgy születik ma bennünk is, s általa lesz
ma szabadságunk, erőnk és örömünk, lesz glóriás-énekes
karácsonyunk.

A betlehemi gyermek tehát eljött, hogy életünk le-
gyen, s annak van igazi karácsonya, aki Istentől újjászüle-
tik s jézusi életet él lélekben és igazságban.

Dr. SZABÓ ÁRPÁD

Az Unitárius Egyház Zsinata és Főtanácsa

Egyházunk Zsinata és Főtanácsa 1996. december 13-14. napjain tartotta ülését Székelyudvarhelyen az 1. számú egyházközség templomában.

A zsinatnak két lényeges feladata volt: a püspökválasztás és az új lelkészek felszentelése.

A zsinati választások eredményeként nagy szavazattöbbséggel - mondhatnánk egyhangúan - dr. Szabó Árpád egyházi főjegyzőt, a Teológiai Intézet Unitárius Fakultásának dékánját, a bibliatudományok professzorát választotta püspöknek. Személyében az Unitárius Egyház harmincadik püspökét tisztelhetjük, aki az egyházi élet megújítása és a szeretet megélése mellett kötelezte el magát a Zsinat és a gyülekezet tagjai előtt. Őszinte bizakodással és reménységgel tekintünk az új Főpásztor eljövendő szolgálata felé.

December 13-án este Szén Sándor jobbagyfalvi lelkész végezte a szószéki szolgálatot az 1Tim 3,1 és a Lk 22,27 alapján. Ezt követően a székelyudvarhelyi egyházközség ünnepi műsorral tette bensőségesebbé az aznapi zsinati munkálatokat.

Még az első nap késő délutánján összeült a Főtanács és megejtette az új Alaptörvény szerinti választásokat, s az eredmény kihirdetésére következő nap reggel került sor.

A Főtanács megválasztotta a püspök mellett, az új egyházi vezetőséget: főgondnokok Balogh Ferenc kolozsvári és dr. Kisgyörgy Árpád marosvásárhelyi atyánkfiai, főjegyző dr. Rezi Elek teológiai tanár, közügyigazgató Székely Miklós kövendi lelkész-esperes. A Főtanács megválasztotta az Egyházi Képviselő Tanácsot, az Állandó Bizottságok tagjait és az Unitárius Egyház Nyugdíjintézetének a Vezetőtanácsát.

December 14-én a szószéki szolgálatot Székely Miklós kövendi esperes-lelkész végezte az 1Kor 13,13 alapján, majd dr. Szabó Árpád püspök lelkészavató beszédét követően (Hab 2,1) sor került a lelkészszentelésre - kinevezésük szerinti sorrendben: Rüz Tibor, Benedek Mihály, Török István, Szentgyörgyi Sándor, Kovács Sándor, Kelemen Szabolcs, Kiss László, Kozma Albert, Veress Ferenc,

Mezei Csaba, Szathmáry Imre Kornél. A lelkészavató keretében úrvacsoraosztásra került sor. Az úrvacsorai ágendát Keresztes Sándor homoródszentpáli lelkész mondotta a Mt 21,12-13 alapján.

Az istentisztelet után Székelyudvarhely polgármestere és hivatalosságai fogadták az egyház vezetőségét. Szász Jenő polgármester üdvözlő szavaira dr. Szabó Árpád püspök és dr. Kisgyörgy Árpád főgondnok válaszoltak.

A közebeden a hagyományos köszöntőt, a Berde-serleggel, dr. Szabó Pál volt főgondnok tartotta, akinek főgondnoki munkája elismerést és tiszteletet váltott ki mindnyájunk részéről.

Köszönetet mondunk Kedei Mózes lelkész-esperesnek a zsinati és a főtanács ülés zavartalan munkálatainak megszervezéséért, a tiszteletesség, az egyházközség gondnoka, keblitanácsa és a székelyudvarhelyi 1. számú egyházközség híveinek megtapasztalt vendégszeretetéért.

(-.)

D. dr. Szabó Árpád az Unitárius Egyház új püspöke

K Ö Z L E M É N Y

Az Unitárius Egyház Zsinata és Főtanácsa 1996. december 13-14. napjain Székelyudvarhelyen tartotta püspökválasztó és tisztújító ülését. Az 1996. november 20-21. napjain tartott Egyházi Főtanács elfogadta az Egyház új Alaptörvényét, melynek alapján megválasztotta az Egyház 30. püspökét és vezetőségét.

A Zsinat közbizalma d. dr. Szabó Árpád főjegyző-teológiai tanárt emelte egyházunk püspöki székébe.

Dr. Szabó Árpád püspök 1935. április 15-én született Homoródszentpéteren, Hargita megyében. Középfelsőiskolát Székelykeresztúron végezte, az akkori Unitárius Gimnázium, a későbbi Állami Vegyes Líceum tanulójaként. 1952-ben érettségizett. 1953-1957 között a Protestáns Teológiai Intézet Unitárius Karának hallgatója. Lelkészképesítő vizsgát 1958 júniusában tett.

1958-1965 között mint püspöki titkár az Egyházi Központban dolgozott. 1965-ben a Kolozsvári Unitárius Egyházközség lelkésze, ahol 1976-ig szolgált. Közben

1968-tól a Protestáns Teológiai Intézetben óraadó tanárként is tevékenykedett.

1972-ben dr. Kovács Lajos püspökké választása után a Teológiai Intézetben átveszi az unitárius bibliai tanszéket, kezdetben ideiglenes, 1974-től végleges tanárként. 1974-ben teológiai doktorátust szerzett biblia-teológiából. 1976-tól a tanszék rendes tanáraként dolgozott. 1990-1994 között a Teológiai Intézet rektori tisztségét töltötte be.

1996 januárjában az Egyházi Főtanács főjegyzővé választotta, augusztus 1-től, d. dr. Erdő János püspök halála után, püspökhelyettesként látta el a püspöki teendőket.

1989-ben a Montpellier-i (Franciaország) Teológiai Fakultás díszdoktori címmel tüntette ki, 1994-ben a chicagói (Egyesült Államok) Meadwille/Lombard Teológia doctor honoris causa címet adományozott számára.

1961-ben kötött házasságot Fülöp Magdolnával. Házasságukat Isten egy fiúval áldotta meg.

Az Egyházi Képviselő Tanács

Új emléktáblát avattunk a dévai várban

Több mint két esztendővel ezelőtt, pontosabban 1994. június 20-án kaptuk az első értesítést arról, hogy a dévai várban ismeretlen személyek barbár módon megromgálták Dávid Ferenc egyházalapító püspökünk mártírhalálát megörökítő emlékművét. A vasajtót feltörve behatoltak a cellába, összetörték a feliratos márványtáblát és egy részét szétdobálták, megromgálták, és bemázolták a falakat.

Még ugyanabban a hónapban, június 25-én az egyházi központ felkérésére Bulbuka Gerő, a Kolozsvár-Íriszi egyházközség gondnoka három teológiai hallgatóval (Gyerő Dávid, Lőrinczy Lajos, Szabó László) és Balázs Dénes dévai unitárius leányegyházközségi gondnokkal nekiláttak a javítási munkálatoknak. Lemeszelték a falakat, a vasajtót leszállították Dévára, megerősítették, majd visszavitték és helyére illesztették. Az összetört márványtáblán azonban nem lehetett segíteni. Az Egyház jelentette az ügyet az állami hatóságoknak és a rendőrség helyi szerveinek, kérve a védelmet az emlékmű épségének a megőrzésére. Úgy tűnt azonban, hogy a hatóságok védelme - ha egyáltalán volt is ilyen - nem bizonyult elégségesnek. 1995 elején újabb értesítés érkezett arról, hogy az "ismeretlen vandálok" az eddiginél is nagyobb rombolást végeztek az emlékművön. A vaskaput sarkából is kifeszítették, a márványtábla megmaradt részeit szétszórták a várban. Úgy tűnt, hogy ez már több volt, mint spontán megnyilvánulása az emlékmű feldúlásának.

Az Egyházi Képviselő Tanács határozatára május 31-én Főtisztelendő dr. Erdő János püspök vezetésével egyházi küldöttség utazott Dévára, ahol a várban felmérve a helyzetet, tervet készítettek az emlékmű helyreállítására. A helyi RMDSZ képviselőjében Hauer Erik úr és a Hunyadi János Humanitárius Tanács felajánlotta anyagi és erkölcsi támogatását a terv kivitelezésére. Kelemen Géza Piskin lakó kőfaragómester márványtáblát adományozott a régi helyett és vállalta, hogy az egyház által megfogalmazott felirat szövegét is bevési. Egy vajdahunyadi cég, megrendelésünkre, felvállalta a cella falainak belső kijavítását és az új vasajtó elkészítését és felállítását.

A munkálatok 1995 októberében kezdődtek el, a befejezésre 1996 nyarán került sor, az elvégzett munka átvételére, többszöri helyszíni kiszállás és ellenőrzés után, októberben, az emléktábla elhelyezésére pedig november elején.

1996. november 9-én, a millicentenáriumi rendezvénysorozataink keretében megtörtént az új emléktábla ünnepélyes felavatása. Az emléktáblán a következő háromnyelvű felirat (ugyanaz a szöveg magyar, román és angol nyelven) örökíti meg egyházalapító püspökünk várfogságának és mártírhalálának színhelyét:

DÁVID FERENC

1520?-1579

AZ UNITÁRIUS EGYHÁZ

**alapítója és első püspöke
itt szenvedett mártírhalált.**

A dévai várban november 9-én, szombaton délelőtt Kiss László lupény-vulkáni lelkész üdvözlő szavai nyitot-

ták meg az ünnepi rendezvényt, amelyen közeli és távoli egyházközségeinkből számos lelkészünk vett részt érdeklődő híveivel együtt. Az új emléktáblát felavató beszédet dr. Szabó Árpád főjegyző-püspökhelyettes tartotta. Dávid Ferenc életét és reformátori szerepét méltatta dr. Szabó Pál főgondnok, Smidt Alfréd a Hunyadi János Humanitárius Társaság elnöke és Kászoni K. József budapesti unitárius lelkész, majd Egyházunk és a Magyarországi Unitárius Egyház koszorút helyezett el az emlékműnél. Az unitárius teológiai hallgatók Major Ferenc ny. zenetanár vezényletével dalárdaszámokat adtak elő, az V. éves hallgatók szavaltak.

Az ünnepség a dévai református templomban tartott hálaadó istentisztelettel folytatódott, amelyen Kolcsár Sándor marosvásárhelyi esperes-lelkész mondott ünnepi beszédet. A rendezvény a római katolikus plébánia, illetve a hozzátartozó kollégium konviktusán megtartott szeretetvendégséggel ért véget.

Hálával és köszönettel gondolunk a dévai unitárius leányegyházközség gondnokára és híveinkre, érdekképviselői szervezetünk helyi képviselőire, a református egyházközség lelképásztorára és elöljáróira, valamint a római katolikus plébánia, ferences Atya papjának segítségére és vendégszeretetére, amellyel hozzájárultak a Dávid Ferenc-emléktábla felavatási rendezvényének ünnepi hangulatához.

*„Magas Déva vára
elvész a homályba
De ki ott szenvedett
őrzi a szeretet
s hű szívünkbe zárja.”*

ANDRÁSI GYÖRGY

Dávid Ferenc szellemi öröksége

Az emlékező kegyelet főhajtasával állunk e megszentelt helyen, kedves testvéreim, tisztelt ünnepi gyülekezet!

Emlékezni és tiszteletet tenni jöttünk a szűkebb és tágabb haza közeli és távoli tájairól s egyesek még a meszeszebbi idegenből is.

Megszentelte ezt a balladák misztikus világába visszatekintő helyet az áldozat fennsége. A mondai Kőműves Kelemenné gyöngye testének megtöretése azért, hogy álljon Déva magas vára s örködjön utaink biztonsága fölött. És a történelmi, a valóságos, a Dávid Ferenc által vállalt mártírhalál a vár hideg és rideg börtöncellájában azért, hogy töretlenül megmaradjon a hit tisztasága, talán még inkább s általánosabban azért, hogy semmilyen dogmatikus megkötés, államrejon vagy pillanatnyi politikai érdek ne zárja el, ne zárhassa el a hit, a szellem és a gondolat szabad szárnyalásának útjait.

Az emlékezés és a tiszteletadás tiszta szándékával közeledünk e helyen egyházalapító első püspökünkhöz, Dávid Ferenchez, hogy kőbevésett biznyságunkkal is hitet tegyünk róla. Arról, hogy Ő él közöttünk és általunk. Él itt és most, 1579-ben bekövetkezett halálának helyén és évfordulójának napjaiban. És él mindenkor és mindenhol a tanításainak útján járó unitáriusokban és a szabadon gondolkodó emberekben. Él mindenkiben, aki vallja, hogy a

hit Isten ajándéka, hogy minden ember Isten gyermeke, aki gyakorolja a türelmes szeretetet mindenkivel szemben, a más hitet vallókkal, a más nyelven beszélőkkel szemben is, a názáreti Jézus tanítása szerint. És él különösen azokban az áldozatos szívű emberekben, akik fáradságos munkájukkal, anyagi javaikkal vagy egyéb szíves támogatásukkal hozzájárultak ennek az emlékhelynek a méltó helyreállításához. Illesse ezeket a köszönet és hála megnyilvánulása az egyetemes Unitárius Egyház részéről és a magam nevében is. Névszerint is megköszönjük Kelemen Géza testvérünk nagy értékű adományát – az emléktábla elkészítését és helyére illesztését.

A mártír próféta teste, lehanyatlódván, elkeveredett az anyaföld poraival. Déva magas várának kövei a megváltozott társadalom érdektelenné válása és elszegényedése folytán szétszóródtak, falai leomlottak, hogy az elhagyott romok között úrrá legyen a lassú enyészet. A rommá lett vár elhagyatottságában az alkalmi vagy célzatos látogatók kényére-kedvére bocsátatott, s a kegyeletes emlékezés alkotásai benne a tudatlanság, gyakrabban a gyűlölködő tudatosság vandalizmusának váltak áldozataivá. Nem védi őket sem a történelmi múlt emlékei iránti tisztelet, sem a mások alkotta értékek kiemelésének benső, meggyőződésszerűen alapuló, ellenállhatatlan erkölcsi parancsa.

De áll Déva vára magas falaival, mégis komoran, de töretlenül, mindaddig, amíg a balladák nyelve el nem fogy hegyes-völgyes tájainkról. Él és hat a hely szelleme, Dávid Ferenc égő hite, és terjed a négy világtáj minden részébe, ahol megértik, vallják és vállalják ezt a szellemet. S mi, akik magunkat unitáriusoknak, az ő követőinek valljuk magunkat, egyházi szervezeteink, melyek az ő nevét viselik, fenntartjuk és ápoljuk ezt a szellemet. Bízunk benne és hisszük, hogy ez a jövő szelleme, az új, egységesebb és rokoniasultabb világé, az a szellem, amely azon munkálkodik, hogy megvalósuljon Istenországa ezen a Földön, s abban az emberek, testvérekként, békében éljenek együtt.

Hitünknek, mint most, tanúságát tesszük azzal is, hogy időről-időre elzarándokolunk erre a helyre, hogy elhozzuk a hálás emlékezés virágait, s helyrehozzuk emlékművünkön az idő és az ártó kezek rongálásait. Tesszük ezt mi és tenni fogják gyermekeink, unokáink és késői leszármazottaink, adja Isten, az idők végezetéig.

Ezekkel a gondolatokkal helyezzük el a kegyelet koszorúit a Dávid Ferenc mártírhalálára emlékeztető új háromnyelvű kőtáblára, s ajánljuk azt az emberi nem családjának oltalmazó jóindulatába a mindenható Isten végzése szerint.

Dr. SZABÓ PÁL

Ünnepség a balladák várában

„Tizenkét kőműves esszetanakodék,
Magos Déva várát, hogy fölépítenék...”

kezdődik a jól ismert népballada, melynek tragikumuma – bár képzőlet szülte – ma is megdöbbentő. És mennyivel inkább az a valóságból, a történelemből ismert tragédia, amely szintén a balladák várához, az ezüstkgyöként kanyargó Maros huzatos völgyét vigyázni hivatott erődítményhez kapcsolódik.

A balladában az áldozatra azért volt szükség, hogy egy cél megvalósuljon, a vár felépüljön. A valóságban bemutatott áldozat nem építési, nem egy kitűzött nemes szándék megvalósulása érdekében történt, hanem egy eszmének, egy humanista istenképnek felszámolása, megsemmisítése végett.

A nép száján élő balladai hősök áldozatának meglett a várt eredménye, felépült a vár. Nem így történt azonban a valóságban. A kierőszkalt áldozat mártírrá lényegült, s a megsemmisítésre ítélt világszemlélet, istenkép élő egyházzá. Olyanná, amely múltjának örökérvényű értékeit őrizze nem csak a jelennel tud lépést tartani, de bátran néz a jövő felé is.

Alapítójának emléke előtt, aki Déva várának falai között, egy hideg börtöncellában szíve utolsó dobbanásáig kitartott Isten egysége, Jézus embervolta és a hit megélésének szabadsága mellett, az idén, november 9-én országos méretű ünnepséggel tisztelt meg ismét.

Dávid Ferenc szenvedésének és mártírhalálának helyén immár harmadszor avattak emléktáblát. Az elsőt 1910-ben, a másodikat 1948-ban. A Hunyadi Társaság megbízásából Kelemen Géza piski kőfaragómester által elkészített márványtábla az ismeretlen tettesek által megrongált helyébe került; magyar, román és angol nyelvű felirattal.

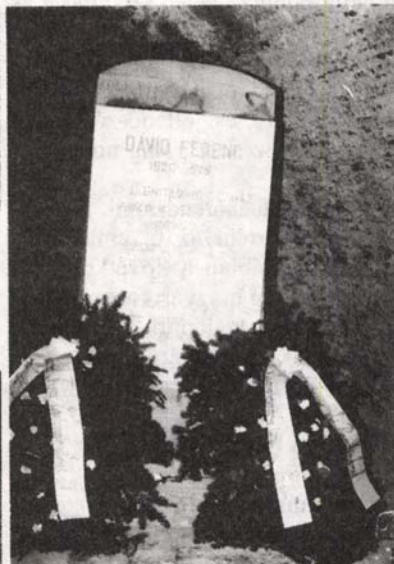
Az emléktáblaavatást követően az ünnepség a dévai református templomban folytatódott. Egyházunk legmagasabb képviselőjén kívül a helybeli római katolikus és református egyház, valamint a megyei RMDSZ szervezet is képviseltette magát.

A református lelkész és keblitanács döntését, melynek nyomán templomukban méltóképpen ünnepelhettünk és emlékezhettünk, a római katolikus plébános minden résztvevőhöz szóló meghívását egy szeretetvendégségre, köszönjük. Olyan gesztusként kell értelmeznünk ezeket, amely világosan tudatosítja, hogy erdélyi magyarságunkat többé nem lehet és nem is szabad ideológiának megosztania, mint abban az időben, amelyre most emlékezünk és amelynek áldozata éppen a vallás szabad gyakorlását hirdető és megélő első püspökünk volt – mondotta dr. Szabó Árpád főjegyző, püspökhelyettes.

Az ember lába alatt lépten-nyomon megcsikordult a történelem, felsírt az áldozat-asszony megkönnyebült sóhaja, amint a kíméletlen szél hamvait egy egy parányi milterszemcsével együtt kiragadta az omladozó kőfalak évszázados szorításából.

„Szárnyad van lelkem...” – mondatta itt benn valami velem, amint a szédítő mélység fölött büszkén porladó romok tetejéről a távoli, ködbevesző hegygerinceken végigsiklott csodálkozó tekintetem; – „meg ne tagadd magad” – figyelmeztetett a kitárlkozó végtelen szabadság.

KÁDÁR ATTILA

Egy unitárius kiadvány a millenniumi kiállításon

1896-ban Budapesten a Millenniumi Országos Kiállításon Székelykeresztúr is képviseltette magát egy történelmi könyvvel. A kötetet – Sándor János: *A Székelykeresztúri Unitárius Gimnázium Történelme, Székely-Keresztúr 1896* –, a vidéki kisváros szellemi termékét, 1000 koronával díjazták.

A könyv valójában egy szellemi alkotóműhelyből került ki, ahol az 1793-ban alapított Unitárius Gimnázium, majd az 1870-ben alapított állami tanítóképző tanárai az oktató-nevelő munkájuk mellett levéltárakban és könyvtárakban kutattak, melynek eredményeként tanulmányokat, köteteket írtak és tettek közzé. Nem túlzás többszám-ban beszélni, mert 1879-ben pályadíjas munka íródott Székelykeresztúron. Kozma Ferenc tanítóképzési tanár tollából került ki: „A Székelyföld közigazgatási és közművelődési állapota” c. munka, amelyet a kortárs szakirodalom az 1848 utáni korszak jelentős gazdasági szintézisének tart.

1904-ben Barabás Endre – ugyancsak a helyi tanítóképző tanára – megjelentette Székelykeresztúr közigazgatási leírása (1904) és Udvarhely vármegye közigazgatási leírása (1904) c. tanulmányait.

Térjünk vissza a millenniumi kiállításon díjazott könyvre, pontosabban először szerzőjére. Sándor János ezer szállal kötődött a székelykeresztúri gimnáziumhoz. 1841-ben született Homoródalmáson és, kissé megkésve, 16 éves korában folytatta az Almáson megkezdett tanulmányait Keresztúron, majd Kolozsváron, ahol 1865-ben érettségizett az Unitárius Kollégiumban. Ezt követően két évig teológus volt, befolyezvén ezzel hazai tanulmányait. 1867 őszén másodszer érkezik Székelykeresztúrra. Három évig a gimnázium köztanítójaként hasznosította magát, majd egy évig gr. Haller József székelykeresztúri házában magántanítóként kereste kényerét. A nevelésére bízott grófi sarj, Haller Béla kinötötte magát Székelykeresztúron, hiszen a zoológiai tudományok tudós művelőjévé vált a heidelbergi egyetemen. Sándor János Kriza János püspök és Mikó Lőrincz kolozsvári tanárok pártfogása révén 1871-72-ben külföldi egyetemeken – Zürich, München – egészítette ki tanulmányait. Érdeklődési körébe főleg a természettudományok, a matematika és a pedagógia tartoztak.

1872 őszén immár harmadszor érkezett Székelykeresztúrra, a gimnáziumba, ahol tanárként, 1877-től pedig igazgató-tanárként dolgozott nyugalmavonulásáig, 1907-ig. Az egzakt tudományokat tanító tudós tanár a gimnázium kiváló levéltárosává, könyvtárosává vált. A forrásokat rendszerezte, kutatta és jegyzetelte. Elkötelezvé magát, a gimnázium történelmének megírására.

A kolozsvári adatokat a Konzisztórium jegyzőkönyveiből, levéltárából, Benczédi Gergely kolozs-

vári tanár segítségével szerezte meg, akinek a könyv előszavának utolsó soraiban mond köszönetet: „Ha e munka teljes, akkor az érdem egyfelől őt illeti. Fogadja legszívesebb köszönetemet. Székely-Keresztúr, 1895. december 25.”

A monográfia egy alaposan előkészített történelmi munka, hiszen a szerző a Keresztény Magvető évfolyamaiban (1872-94) tucatnyi előtanulmányt jelentetett meg a gimnáziumról. Ezek mintegy gerincoszlopát képezték az eljövendő kötetnek, ami kitűnik a cím alatt levő szavakból is: „Az Egyházi Képviselő Tanács megbízásából összeállította Sándor János Gym. Igazgató-Tanár”.

A székelyudvarhelyi „Becsek” Nyomdából kikerült könyv több mint 300 oldalas és 15 fejezetre tagolódik. Minden fejezet egy-egy tárgykör, amelyen belül az időrend pontos szigorral érvényesült.

Az I. fejezet – „A Gimnázium keletkezése előtti idők” – Székelykeresztúr első írásos említését (1332), a reformáció térhódításának helyi következményeit és az Unitárius Gimnázium alapításának első tervét tárgyalja, eljutva a Homoródalmáson 1793. július 10-én keletkezett zsinati végzésig, amely leszögezte: „A székelykeresztúri unitárius eklézsiában minél hamarabb egy olyan Unitárius Gimnázium állíttassék fel, melyben az ifjúság avagy csak a retorikáig taníttathassék.”

A II. fejezet – „Építkezés” – a monográfia legterjedelmesebb része. A több mint 80 évig tartó iskolaépítő munkát és velejáróit a szerző három időszakban – 1793-1804; 1805-1842; 1857-1876 – tárgyalja. E fejezetet kiegészíti a kötet utolsó részében – „Függelék” – közölt, az építkezésre tett adományok bemutatása. A szerző nagy érdeme a források feltárása és közlése, amelynek révén átfogó képet nyerünk az erélyi unitáriusok iskolaépítő hozzájárulásáról. Itt azonban helyesbítünk is, hiszen Sándor János könyvében a nagyvilág unitáriusainak, az angol-amerikai hitrokonok 200 fontsterlinget kitevő támogatásával is találkozunk. (E támogatás emlékét megörökítő angol-magyar nyelvű márványtábla az utóbbi évtizedekben sokat hanyódott, illetve „rejtőzött”, de jelenleg a gimnázium épületének a falán van.)

A III. fejezet – „Tantervek, tankönyvek, tanítás, vizsgák és szünidők” – az oktatás keretét mutatja be a kezdetben 4, majd 1856-tól 5 osztályos gimnáziumban. Érdekesnek tartjuk idézni a latin nyelv tanításával kapcsolatos szigorítást. „Hogy a latin tanítás sikert mutathasson, szoroson meghagyatik, miszerint a latin nyelv magyarból latinra és latinról magyarra fordítandó folyvást és elmulaszthatatlan gyakorlattal kapcsolatban taníttassék...”. Régi tankönyvek lajstroma, az érdemjegyek minősítésének megnevezése, napi tanítás-program, bőséges és többszöri szünidők ideje, mind megannyi érdekesség olvasható e fejezetben.

A IV. fejezet – „Tanári és tanítói személyzet, tanárképzés” – valóságos pantheon, hiszen a gimnázium első évszázadának összes tanítóit, tanárait, igazgatóit, hittanárakat, póttanárait, énekvezetőit lajstromozza. Székelykeresztúri működésüket évszámokkal adatozza, esetenként életpályájuk további alakulását is jegyzi. A legkiemelkedőbb egyéniségek – 15 tanár és 12 lelkész-tanár – rövid életrajzát, valamint esetenként irodalmi működésüket is bemutatja.

Az V. fejezet – „Felügyelő gondnok. Gimnáziumi igazgatóság” – rövid terjedelmű, de pontosan bemutatja a gimnázium két alintézményének fejlődését, képviselőit. Az Egyházi Főtanács 1878-ban kiadott „Utasítás” c. dokumentumából a gondnokok, az igazgató és a jegyző jogkörét idézi.

A VI. fejezet – „Alapítványok. Adományok” – 28 alapítványt összegez, amelyek nagy jelentőséggel bírtak, életető erőt jelentettek a gimnázium építésénél és a vidék szegénysorsú tanulóinak iskoláztatásánál. A fejezet számunkra forrásértékű, mert a szerző minden alapítványozó rövidebb-hosszabb életrajzát, pályafutását is megírta.

A VII. fejezetben – „Tanári, tanítói fizetések. Iskolai díjak. Pénzkezelés, vagyoni kimutatás, költségvetés” – számadatok sokasága olvasható. A számokon túl itt is kiolvashatók az igazgató-tanár gondjai, aggodalma is, „...ma-holnap a mostani tanári fizetésre nem akad pályázó. És ha a tanár nem léssen, megáll az iskola vérkeringése, megszűnik élete. Ma a pályázóknál nem az egyház iránti szeretet, de a fizetés mennyisége a főszempont. Kivételt e tekintetben nem lehet annyit találni, hogy abból egy tanári kar kitelnék.

A VIII. fejezet – „Tanulók. Osztályok” – első sorából megtudjuk, hogy a gimnázium első száz évében beiratkozott összesen 3353 tanuló, de a kezdő és előkészítő osztályokkal együtt 12 232 tanuló részesült oktatásban. A tanulók földrajzi, felekezeti, nemzetiségi megoszlása, a „togátus deákok” bemutatása megannyi érdekessége a fejezetnek. Az utolsó oldalakon a szerző név szerint összegezi azon neves embereket, akik a Keresztúri Gimnáziumban kezdték meg középfokú tanulmányaikat. Számadataiból az is kitűnik, hogy az erdélyi unitárius értelmiség (papok, tanárok, tanítók, énekvezetők) 61%-a Székelykeresztúron alapozta meg gimnáziumi tanulmányait.

A IX. fejezetben – „A tanulók segélyezése. Jutalmak” – a szerző többek között megállapítja, hogy a gimnázium alapításától a diákok segélyezése, jutalmazása eléri az 50-60 000 forint értéket.

A X. fejezet – „Bentlakás. Magántanítás. Étkezési viszonyok. Játékok. Egészségügy” – olvasva, megismerkedünk a szobafőnökkel (hospes), a bentlakási bútorzattal, a helyi családoknál történő étkezés rendjével, módjával, amelyről a szerző megállapította: „E kosztosági rendszer nagyon alatta áll az in-

tezetben való együttélésnek, de a viszonyok, a szegénység másként alakítani még nem engedték.” A „Játékok” rész négy labdajátékot, birkózást, falábon járást, csiszonkázást, bakkugrást ír le a múltból és a tornaórák bevezetése kapcsán megjegyzi, mint egy nevelési problémát felvetve: „A természetes játék mesterséggé vált. Vajon olyan jó kedvvel végzik-e ezt, mint amaszt?” Az egészségügyi ellátás történetét a szerző a kezdetektől (Koronka igazgató felesége volt a diákok első ismert ápolója) a gimnáziumi kórház alapításáig (1895) írta le.

A XI. fejezet – „Iskolai törvények. Rendszabályok” – az 1796-os részletes latin nyelvű, a rövidebb „Constitutio consistorialis de anno 1809” az 1815-ös „Utasítás” és az 1882-es rendszabályzat tölti ki.

A XII. fejezet – „Könyvtárak. Gyűjtemények” – Mai szemmel nézve a gimnázium didaktikai felszerelését, a szemléltető eszközöket mutatja be. A fejezet azonban több ennél, mert a gimnáziummal egyidős, felbecsülhetetlen értékű dokumentációs könyvtárát, a diákok önképző tevékenységének kezdeteit, az értékes néprajzi és régészeti gyűjteményeket, egy majdani iskola, később városi múzeum „alapköveit” ismerhetjük meg belőle. (Ez a múzeum a napokban ünnepelte alapításának 50. évfordulóját.)

A XIII. fejezet – „Hálaünnepélyek” –, amelyeket 1863-tól kezdődően 5 évenként tartottak meg. Tisztelgés a nagy mecénások – a gimnázium építésének és kifejlesztésének támogatói – és a jeles tanárok emlékére. Sorban a hetedik hálaünnepély a gimnázium alapításának 100. évfordulója volt.

A XIV. fejezetben – „Az 1883. évi középiskolai törvény életbelépése utáni idők” – a szerző leírja az ötosztályos „csonka” gimnázium harcát az állami hatóságokkal a négyosztályosra való lefokozás elkerüléséért és a hatosztályos gimnázium kifejlesztéséért.

A XV. fejezet a „Függelék”. Amint már említettük, nevekhez és közösségekhez kötötten tartalmaz mindent: krajcárt, szekér követ, meszet, fát, véka gabonát, amit a gimnázium első száz évében adott a nép. E hősies adakozás kapcsán Beke György a „Régi erdélyi skólák” című kötetében joggal megállapítja: „A város és a környék székelysége egyetemesen úgy érzi – és igaza van –, hogy köze van a falakba beépült valamennyi kőhöz, téglához, a kollégiumi padokból kikerült hírességekhez vagy földművesnek, iparosnak, kistisztviselőnek itthon maradt vándiákokhoz.”

Íme a könyv, az iskola-monográfia. Ez a pragmatikus történetírás követelményeinek megfelelő munka, amely ott volt látható és fellapozható 1896. május 2-tól október 31-ig az „Ezeréves Országos Kiállítás” alkalmával a Közművelődési Pavilonban.

FODOR S. SÁNDOR

EGYHÁZI ÉLET

Toronyszentelés Bencédben. Köszöntő beszéd

*Főtisztelendő Püspök Úr!
Nagytiszteletű Esperes Úr, köri felügyelő gondnok
urak! Ünneplő gyülekezet!*

Ünnepi alkalomra gyűltünk össze, torony-templomszentelésre. Amikor köszönteni kívánom a Főtisztelendő Püspök Urat és mindazokat, akik ez ünnepi alkalommal itt vannak, engedtessek meg nekem, hogy arról beszéljek, miként született meg ez az ünnepi alkalom, amelynek köszönhetően együtt vagyunk.

December volt, 1989 decembere, mikor egy egész ország lélegzett fel, hogy nem lesz több falurombolás, nem fenyegeti a falut, a templomot a pusztulás réme. Határok nyíltak, lehetőségek tárultak, ábrándok születtek határokon túli érvényesülésről. Felvetődött a kérdés: menni vagy maradni? És akkor itt, Bencédben karácsonykor bátortalanul hangzott a székely himnusz kérdése: Ki tudja merre...?

Hogy a menni készülők maradásra bírjuk, 1990. január 1-én megszületett a toronyépítés gondolata. A gondolatot közgyűlési határozat követte. Egy régi, százéves álom született újra. Régi, mert háromszori nekirugaszkodásra sem sikerült továbbjutni a toronyalap gyűjtésénél. Most is az alappal kellett kezdeni. És nem volt pénz. Pénz nélkül pedig hogyan lehet maradásra bírni a menni készülőket, hogyan lehet harangjával hazahívó tornyot építeni? Isten nem ad pénzt. Nem, de ad erőt, hitet, akaratot, s ez mindennél nagyobb tőke.

Bencédben erről az alapról indult a toronyépítés, templomjavítás. És ez az alap szilárdnak bizonyult. Mert sokszor elfogyott a pénz, s amikor már nem volt mivel fizetni: egy hittal megáldott ember – Vasas Sándor gondnok – anyagi tartalékához nyúlt és nem kérdezte, mennyi ideig, rendelkezésre bocsátotta azt. Az inflációban ez is kevésnek bizonyult. És a kritikus pillanatokban valahonnan mindig jött segítség: Ytre testvérfalutól, az egyházi központtól, San Diego-i testvéregyházközségtől. Sokat segítettek, s így 1991 augusztusában sikerült lerakni a torony alapját, majd 1992-ben felépíteni, 1993-ban levakolni, befejezni a tornyot. 1995-ben megjavítani a templomot kívül is, belül is. Ehhez a legnagyobb áldozatot a bencédi gyülekezet minden egyes tagja nyújtotta adományokkal és közmunkával. Ez az adomány és közmunka érték családonként 5-5 mltac árának felel meg. Hogy mekkora érték ez, csak az tudja igazán, akinek ennyi malacot kell vásárolnia. Az adakozók közül nehéz bárkit is kiemelni, hiszen az egész gyülekezetet kellene. Mégis kiemelek három nevet, akiké az építés, javítás ideje alatt a legtöbbet szerepel az aranykönyvben: Vasas Sándor, Pap Lajos, Mózes László, gondnok és egyháziak.

Az egész bencédi gyülekezet méltó arra, hogy Főpásztora kérjen Istentől áldást életére.

Köszönjük a Főtisztelendő Püspök Úrnak, hogy eljött, a toronyszentelésre, tornyunkra, templomukra, életünkre Isten áldását kérte.

KISS GERGELY lelkész

Bepillantás a vargyasi egyházközség zenei életébe

*„Énekeljetek, Istennek énekeljetek...
Dalt zengjétek és dobot pergessetek...”
(Zsoltárok könyve)*

Milyen csodálatos az, amikor közösen énekelünk, mert az egyéni hang része annak a harmóniának és annak az „erőnek”, amit csak a közös éneklés nyújthat. Ezt érzem, amikor az istentiszteleten a gyülekezettel együtt énekelek, ez érezhető, amikor a dalárda hangja felcsendül. Az együtt éneklésnek közösségformáló hatása van. Ezért nem csoda, hogy Vargyasra jövetele után Andorkó Ferenc tiszteletes úr, 1991 telén, megszervezte az egyházi dalárdát.

1909–1940 között Kis Károly kántortanító vezényelte alatt híres-neves férfikar működött. A hagyományt akarva feléleszteni és a közösségi életet fellendíteni, a tiszteletes úr felkérte József Gellértné Csepregi Lenke unitárius zene-tanárnőt, hogy vezényelje a 30–35 tagú vegyes énekkart, amely ifjakból és kevésbé ifjakból áll.

Ezúttal is köszönetünket fejezzük ki az egyházközség nevében a lelkes és szakszerű munkájáért, amelyet most már 5 éve fejt ki.

Az idősebbek leírása nyomán a régi dalárda zászlójáról, Máthéné Lázár Julianna közbenjárásával, elkészült ezen a nyáron az új zászló. Előkerült az a lant-dísz, amely a régi zászló rúdján volt. Az énekkar repertoárja egyházi énekekből áll, ahol követik az unitárius hitelveket, és világi énekekből is. Az énekkar sokszor fellépett idehaza, Vargyason, szereplésével fennköltté tett minden március 15-ét és a télvégi nagy szeretetvendégségeket. Ezenkívül ellátogattunk különböző egyházközségekbe, mint: Bözöd, Rava, Felsőrákos, Homoródújfalú, Bölön, Városfalva, Brassó (két alkalommal is), Bodfalu. Ilyenkor az énekkar műsorát megfelelő versekkel tűzdeltük. Szavaltak: Tóthné Székely Anna, Gálné Ferenc Annamária, özv. Máthé Balázs Albertné, Andorkóné Fancsali Rozália és szólóénekeivel Vargáné Ferenc Réka bővült el. Ezek mind-mind meghitt, áldott alkalmak voltak, amikor a híveink a meglátogatott egyházközség híveivel ismerkedtek, barátkoztak, együtt énekeltek és verset mondtak, egymás hitéből merítettek.

Az utóbbi két évben dalárdánk részt vett a baróti egyházi kórusok találkozóján, valamint a bodoki egyházi kórusok találkozóján is, ahol színvonalasan szerepelt. A következő fellépés a millecentenáriumi rendezvények alkalmából lesz.

Itt szeretném megemlíteni, hogy nagyszerű zeneoktatás folyik az iskolában is. A gyermekkórus pedig részt vesz a Dávid Ferenc, a karácsonyi, az anyáknapj ünnepélyeken. A vasárnapi iskolában pedig Máthé Vilma énekevezér tanítja odaadással 40 éve a gyermekeket.

Mivelhogy egyházközségünk zenei életéről esik szó, szeretném megemlíteni az Unitárius Közlöny ez évi 3–5. számában megjelent dr. Rezi Elek cikke nyomán, hogy nálunk 1958 óta minden Nagypénteken éneklük a Passiót, amelyet Máthé Vilma tanít be. Ezenkívül alkalmi énekkart is vezetett.

Áldjon meg a teremtő minden egyes kórustagot és karvezetőt. Kívánjuk, hogy éneklő kedvük ne lankadjon, hiszen ez is hitük egyik megnyilvánulása, és ahogyan vallja 190. éneklünk, szükség, hogy Isten „Fényes nyomában,/Haladjon minden,/s őt áldja híven,/Ünnepi dallal, nagy diadallal.”

ANDORKÓ ROZÁLIA

„Azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne”

1996. augusztus 11-én Küküllődombó Unitárius Egyházközsége e gondolattal lelkében rendezett falutalálkozót, és ünnepelte meg honalapításunk 1100 éves évfordulóját. A falutalálkozó megrendezése és a millicentenárium alkalmából kopjafaemelésé Benczédi Ferenc lelkész gondolata volt – e nemes elképzelés lelkes segítőtársak közreműködésével megvalósult.

A harangok hívó szavára a falu apraja-nagyja és az ünnepelni hazajött elszármazottak az Isten házába siettek. Prédikált Veress Ferenc László dombói származású bethlenszentmiklósi lelkész, aki beszélt az 1100 év jelentőségéről népünk életében, és feltette a kérdést: „Mi dolgunk a világon?” Dávid Ferenc és Széchenyi István alakját állította elének, mint a hitűkhöz és nemzetűkhöz való ragaszkodás példaképeit. Imát Kiss László lupényi, úrvacsorai ágendát Bálint B. Ferenc kolozsvári lelkész mondott, majd a Nemzeti Imádság eléneklése következett.

Az istentiszteletet követően a templom udvarán lelepleztük a Marosvásárhelyen élő, Dombórol elszármazott szobrászművész, Hunyadi László alkotta kopjafát. A leleplezéskor beszédet mondott Benczédi Ferenc lelkész, az unitárius férfidalárda, a női kar és az ifjak dalcsoportja énekelt, Márkos Csaba szavalt. Hunyadi László meghatott szavai kifejezték a szülőföldhöz, az ősökhöz való ragaszkodás és a jövőbe vetett hit érzését. A kopjafaavatás koszorúzással ért véget.

Innen a gyülekezet a temetőbe tartott a helybeli fúvószenekar alkalomhoz illő kíséretével. Ott a falu lelkésze mondott méltató beszédet a papok, tanítók sírjánál, majd közös ima következett. A dalárda és a presbitérium koszorút helyezett a „belső emberek” sírjaira.

Az ünnepség a késő délutáni órákban műsorral folytatódott a kultúrházban. Ünnepi beszédet mondott Miklós Mária magyarszakos tanárnő. Fellépett a férfidalárda Hunyadi Mária énekvezér irányításával, népviseletbe öltözött leányok csoportja helyi népdalokat adott elő, Arany János, Wass Albert és Illyés Gyula verseit Hunyadi Mária, Csíki Zita, Miklós Judit, Bertalan Gizella és Miklós Zoltán szavalták. A falu híres népdaléneke, Hunyadi Csilla Küküllő-menti népdalokat énekelt, a fúvószenekar Székely András vezényletével lépett színre, majd az öreg és fiatal táncosokból álló népi tánccsoport zárta a műsort (vezetője Székely Irén tanárnő).

A kultúrotthon falait festmények díszítették, ez az alkalmi képzőművészeti kiállítás öt dombói művész alkotásaiból állt: Hunyadi László (plakettek), Csíki Márkos János, Miklós Árpád, Jonásiu Margit és Jonásiu Radu.

Az összetartozás, értékeink megbecsülése és szeretete jegyében telt ez a vasárnap. Újból bebizonyosodott, hogy a szülőföldből mindig erőt meríthetünk, a régi arcok, az ismert táj, a gyermekkori emlékek felfedezése lelki feltöltődést jelent számunkra.

MIKLÓS MÁRIA

Őseinkre emlékeztünk

Az őszi hálaadás ünnepét több mint 250 éve minden esztendőben megünnepeljük mi, unitáriusok, emlékezve Szentábrahám Lomárd Mihály püspökünkre, aki 1683-ban Városfalván született. Édesapja és nagyapja is lelkész volt. Kisgyermek korában nemcsak megtanulta, de be is tartotta szülei intelmét: a helytállást, a becsületességet, a nemes harcot, amelyet meg kellett vívnia püspöki méltósága idején. Nemcsak lelkész és püspök volt, hanem főgimnáziumi tanár is, aki csaknem minden tantárgy tanításához tankönyvet írt. Emléke egyháztörténelmünkben így fogalmazódott meg: „Egyházunk szeme, szíve és szája volt”. Neki mindent látnia kellett, szívében hordozta gyülekezeteink nehéz életének gyötrelmét, s ahol csak alkalom adódott, szót emelt az igazság, a valláserkölcsei nevelés érdekében. Emléke ma is él Városfalva lakói szívében. Ezért van az, hogy az őszi hálaadás ünnepén mindig megemlékezünk róla. Neki köszönhetjük egyébként azt, hogy több mint 250 éve szeptember utolsó vasárnapját őszi hálaadási ünnepként tartjuk számon, mely alkalommal úrvacsorát veszünk. Ugyancsak őszi hálaadás ünnepéhez kötődik az 1919 szeptember utolsó vasárnapján Városfalvára érkező Báró József fiatal unitárius lelkész emléke, aki 56 éven át hűséggel szolgálta szeretett híveit. A jelenlegi lelkész, Bíró Barna, ki az ősök emlékezetét ez alkalommal is nevezetessé kívánta tenni, az egyházközség vezetését arra sarkallta, hogy állítsanak kettős kopjafát a templom elé nagy püspökünk és példás életű lelkészünk emlékére, amellyel a honfoglalás 1100. esztendejében egyben lerójuk hálánkat történelmi nagyjaink előtt is. A javaslatot tett követte. Bíró Barna lelkész Vargyasra sietett, hogy megrendelje a kopjafa-kompozíciót József Gellérd tanárnál, faragó művésznél. Ezt avatták fel Városfalván az őszi hálaadás ünnepén, szeptember 29-én, vasárnap délután 3-kor. Mi, Báró József három gyermeke Segesvárról, Keresztúrról és Udvarhelyről siettünk Városfalvára, hogy részesei lehessünk a fel-emelő ünnepségnek.

Gazdag műsorral, nevezetesen szavatokkal és énekszámokkal adóztak az ősök emlékének.

A két kopjafa egy fekete és egy fehér márványoszlop szomszédságában kapott helyet. Méltó helyre került Csoma József az I. világháborúban és Jobb Dénes Levente a II. világháborúban, a Don-kanyarban elesett hősök emlékoszlopai mellé.

Harangszóval és Nemzeti Imánkkal zárult a lélekemelő ünnepség.

BÁRÓ HAJNAL

ÉLMÉNYBESZÁMOLÓ

Az Unitárius Kollégium meghívást kapott Budapestre, a Rákóczi Szövetség által megrendezett Gloria Victis 56 szavalóversenyre. Mi is örömmel fogadtuk a hírt, és három diák lelkesen készült a versenyre: Korodi Alpár, Bodor Piroska és Szigeti Tünde. Indulásunk előtt pár nappal a hozzánk érkezett értesítésből megtudtuk, hogy minden csapatból csak egy diák vehet részt a versenyen, a többi megfigyelő. Úgy döntöttünk, hogy Korodi Alpár mutassa be műsorát: Füst Mihály: Zokogni szeretnék c. prózai művét és András Sándor: Nagy Imre c. versét.

Jakabházi Réka tanárnővel vasárnap október 20-án 11 órakor indultunk. Az út egy kicsit fásaszto volt, de azért jó volt a hangulat. Az útlevelvizsgálat másodpercekig tartott és már indulhattunk is tovább. Este hat órára érkezünk meg Budapestre a Műszaki Egyetemre, ahol útbaigazítottak a rendezvényt kapcsolatos ügyekről. A finom vacsora után minden kényelmet biztosító buszok szállították a vendégeket a különböző szálláshelyekre. A város gyönyörű látványt nyújtott, fényár öntötte el az utcákat. Bennünket a csepeli Hotel Nova-ba vittek, ahol kedves

fogadtatásba volt részünk. Másnap reggel a résztvevőket szintén buszok szállították a Műgyetemre. Délelőtt szabadprogramunk volt, ezalatt bejárhattuk a belváros fényűző és csábító kirakatokkal teli utcáit. Ezt követte az ebéd, majd a középdöntőre való felkészülés. 13 és 18 óra között beosztás szerint a helyszíneken párhuzamosan zajlott a középdöntő. A zsűri döntése alapján 15 magyarországi és 15 határon túli, összesen harminc versenyző juthatott tovább a döntőbe. A középdöntőkkel párhuzamosan a Műgyetem dísztermében, a történelmi vetélkedő résztvevői számára, „Fűtés az emberiség történetében” c. játékos vetélkedő zajlott. Továbbá fakultatív programok, így filmklub és tea-ház álltak rendelkezésünkre. 18 órától vacsora volt, amit buli követte, amely mindig népszerű program. Elérkezett a várva-várt nap, a döntő napja, amire mindenki izgatottan készült. Örömmel hallgattuk a szebbnél szebb szavakat. Ezzel még nem ért véget a nap, mert a magyarság 1956 negyvenedik évfordulóján megemlékezett a forradalomról, hisz tudjuk, hogy 1956 október-no-

vemberében Magyarországon forradalom zajlott le.

A Műgyetemről zászlókkal átvonultunk a Bem térre, ahol képviselők, pártok, társadalmi szervezetek, valamint különböző iskolákat képviselő személyek koszorúztak. Az Unitárius Kollégium nevében Korodi Alpár és Szigeti Tünde koszorúzott. Ezt követően fátylasmenet indult a vár felé. Eközben a tömeg elénekelte a magyar Himnuszt, a Szózatot és a Székely Himnuszt. Az ünnepély a Mátyás-templomban zárult, ahol zászlómenetelés is volt. Hazautazásunk előtt megtekintettük a 200 éve alapított Nemzeti Múzeumot, a Millecentenáriumi kiállítást, ami csodálatos élményt jelentett számunkra.

Déli tizenkettő órakor a csoport hazaindult. Sajnos díjat nem hoztunk, de örülünk, hogy részt vehettünk a versenyen és gazdag élményekkel tértünk haza.

Köszönjük az Unitárius Püspökségnek, hogy lehetővé tette számunkra a kényelmes és civilizált utazást.

SZIGETI TÜNDE, XII. osztály
Unitárius Kollégium Kolozsvár

ÜNNEPELTÜNK

1996. október 4-6. között a kolozsvári Unitárius Kollégium kiállítással rendezésével ünnepelte a magyar iskola 1000 éves és az unitárius oktatás 440 éves fennállását. Ez az esemény annak a rendezvénysorozatnak a része volt, amellyel a Pedagógus Szövetség Kolozs Megyei Szervezete köszönti az 1000 éves magyar iskolát.

Péntek déltől vasárnap délig volt megtekinthető a kiállítás az Unitárius Kollégium XII. osztályának termében, a December 21 út 9 szám alatt. Bemutatásra kerültek múlt századi és századfordulói tablók, amelyeken több látogató fedezte fel őst vagy egykori tanárát. Kiállítottunk néhány XVIII. illetve XIX. századbeli matriculát, bizonyítványt, valamint egy érdekes büntetőkönyvet, amelyben azt tartották nyilván, hogy a hajdani diákok milyen kihágást követtek el és ezért milyen büntetés járt. A látogatók nagy élvezettel böngésztek, és jól szórakoztak a könyvben található szövegeken. Megtekinthető volt még Kriza János unitá-

rius püspök sétatálcája és Brassai Sámuel néhány személyes tárgya. Íróasztala és a hozzá tartozó kellékei, pipái, hálósipkája, dohányosszelencéje stb.

A kiállítás szervezői, rendezői az Unitárius Kollégium tanárai, valamint a kollégium XII-es diákjai voltak. Az imént felsorolt kiállított tárgyakat az Unitárius Püspökség és a Belvárosi Unitárius Egyházközség bocsátotta rendelkezésünkre.

Dr. Bodor András professzor úr a kollégium egykori diákja, majd igazgatója a megnyitón röviden ismertette a hallgatósággal a kollégium több mint 400 éves múltját.

Köszönetet mondunk az Unitárius Egyház előljáróinak, akik lehetővé tették a kiállítás megrendezését, valamint minden kedves látogatóknak, akik, reméljük, nem bánták meg, hogy néhány percet szenteltek a kiállítás megtekintésére.

FÜLÖP D. ALPÁR, XII. osztály
Unitárius Kollégium Kolozsvár

Kétféle Mikulás – egyforma öröm

Egy teljes éven át emlegették a kolozsvári Látássérültek Középiskolájában azt a Mikulást, aki a tavaly látogatta meg az iskola I-VIII. osztályos magyar tanulóit. Gazdag ajándékcsomagokkal érkezett, melyeket a helybéli „Onisifor Ghibu” (volt 15-ös) Általános Iskolából hozott. Baka Judit tanítónő másodikosai és az osztály szülőbizottsága készítette ezeket nagy szeretettel és nem kis anyagi áldozattal, és küldte el a tél nagyszakállú követével.

Az a Mikulás végighallgatta a tanulókat rövid ének- és versműsorát, velük énekelt és játszott (hiszen „civilben” ő is félig-meddig gyerek, kilencedikes diák volt akkor), felolvasta intelmeit egy éven át tartó találgatásra adva okot: Honnan tudta a Mikulás, hogy ki verkedik, ki beszél csúnyán, vagy ki árulkozik? Persze a jó tulajdonságok is szóba kerültek. Végül a Mikulás megajándékozta a tornateremben összegyűlt I-IV. osztályos tanulókat, nemzetiségüktől függetlenül.

Az idén másféle Mikulás járt arra felé, s nem jött egyedül; zenészeket, felnőtt játszótársakat is hozott magával, és olyan hangulatos estét varázsolt maga köré, melyre sokáig fognak emlékezni az iskola magyar növendékei (és nem csak ők)!

Az idei Mikulást a két protestáns vallásánárnő, Demeter Erika és Szász Adrienne, a kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet két IV. éves unitárius hallgatója hívta-hozta a gyermekek közé. Együtt énekelték azokat a dalokat, melyeket a magyar- és vallásórán tanultak a tanulók, új énekeket, verseket is tanított a vidám vendégcsere, a gyerekek kipróbálhatták a hangszereket. Az est fénypontját természetesen az ajándékcsomagok kiosztása jelentette. Ezúttal sem maradtak el a dicséreték és az intelmek.

Ebben a hangulatban, ezekben a percekben az volt az érzésünk, hogy a jövő lelkészei, vallásánárai ízelítőt kaphattak speciális, váratlan fordula-

tokban bővelkedő élethelyzetekből is, melyeket hihetetlen könnyedséggel, alapos lélektani felkészültséggel, fiatal korukra jellemző találékonysággal, játékosággal áthidaltak. S tették mindezt szerénységgel, alázattal, a névtelenségbe burkolózva!

Jó Mikulásjárás volt az idén is! Köszönjük mindazoknak, akik odafigyeléssel, jó pedagógiai és szervezői érzéssel, emberséggel, melegséggel próbálták szebbé tenni – ha csak néhány órára is – ennek a hátrányos helyzetű gyermekcsoportnak az életét!

(E sorok írójának alkalma volt azonban este még egyszer viszontlátni a Mikulást és „udvartartását”: a trolibusz ablakából megpillantva őket úgy tűnt, hogy a vidám, összeforrott csoport a kolozsvári Főtérré is odavarázsolt egy kicsit a gyermekkor tisztaságából, a Mikulás-est hangulatából.)

HORVÁTH GABRIELLA

Szülőföldem Torockó

Szülőföldem Torockó, számomra a legkedvesebb és legdrágább hely a Földön. Itt én mindig csodálatos napokat töltök, ha vakációban hazautazhatok, vagy hétvégeken hazalátogathatok.

Szeretem ezt a falut! Sokszor olyannak képelem, mint az „igazgyöngyöt”, aminek értékére, szépségére és ritkaságára féltve vigyáz a „kagyló”.

A „kagyló” egyik oldalát a Székelykő kopár szikláik alkotják. A hegy úgy emelkedik a magasba, mintha egy mesebeli, öreg, oltalmazó óriás lenne. Lábai alatt amfiteátriumszerűen terülnek el a szántóföldek. Ezeknek a földeknek a megművelése nagyon nehéz. Az itt lakó embereknek megfeszített erővel kell dolgozniuk azért, hogy kicsikarják belőlük a „mindennapra való”. A határ gazdag patakokban és forrásokban. Messziről a patakok úgy csillognak a napsütésben, mint a jótündér ezüst hajszálai.

A „kagyló” másik oldalát dombok képezik. Ez a rész már nem annyira kopár. Itt gyümölcsösök és sűrű erdők vannak. Nyáron nagy élményt jelent, amikor a nap tűz sugarai elől a fák, lombok árnyékában lehet meghúzódni. Persze ilyenkor nemcsak sétálni lehet,

hanem virágot vagy gombát is szedni. Közben hallgatni lehet vagy megcsodálni az ugránczó mókusokat.

Közeledve a „kagyló” közepe felé, elérünk a „gyöngyszemhez”, amit fehérre meszelt házak alkotnak. Ezek a házak kőből épültek, utcára néző nagy

zöld ablakkal, amelyekből soha nem hiányzik a piros muskátli. A házak jobb oldalán tornác húzódik, ami szőlővel van befuttatva. Ezek a házak szépségükkel és egyedülállóságukkal őrzik a volt „bányaváros” dicső múltját.

A falu főbb épületei között megemlítjük az iskolát, amely a régi időkben nagyon híres volt. Híres professzorai és a magas színvonalon

folyó tanulás messzi tájról vonzotta ide a tanulókat. Ezekből olyan kiváló és tanult emberek kerültek ki, mint: Brassai Sámuel a polihisztor és Kriza János unitárius püspök.

Az iskola szomszédságában áll a templom. A torockói emberek számára ez az épület a legfontosabb. Fontosága nem abban rejlik, hogy a legmagasabb és a legerősebb építmény a faluban, hanem abban, hogy itt mindig erőt és reményt talál az, aki ide belép. Az itt lakók – egyistenhívők –, és ahogy egyik legszebb énekünk mondja, Erős várunk nekik az Isten. Ezért a templomra, mint vallásuk és nemzetiségük jelképére, féltőn vigyáznak. Ezt bizonyítja az is, hogy bár az ellenség többször is feldúlta és porig égette, az emberek mindig újraépítették.

A viharos múlt nyomot hagyott a falubeliek életében is, amiből megtanulták, hogy minden nehézségben helyt tudjanak állni.

Ezért szeretek én mindig hazamenni, mert ebben a faluban valóban „otthon” érzem magam.

FELHÁZI ÁGNES, IX. osztály
Unitárius Kollégium-Kolozsvár

Karácsonyi eszmélkedés

„Ott kint szelíden hull a hó, itt benn meleg szobában jó.”

Bent voltunk, a gyerekek még aludtak, a kályhában még ropogott a tűz. A bácsi egy mellényben jött be és egy nagy sapkában, érezhető volt mellényén a hidegség, hó volt. Leesett a hó. Megérintette a gyerekeket, és azok az idegesség helyett boldogan szöktek ágyukból, hisz tudták, hogy megjött játszótársuk, és az angyal már kezdte csomagjait készíteni. A bácsi a Könyvek Könyvét ment tanulmányozni.

Elmentem, befűtöttem a kis szegény templomba, amely nekem drágább volt a világ összes kincsénél.

Este volt, a hó újra hullni kezdett. Oly hamar sötét lett, hogy még a kakasnak sem volt ideje kukorékolni. Otthon semmit nem láttam, csak annyit, hogy minden csillog a tisztaságtól. Végre eljött az este, a templom kályhájában ropogott a tűz, s ahogy az ember belépett, érezhette a fa száraz illatát. Érezhette az angyalok közelségét, a szánok csilingelését, érezhette az igazi csendet. Az ablakpárkányra lassan, biztosan és csendesen hulltak a hópelyhek. Kint fagyott volt minden.

Gyűltek az emberek, mondatokat mondtak, a gyerekek pedig előadták oly régóta készített műsorukat. Egy csilingelés után pedig a nagykilincses kisajtó kinyílt és kék ruhában, fehér fátyollal megjelent az angyal. Ajándékokat hozott, amelyeket hamar kiosztott. Utolsó éneket énekeltek, a hó mind sűrűbb és nagyobb pelyhekben hullott, a tűz ropogott, a szemekből a csillogás repítette szét a kőfalakat.

Nemsokára minden elcsendesedett, csak én maradtam ott. Hallgattam a nagy csendet, nem volt kihez, avagy hová mennem. Elszenderedtem, egy hang ébresztett föl és azt mondta: „Ma Jézus eljön hozzád! Légy figyelmes!” Gondoltam, álom volt, de a templom csendessége, boldogságának szomorúsága arra vezetett, hogy ez igaz.

Így egész nap az ablaknál ültem, az első fénysugar felrepezdítette szemhélyamat. A megfázott éjjeliór sétált lefelé az utcán – behívtam. Először nem akart, de majd rájött arra, hogy semmi rosszat, sőt szeretni akarva akartam látni – bejött. Meleg teával kínáltam és kaláccsal, mondtam: Ez Angyal-kalács. És ekkor láttam az arcán az elpislogott boldogságot, a kielégültséget, az örömet. Elfogyasztotta a teát és kalácsot, majd továbbállt. Ezután egész estig otthon ültem, Jézus pedig nem akart jönni, már igazából álomnak akartam hinni. – Annak is hittem?

Egyszer a félhomályban egy nehézkes alak jelent meg, melléhez erősen szorított valamit, közelebb jött, és rájöttem, egy asszony a kisgyermekével. Egy asszony a kisgyermekével, semmijük nem volt, a másik faluba indultak rokonaikhoz, segítségért. Unatkoztam, megsajnáltam, s így behívtam. Egyik legszebb pár cipőt, amit valaha készítettem, átadtam nekik. Megkínáltam eledellel és meglepetésemre elfogadták. Arcukon kezdett megjelenni az élet. Örültem, hogy segíthettem valakin, örültem, hogy valaki boldog lett. Örültem, hogy valaki megérezte a szenteste hangulatát, a csendet, a békét, a szeretetet, az igazságot. – Elmentek.

A melegtől elszerűltem, amikor újra megszólalt egy hang és ezt kérdezte: „Milyen volt Jézus?” Vérem buzogni kezdett, nem szeretem ha játszanak velem – de ekkor eszembe jutott az, hogy – az embereknél van öröm, bánat és egysorban boldogság és boldogtalanság.

Rájöttem és tudtam, hogy Jézus nem saját képében jött hozzánk – ő mindenki benn van, és nem vele kell jó legyünk, hanem másokkal, akik szintén Jézusok! Tudva, tudatlanul az ember szolgál valakit, azt a valakit, aki megmutatja a Teljességet, vagy azt, hogy ... vajon ez mi volt?

ZSIGMOND JÚLIA, XI. osztály
Unitárius Kollégium-Kolozsvár

A NŐSZÖVETSÉG ÉLETÉBŐL

Nőszövetségi közgyűlés Székelykeresztúron

Szeptember 8-án bensőséges ünnepek székelyhelye volt Székelykeresztúr, itt tartottuk újjászerveződött nőszövetségünk V. rendes évi közgyűlését, amely egyben a VII. nőtalálkozó volt a változás óta. A helybeli nőszövetség és az egész egyházközség mindent megtett azért, hogy a találkozó kellemes légkörben és jó körülmények között folyhasson le. A közösen eltöltött este, s a vasárnap kedves vendéglátás, a figyelmesség és szeretet, amellyel fogadtak minket, örökre emlékezetes marad mindannyiunk számára.

A reggeli áhítat után, amelyet Simó Rozália IV. éves teol. hallgató tartott, 46 nőszövetség 222 küldöttje hallgatta meg az évi tevékenységről szóló beszámolókat az 5 körű felelős, valamint a titkár és a pénztáros részéről. Átfogó képet nyerhettünk helyi tagozataink munkájáról, ötleteket szerezhettünk a nagyon változatos rendezvények ismertetéséből (például Nagyszülők Napja Homoródjánosfalván, hímestojás kiállítás Sepsiszentgyörgyön, templomkertek, temetők gondozása, Nyugdíjasnap szervezése stb. Ugyanakkor sok közvetlen kapcsolat jött létre nőszövetségeink között. Külföldi kapcsolataink is bővültek, ezek fejlesztéséhez feltétlenül szükséges a nyelvismeret. Ezért ezúton is felkérjük nyelveket ismerő nőtestvéreinket, jelentkezzenek központunknál nyilvántartásbavétel céljából. A körök jelentéseit igyekszünk közölni.

Az ünnepi istentiszteleten Demeter Erika IV. éves teológus szívhez és értelemhez egyaránt szóló szép beszéde után Kisgyörgyné Barla Júlia tartott

érdekes, jól dokumentált előadást a honfoglalás koráról s annak mondavilágáról, majd a marosvásárhelyi nőszövetség szavalókórusa adta elő az alkalomhoz illő irodalmi összeállítását. Ezután a székelykeresztúri nőszövetség zászlaját mutatták be, a helybeli nők pedig szavalatokkal és Tamási Áron egyik cikkével tették emlékezetessé ezt a szép ünnepséget.

Közgyűlésünk a szünetekben spontánul szervezett kis csoportokban folytatta munkáját, a szabad beszélgetések során sok nőtestvérünk jutott szóhoz, megismerhettünk sok ötletet, véleményt, bírálatot. A délutáni gyűlésen ezeket foglalták össze egyes csoportok vezetői. A legfontosabb javaslatokat határozatba foglaltuk, s ez az elkövetkezendő időszak munkatervét jelenti a választmány részére. A közgyűlés elfogadta az Alapszabály-tervezetet, a jelentést, valamint a jövő évre szóló költségvetést, határozatba rögzítve feladatainkat.

Elkészült nőszövetségünk vándor-abrosza is, amely bizonyosság arra, hogy ahányan vagyunk, annyifélék vagyunk, különbségeink ellenére egyek vagyunk unitárius magyar közösségünk szolgálatában.

Most, amikor megköszönjük a székelykeresztúri nőszövetség áldozatos munkáját, úgy érezzük, ez nem volt hiábavaló, mert minden résztvevő lélekemelő élményekkel térhetett haza, vezetőink pedig újabb feladatokkal, ötletekkel lettek gazdagabbak. Most így búcsúzunk: Viszontlátásra jövőre, Vargyason!

ZSAKÓ ERZSÉBET

Tudósítás magunkról

A Nagyhomoród mentén fekvő Homoródszentpéterről írunk.

Az 1995-ös és 1996-os esztendőben velünk történt, avagy általunk történt dolgokról írunk, az életünkről. Nőegyletünk újabban 1995 novemberében ült össze. A segítségadás volt indítékunk. Nyilván már szeptember végén és október elején is együtt dolgoztunk, ugyanis több napot tartott, amíg az 5 esztendeig üresen hagyott papilakot lakhatóvá tettük, ajtó- és ablakkeretet festettünk, súrolgattunk, cipekedtünk. Októberben érkezett hozzánk egy ruhaszállítmány, azt osztályoztuk és szétosztottuk. Az újonnan érkezett lelkésznőt megajándékoztuk ágytakaróval, fotelltakaróval és jó meleg pokróccal, aztán a tél folyamán rongyot vágtunk és abból szőnyeget szőttünk neki.

Miután ezt elvégeztük, megvásároltuk az Udvarhelyi varrotások című könyvet, és azt áttanulmányozva, néhány mintát lemásoltunk és ki is varrtunk. A kézimunkákat elajándékoztuk a Szentpéterre látogató külföldi vendégeknek.

1996. március 15-én mi szolgáltattuk az ünnepi műsort. A templomozást szeretetvendégséggel

zártuk, ahol pánkóval és az újonnan szolgáló kántornő finom piros borával kínáltuk meg a híveket.

A pünkösd utáni héten kezdődött a kb. 500 éves templomunk javítása. A munkásoknak több mint egy hónapon át házról-házra szolgáltattuk ki az ebédet. A javításhoz szükséges kövek összeszedésében is segítünk, valamint a javítás utáni nagytakarítást is együttes erővel egy nap alatt végeztük el.

A nyári és őszi hónapokban a mezei munka foglalt le.

Szeptember 8-án a szentpéteri nőegylet több tagja: Jobb Erzsébet (elnöknő), Dáné Zsuzsanna (pénztárnok), Gergely Gyöngyvér (jegyző), valamint Csomor Irmuska nőegyleti tag részt vettek a Székelykeresztúron rendezett UNOSz konferencián. Nagyon jól érezték magukat ott, beszámolójuk örömteli, lelkes volt.

Újabb örömet és ünnepélyességet az októberben hozzánk látogató amerikai vendégek hoztak gyülekezetünkbe. Testvérgyülekezetünkből, a Minnesota-i Saint Paulból látogattak meg és három napot töltöttek Szentpéteren. A nőegylet tagjai zöldséget, lisztet, tyúkhúst ajándékoztak és magukra vállalták a főzést is. Péntek este a keblitanács a vendégekkel együtt vacsorázott és beszélgetett, vasárnap pedig közebédet ültünk a vendégek tiszteletére, ahol kb. 60 személyre főztünk. Az egyházközségnek hozott ajándékok mellett a gyerekek is kaptak ajándékot, sőt még néhány zsák ruhát is kaptunk.

November 15-én a Dávid Ferenc-ünnepély után a ruhákat kiosztottuk, és a bevétel a nőegylet lett. A bevétel egy részéből fonalat vettünk, mert a kézimunkáknak megfelelő vásznat akarunk szőni.

Közeledik a karácsony. Nyilván rengeteg munka vár ránk családunk körében és a gyülekezetben is.

Reméljük, hogy nem untattuk a kedves olvasót. Nem dicsvágyból mutattuk be magunkat, hanem azért, hogy megismerjenek, megszeressenek és alkalomadtán meglátogassanak.

Az Unitárius Közlöny minden kedves olvasójának és a Szentpéterről elszármazottaknak boldog karácsonyi ünnepeket és boldog új évet kívánunk. Isten áldja meg.

JOBB ERZSÉBET

A mi békességünk

Békesség. Egy gyönyörű szó. Megteremteni a békességet magunk körül, ez még gyönyörűbb. És, hogy a csokfalvi unitárius nőszövetségnek ezt sikerült is megteremtenie, ez a leggyönyörűbb.

Lelkes kis csapatunk méltó módon készülődött a millecentenáriumi ünnepség megszervezésére. 1996. augusztus 13-14-én a helybeli lelkész és gondnok segítségével kimeszelte, kitakarította és átrendezte a tanácstermet. Ugyanis a csokfalvi unitárius egyház egy nagy értékű képet kapott adományként Orbók Ferenc és Orbókné született Gidófalvi Éva atyánkfiaitól. Ezt a képet A val-

lásszabadság kihirdetése az 1568-i országgyűlésen helyeztük a fő helyre. Elhelyeztük az új szőnyeget, amelyeket a télen szőttek az asszonyok. Fehér abrosz, váza, virág, terítő került az asztalra. A millecentenáriumi úrvacsoraosztással egybekötött emléktentisztelet szeretetvendégséggel ért véget.

Tanácsstermünkben, a templom után, így valósult meg a békekesség igazi hajléka. A mi békekességünké.

Hadd soroljuk fel az önzetlenül tevékenykedő asszonyok nevét: Simon Károlyné, Raffai Á. Dénesné, Kendi Andrásné, Raffai Elekné, id. Faluvégi T. Józsefné, Raffai Dánielné, Raffai Zoltánné, Faluvégi Ferencné, Benedek Enikő.

Isten áldása legyen rajtuk!

BENEDEK ENIKŐ

PÁLYÁZAT

Az UNOSZ pályázatot hirdet az 1997. évi közgyűlés vitaindító előadásának megírására.

Az előadás címe: Isten- és emberközben.

Az előadás tárgya: Hogyan közeledhetünk Istenhez, hogy embertársainkhoz is közelebb kerüljünk.

Az előadás terjedelme: 20 perces időtartam, ehhez egy kb. 20–30 perces irodalmi műsor csatlakozik, melynek összeállítása szintén a jelen pályázat tárgyát képezi.

Határidő: 1997. május 1.

A pályázat jelíges és csak gépírással szöveget fogadunk el.

A pályadíj 100 USD.

A bírálóbizottságnak jogában áll a díjat megosztani, az előadás és az irodalmi műsor között.

A pályázaton részt vehetnek fiatal unitárius nők, 30 éves korig.

FELHÍVÁS

Az UNOSZ központi segélyalapot hozott létre különösen súlyos helyzetű személyek, illetve családok alkalmi megsegítésére. Segélyben részesülhet bármely egyháztag, aki indokolt kérést nyújt be a Központi Segélyalap Bizottsághoz, amelyet a helyi lelkész és a nőszövetség, ennek hiányában a keblitanács véleményez. Pénzsegélyt csak rendkívüli esetekben (elemi kár, bal eset, haláleset) tudunk nyújtani, ruhasegélyt konkrét kérésre adhatunk (méret, életkor, szükségesség ruhafajta).

KÉNOS

Örömmel tudatjuk, hogy a kénosi unitárius egyházközségben is megalakult a helyi nőszövetség. Ezzel a beköszöntőlevéllel szeretnénk kifejezni csatlakozási szándékunkat az UNOSZ-hoz.

Tervezett tevékenységeink: a kétheti rendszeres teadélutánok megszervezése, a bibliaórák kellemsé tétele, valamint egy kézimunkakör létesítése.

Elnöknek Csáki Erzsébetet, titkárnak Bálint Margitot választottuk.

GYERKES MÁRIA gy. s. lelkész

Nevelőink figyelmébe!

Az UNOSZ kezdeményezésére 1997. szeptember 1–15. közötti időszakban egyhetes továbbképző tanfolyamot szervezünk Székelykeresztúron, a Hargita megyei Pedagógus Ház keretében.

Itt egy személyiségfejlesztő pedagógus csoport fog dolgozni, célja az erőszakmentes konfliktuskezelési eljárások elsajátítása. Tekintettel arra, hogy az önmaga ellen forduló agresszió az egyik legerősebb személyiségkárosító tényező, fontos az agresszivitás csökkentése. Ez kreatív konfliktuskezeléssel elérhető. A csoport munkája hozzájárul tagjainak lelki egészségvédelméhez, lelki egyensúlyának megőrzéséhez, a mentálhigiéniai kultúra kialakításához.

A tanfolyamon részt vehetnek óvónők, tanítók, tanárok, lelkészek, hitoktatók, korra és nemre való tekintet nélkül. A csoport tagjai között nem lehetnek házastársak, szerelmespárok vagy egymással rokoni kapcsolatban lévő személyek.

Az érdeklődők forduljanak bővebb felvilágosításért Jakabházi Verához (3050 Sighişoara, str. Gării nr. 5, Tel: 065/774840) 1997. május 1-ig.

Ne feledjük, hogy jövőnk ifjúságunk lelki egységétől függ, ennek kialakításában nevelőinknek fontos szerepe van. A csoport megszervezésével nekik akarnak segítséget nyújtani.

Ady Mariska

Hol terem a karácsonyfa?

Hol terem a karácsonyfa?
Fenyves-erdők mélyén
Angyal száll a mennyből érte
Karácsony estéjén.
Liliomszín két kezével
Kiássa gyöngéden
S mindjárt el is tűnik véle
Csillagok ködében.

Fenn az égben telerakja
Mindenféle jóval
Pirosbélű narancssal
Meg ezüstös dióval.
Fenyőfából karácsonyfa
Így lesz a szent éjen
S a szeretetet lopja közénk
A Jézus nevében.

R. Berde Mária

Gyermekdal

Isten egyszülötte,
Hála, hogy születél,
Hogy mennyei sorból
Szegény gyermek lettél.

Oda száll ma lelkünk
Istállód fölébe,
Hol szalmán érkeztedél
Baromnép körébe.

Édes szülőanyád
Rongyokban melenget,
Tehénké szájától
Kis tested fölenged.

Szolgálnak a barmok,
Szolgál angyalsereg,
Csak az emberek közt
Nincs megszálló helyed.

Álmodra vigyázó
Pici angyalokkal
Mi is megszolgálunk
Altató dalokkal:

„Dicséret, dicsőség,
Amért megszülettél,
S minden földi gyermek
Kistestvére lettél!”

Angyalvárás

Én a karácsonyról még nem sokat tudok
Csak annyit, hogy jönnek az égi angyalok,
A kik örülnek, hogy Jézus megszületett:
Éneklük a békét és a szeretetet.
Ajkunkon is zeng a Jézus-váró ének:
Szívünkbe fogadjuk az égi vendéget.

Rossz a Jézus kis csizmája

Népi ének

Rossz a Jézus kis csizmája,
Sír a ködmöne.
Ázik, fázik, megveszi az
Isten hidege.
Hogyha volna kis csizmám,
Jézuskának odaadnám,
Báránybőrös ködmönkémmel
Jól betakarnám.
Akkor hozzám hajolna,
Talán meg is csókolna!
Boldogabb a széles földön
Senki nem volna.

Tudósítások, hírek

Egyházi Főtanács

Az Egyházi Főtanács november 20-21. napjain tartotta évi rendes ülését Kolozsváron. A 24. sz. egyházi énekünk eléneklése és Kolcsár Sándor közügyigazgató imáját követően az ülést dr. Szabó Pál főgondnok-elnök nyitotta meg. Az Egyházi Főtanácsot a Magyarországi Unitárius Egyház részéről Rázmány Csaba pestszentlőrinci lelkész üdvözölte. Az ülés keretében az Egyházi Főtanács meghallgatta és elfogadta a dr. Erdő János püspök haláláról és temetéséről szóló jelentést, jóváhagyta a tiszteletbeli címek adományozását: Mihály Mátyás székelykálfi afiának tiszteletbeli gondnoki, Székely János J., Székely Tihamér és Miklós József küküllödombói afiainak tiszteletbeli keblitanácsosi, Gagyi Lajos alsóboldogfalvi afiának tiszteletbeli gondnoki, Joó Dénes siménfalvi afiának tiszteletbeli gondnoki, Vass Béla firtosmartonosi afiának tiszteletbeli gondnoki, Márton Sándor és Fülöp Simon énlaki afiainak tiszteletbeli keblitanácsosi címet adományozott. Egyházi Főtanács eszközölte az esedékes választásokat, megtárgyalta és elfogadta az elmúlt évi jelentéseket: Püspöki jelentést, Egyházi Képviselő Tanács jelentését, Nyugdíjpénztár jelentését, az unitárius gimnáziumok működéséről szóló jelentést, az Unitárius Nők Országos Szövetsége és a Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet tevékenységéről szóló jelentést, elfogadta a maroszentgyörgyi leányegyházközség anyaegyházközséggé nyilvánítását, jóváhagyta a Nőszövetség Működési Szabályzatát, a Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet Szervezeti Szabályzatát, megvitatta és elfogadta a szükséges zárszámadásokat és költségvetéseket. Legfontosabb napirendi pontként elfogadta és életbe léptette az Unitárius Egyház új Alaptörvényét. Végül meghallgatta a Főtanács Bizottság általános jelentését. A Főtanács alkalmával tartott istentiszteleten a lelkészi szolgálatot Bíró József kadácsi lelkész végezte a 2Pét 3,13 alapján. A Főtanácsi közebédet a Protestáns Teológiai Intézet konviktusában tartottuk, a hagyományos Berdeserleges pohárköszöntőt Tóth Miklós a Háromszék-Felsőfehér egyházkör felügyelgondnoka mondta.

Egyházi Képviselő Tanács

A III. évnegyedi rendes ülését szeptember 26-án tartotta. A tárgysorozaton szerepelt: *dr. Erdő János püspök haláláról és temetéséről szóló jelentés, valamint az ezzel kapcsolatos további intézkedések; jelentés az elnöki elintézt fontosabb adminisztratív intézkedésekről; a Misszió Bizottság szeptember 25-én tartott ülésének jegyzőkönyve; a Teológiai Intézetben szeptember 16–21. napjain tartott szakvizsga jegyzőkönyve; a Lelkészképzést Bizottság szeptember 12–13. napjain tartott vizsgaülésének jegyzőkönyve; a Teológiai Intézetben szeptember 23–25. között tartott alapvizsgáról szóló jelentés; előterjesztés a Teológiai Intézet vallástörténeti és unitárius egyháztörténeti tanszék betöltése tárgyában; Szabó József Csaba felvétele a Teológiai Intézet I. évfolyamára; előterjesztés az unitárius teológiai hallgatók létszámának megállapítására az 1997/98. tanév I. évfolyamára; jelentés a kolozsvári és székelykeresztúri Unitárius Líceumokban tartott felvételi tárgyában; jelentés az anyanyelvi szórványtábor megrendezéséről; jelentés a Millicentenárium megünnepeléséről egyházunkban; a Vallásügyi Államtitkárság levele az állami fizetések korlátozása tárgyában; az egyházi központ pénztárosi állásának betöltése (Kopáncsi Enikő 1996. október 1-től); jelentés az elnöki elintézt fontosabb gazdasági ügyekről; a Számvevő-ség jelentése; mikrobusz vásárlása; a múzeum számára kijelölt helyiség (December 21. út 14 szám) bérbeadásáról; előterjesztés az 1997. évi költségvetési javaslatról.*

A IV. évnegyedi rendes ülésre október 31-én került sor. Az ülésen az Egyházi Képviselő Tanács elsősorban a soron következő Egyházi Főtanács előkészítésével foglalkozott. *Megtárgyalásra kerültek a fontosabb adminisztratív és gazdasági ügyek, a lelkészképzés kérdései, a Nyugdíjpénztár jelentése.*

Az Egyházi Képviselő Tanács legfontosabb napirendi pontja az Unitárius Egyház Alaptörvényének a jóváhagyása és Egyházi Főtanács elé való terjesztése volt.

Egyházközi Közgyűlések

Az Egyházközi Közgyűléseket augusztus 24–25-én tartották a következők szerint: a kolozs-tordai egyházkör augusztus 25-én Bágyonban, a közgyűlés alkalmával tartott istentiszteleten Fazakas Ferenc tordai lelkész végezte a lelkészi szolgálatot; a maros-küküllői egyházkörben augusztus 24–25-én Ádamoson, az istentiszteleti szolgálatot Veress Ferenc bethlenszentmiklósi lelkész végezte; a székelykeresztúri egyházkörben augusztus 25-én Székelyszentmihályon, az istentiszteleten a lelkészi szolgálatot Jakab Zsolt újszékelyi gyakorló segédlelkész végezte; a székelyudvarhelyi egyházkörben augusztus 25-én Homoródkarácsonyfalván, a lelkészi szolgálatot Harringtonné Szánthó Anikó végezte; a háromszék-felsőfehéri egyházkör augusztus 24–25-én Nagyajtán, 24-én este az istentiszteleten a lelkészi szolgálatot Pop Mária szentivánlaborfalvi, 25-én Józsa Lajos kökösi gyakorló segédlelkész végezte.

Rendkívüli Egyházközi Közgyűléseket tartottak egyházköreink október 15–19. között az Egyházi Alaptörvény elfogadása tárgyában. A kolozs-tordai egyházkör október 15-én Kolozsváron; a székelykeresztúri egyházkör október 18-án Székelykeresztúron; a székelyudvarhelyi egyházkör október 16-án Székelyudvarhelyen; a háromszék-felsőfehéri egyházkör október 19-én Brassóban; a maros-küküllői egyházkör az évi rendes körű közgyűlésen elfogadta az Alaptörvényt.

Újbóli rendkívüli Egyházközi Közgyűlésekre került sor november 26. és december 5. között, amelynek feladata az egyházközi választások megejtése volt. A kolozs-tordai egyházkör november 26-án a kolozsvári 2. számú egyházközségben, a maros-küküllői egyházkör november 28-án a marosvásárhelyi, a székelykeresztúri egyházkör november 29-én a székelykeresztúri, a székelyudvarhelyi egyházkör december 5-én a székelyudvarhelyi és a háromszék-felsőfehéri egyházkör november 30-án a brassói egyházközségben tartotta körű közgyűlését. A választások eredménye a következő:

Kolozs-tordai egyházkör: esperes Székely Miklós kövendi lelkész, köri jegyző Pap László bágyoni lelkész, felügyelgondnokok Pálfi Sz. Ferenc és Bodor Attila, pénztáros Durugy Lóránd.

Maros-küküllői egyházkör: esperes Nagy László székelyfalvi lelkész, köri jegyző Benedek Jakab csokfalvi lelkész, felügyelgondnokok dr. Kisgyörgy Árpád és Páll Tamás.

Székelykeresztúri egyházkör: esperes Szombatfalvi József csehétfalvi lelkész, köri jegyző Farkas László korondi lelkész, felügyelgondnokok Fekete János és Fazakas Árpád.

Székelyudvarhelyi egyházkör: esperes Kedei Mózes a székelyudvarhelyi 1. számú egyházközség lelkésze, köri jegyző Kelemen Levente oklándi lelkész, felügyelgondnokok Tordai Árpád és Márton Dénes.

Háromszék-felsőfehéri egyházkör: esperes Máthé Sándor a brassói 1. számú egyházközség lelkésze, köri jegyző Kovács István sepsiszentkirályi lelkész, felügyelgondnokok Tóth Miklós és dr. Gyerő Dávid.

Ezenkívül minden egyházkör megválasztotta a maga zsinati és főtanácsi tagjait.

Lelkészköri értekezletek

A III. és IV. évnegyedi Lelkészköri Értekezleteket a következők szerint tartották: a kolozs-tordai egyházkör szeptember 9-én Kolozsváron és november 5-én Szinden; a maros-küküllői egyházkör szeptember 5-én és november 4-én Marosvásárhelyen, a székelykeresztúri egyházkör szeptember 3-án és november 5-én Székelykeresztúron, a székelyudvarhelyi egyházkör szeptember 4-én Oklándon és november 6-án Székelyudvarhelyen, a háromszék-felsőfehéri egyházkör szeptember 2-án és november 12-én Brassóban.

•A **Protestáns Teológiai Intézetben** szeptember 9–14. között tartották a **felvételi vizsgákat**. Sikeres felvételi vizsgát tettek: **Andrási Benedek, Bálint Róbert Zoltán, Kádár Attila, Kopáncsi Zoltán, Solymosi Zsolt, Szabó József Csaba és Szombatfalvi József.**

•A lelkészképesítő vizsgát szeptember 12–13-án tartották, amelyen sikeresen vizsgáztak és lelkészi oklevelet nyertek: **ifj. Kozma Albert, Kiss László, Mezei Csaba, Kelemen Szabolcs és Veress Ferenc.**

•A teológiai szakvizsgát szeptember 16–21. között tartották meg. Sikeresen szakvizsgáztak: **Jenei Sándor, Csete Árpád, Dimény József, Czire Szabolcs, Ferenczi Enikő.**

•A teológiai alapvizsgát szeptember 23–25. között tartották. Alapvizsgát tettek: **Fekete Béla, Máthé Ernő, Molnár Attila és Tódor Csaba II. évet végzett teológiai hallgatók.**

•A teológiai tanéonyító istentiszteletre szeptember 29-én került sor. A lelkészi szolgálatot **dr. Szabó Árpád főjegyző-dékán** végezte. Az 1996–1997-es teológiai tanév szeptember 30-án kezdődött.

•**Kriza Jánost** a kolozsvár-monostori egyházközség gyakorló segédlelkészét 1996. augusztus 1-től áthelyezték az egyházi nyomdához. Gyakorló segédlelkészi szolgálatát a kidei egyházközséghez tartozó beszercei, dési és szamosújvári leányegyházközségekben végzi.

•**Gyerkes Zsuzsánna** október 1-től kinevezést nyert gyakorló segédlelkészi minőségben a kénosi egyházközségbe.

•**Kecskés Csaba** október 1-től kinevezést nyert gyakorló segédlelkészi minőségben a marosvásárhelyi egyházközségbe.

•**Czire Szabolcs** október 1-től gyakorló segédlelkészi kinevezést kapott a sepsiköröspataki egyházközségbe.

•**Ferenczi Enikő** október 1-től gyakorló segédlelkészi kinevezést kapott a sepsiszentgyörgyi egyházközségbe vallástanárnak.

•**Csete Árpád** október 1-től gyakorló segédlelkészi kinevezést kapott a ravai egyházközségbe.

•**Dimény József** október 1-től gyakorló segédlelkészi kinevezést kapott a firtosmartonosi egyházközségbe.

•**Jenei Sándor** október 1-től gyakorló segédlelkészi kinevezést kapott a haranglábi egyházközségbe.

•**ifj. Kozma Albert** marosvásárhelyi segédlelkész október 1-től áthelyezést nyert az újonnan alakult marosszentgyörgyi egyházközségbe.

•A **Dávid Ferenc Egylet** október 20-án és november 17-én tartott **felolvasó ülést**. Október 20-án **dr. Szabó Árpád** püspökhelyettes tartott előadást: **Az erdélyi unitáriusok kapcsolata az angol és amerikai unitáriusokkal és a szabadélvű keresztényekkel címen.** Zeneszámokat **Márkos Albert és Rónai Ádám** adott elő, szavaltak

Kádár Attila és Solymosi Zsolt teológiai hallgatók.

November 17-én a felolvasó ülésen **dr. Rezi Elek** professzor tartott előadást **A teremtett világ védelmének időszzerű kérdései címen.** **Monica Noveanu és Búzás Pál** zeneszámokat adott elő, **Kopáncsi Zoltán és Solymosi Zsolt** teológiai hallgatók szavaltak.

Halottunk

Lukács Mózes ny. lelkész október 2-án, életének 82. évében Székelyudvarhelyen elhunyt.

1914. december 14-én született Medeséren, középiskolai tanulmányait a székelykeresztúri Unitárius Gimnáziumban, teológiai tanulmányait a kolozsvári Unitárius Teológiai Akadémián végezte 1937-ben. A fogaras-nagyszebeni, kedei, székelyszentmiklósi és csekefalvi egyházközségekben szolgálta egyházunkat 45 éven keresztül. Október 4-én temettük a székelyudvarhelyi templomból. A temetésen a lelkészi szolgálatot **Kedei Mózes** székelyudvarhelyi lelkész végezte, egyetemes egyházunk nevében **Szabó Zoltán** egyházi titkár búcsúztatta. A sírnál **Báró József** székelykeresztúri esperes, **Báró Lajos** siménfalvi, **Péterfi Sándor** kissolymosi és **Rüsz Domokos** székelyudvarhelyi lelkész mondtak beszédet.

Emléke legyen áldott.

E számban meg nem jelent írásokért a szerzők elnézését kérjük. A meg nem jelent írásokat következő, januárban megjelenő számban közöljük.

Unitárius Közlöny.

A Keresztény Magvető melléklete.

Szerkesztő bizottság:

dr. Szabó Árpád főszerkesztő,

dr. Rezi Elek szerkesztő.

Olvasószerkesztő: **Kürti Miklós**

Számítógépes munkálatok:

Kriza János

Szerkesztőség címe:

3400 – Kolozsvár, 21 December u. 9.

tel/fax: 195927..

Készült az Unitárius Nyomdában.